

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI

KANATLI İŞLETMELERİNDE ÇALIŞAN BİREYLERİN
ALGILADIKLARI SOSYAL DESTEKVE YAŞAM TATMİNİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Derya YALÇIN

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Barış KAVCAR

BOLU2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Derya YALÇIN'a ait **“Kanatlı İşletmelerinde Çalışan Bireylerin Algıladıkları Sosyal Destek ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”** adlı çalışma, jürimiz tarafından **İşletme** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** olarak oy birliğiyle/~~oy çokluğuyla~~ kabul edilmiştir.

27.08.2019

Unvan, Adı, Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Barış Kavcar	.....
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Kerem Kaptangil	.....
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hülya Erkanlı	.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Yaşar AYYILDIZ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, “**Kanatlı İşletmelerinde Çalışan Bireylerin Algıladıkları Sosyal Destek ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başvurulan kaynaklardan yapılan alıntılarının adlarının bilimsel kurallara uygun olarak metin içinde, dipnotlarda ve kaynaklarda gösterildiğini, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Derya YALÇIN

27.08. 2019

ÖNSÖZ

Öncelikle tez konumu araştırmam ve seçmemde bana yardımcı olan ve çalışmamın her aşamasında bana destek olan, bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren danışman hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Barış KAVCAR'a,

Ayrıca lisans ve lisansüstü öğrenim süresince benimle bilgi ve tecrübelerini paylaşan Öğr. Üyesi Fatih YALÇIN'a,

Öğretim hayatım boyunca gerek maddi olarak gerekse manevi olarak beni destekleyen annem ve babama,yürekten teşekkür ederim.

Derya YALÇIN

27.08. 2019

ÖZET

KANATLI İŞLETMELERİNDE ÇALIŞAN BİREYLERDE ALGILANAN SOSYAL DESTEK VE YAŞAM TATMİNİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Derya YALÇIN

Yüksek Lisans Tezi

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Barış KAVCAR

Ağustos 2019, 105 + xiv Sayfa

Bu çalışmanın amacı kanatlı işletmelerinde çalışan bireylerin algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın ilgili kısmında kanatlı işletme çalışanlarının algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini arasındaki ilişki değerlendirilmiş ve algılanan sosyal destek ile yaşam tatmini değişkenlerinin katılımcıların sosyo-demografik değişkenlere göre yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, sektörde çalışma süresi, haftalık çalışma süresi, aylık gelir, işletme sahibi ya da çalışan olmaları durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Çalışma Bolu (Gerede, Dörtdivan, Yeniçağa) ilçelerinde bulunan kanatlı işletmelerinde çalışan bireylerin algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini arasında ilişkinin incelenmesi ve bu değişkenlerin bazı sosyo-demografik değişkenlere göre ölçülmesi bakımından literatüre kazandırılmıştır. Ayrıca kanatlı işletme çalışanlarının algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini düzeylerini artıracak tedbirler önermek suretiyle kanatlı işletme çalışanlarına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Çalışmada Bolu (Gerede, Dörtdivan, Yeniçağa) ilçelerinde bulunan kanatlı işletmelerinde 268 çalışan bireyle birebir görüşülerek Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve kanatlı işletmelerinde çalışan bireylerin sosyo-demografik özelliklerine ait kişisel bilgi formundan oluşan toplam üç anket uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, kanatlı işletme çalışanlarının yaşam tatmini düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek ve algıladıkları sosyal desteğin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kanatlı işletme çalışanlarının algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile cinsiyet, eğitim, sahip olunan çocuk sayısı, kanatlı işletmelerinde çalışma süresi, haftalık çalışma süresi, ailenin aylık gelir düzeyi ve çalışma türü sosyo-demografik değişkenlerine göre farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan kanatlı işletme çalışanlarının yaşam tatmini düzeyleri ile cinsiyet, yaş, eğitim, sahip olunan çocuk sayısı, kanatlı işletmelerinde çalışma süresi, iş hayatındaki çalışma süresi, ailenin aylık gelir düzeyi, çalışma durumu, çalışma türü ve çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısı sosyo-demografik değişkenlerine göre farklılık göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Algılanan Sosyal Destek, Yaşam Tatmini, Kanatlı İşletme Çalışanları

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED SOCIAL SUPPORT AND LIFE SATISFACTION OF INDIVIDUALS WORKING AT POULTRY ENTERPRISES

Derya YALÇIN

M.A. Dissertation

Department of Business Administration

Advisor: Assistant Prof. Dr. Barış KAVCAR

August 2019, 105 + xiv Pages

The aim of this study was to investigate the relationship between perceived social support and life satisfaction of individuals working in poultry enterprises. In the the study, the relationship between perceived social support and life satisfaction of poultry workers was evaluated and it was examined whether the perceived social support and life satisfaction variables differ according to the socio-demographic variables of the participants according to age, gender, marital status, educational status, number of children, working hours in the sector, weekly working hours, monthly income, whether they are business owners or employees.

The study has been introduced to the literature with respect to examine the relationship between perceived social support and life satisfaction of individuals working in poultry enterprises in Bolu (Gerede, Dörtdivan, Yeniçağa) districts and to measure these variables according to some socio-demographic variables. In addition, it is believed that poultry workers will contribute to poultry workers by offering measures to increase their perceived social support and life satisfaction levels.

In this study 268 individuals working in poultry farms in Bolu (Gerede, Dörtdivan, Yeniçağa) districts were interviewed one by one. A total of three questionnaires, including the The Multidimensional Scale Of Perceived Social Support and Life Satisfaction Scale, and the personal information form of the socio-demographic characteristics of individuals working in poultry enterprises, were applied. As a result of the analyzes, it was found that there is a significant relationship between life satisfaction levels of the poultry workers and perceived social support and sub-dimensions of perceived social support.

The perceived social support levels of the poultry workers participating in the research vary with gender, education, number of children, working hours in poultry enterprises, weekly working hours, monthly income level of the family and the type of socio-demographic variables. It was also found that there is a significant difference between the level of life satisfaction of the poultry workers and the gender, age, education, number of children, working time in poultry enterprises, working life in the poultry enterprises, monthly income level of the family, working status, type of work and the number of households living outside variables.

Key words: Perceived Social Support, Life Satisfaction, Poultry Workers

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	ii
ETİK UYGUNLUK BEYANI.....	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv

GİRİŞ	1
-------------	---

I. BÖLÜM

1. KAVRAMLAR.....	4
1.1. Sosyal Destek Kavramı.....	4
1.1.1. Sosyal Destek Kaynakları.....	7
1.1.2. Sosyal Desteğin Boyutları	8
1.1.3. Sosyal Destek Kategorileri	9
1.1.4. Sosyal Destek Modelleri.....	10
1.1.5. Sosyal Destek Türleri	13
1.2. Yaşam Tatmini Kavramı.....	16
1.2.1. Yaşam Tatmini Kuramları	20
1.2.1.1. Belli bir noktaya erişme kuramı:	20
1.2.1.2. Haz ve acı kuramı:	21
1.2.1.3. Etkinlik kuramı:	22
1.2.1.4. Yukarıdan aşağıya-aşağıdan yukarıya kuramı:.....	22
1.2.1.5. İlişkilendirici kuram:.....	23
1.2.1.6. Yargı kuramı	23

1.2.1.7. Bağ Kuramları.....	24
1.2.2. Yaşam Tatminine Etki Eden Faktörler	25
1.2.2.1. Uluslararası Farklılıklar ve Eğilimler	25
1.2.2.2. Genetik Faktörler	25
1.2.2.3. Kişilik Özellikleri	26
1.2.2.4. Cinsiyet ve Medeni Durum.....	26
1.2.2.5. Yaş	26
1.2.2.6. Bireysel Gelir	27
1.2.2.7. İşsizlik.....	27
1.2.2.8. Sağlık	28
1.2.2.9. Eğitim.....	28
1.2.2.10. Sosyal Çevre ve Toplumsal İlişkiler	29
1.2.3. Yaşam Tatmini Kategorileri	29
1.3 Kanatlı İşletmeleri.....	30
1.3.1. Kanatlı İşletme Çalışanları Ve Sahip Çalışanları	31
1.3.1.1.Kanatlı İşletme Çalışanlarının Genel Olarak Görevleri.....	32
1.3.1.2.Kanatlı İşletme Çalışanlarının Çalışma Koşulları	32
1.4. İlgili Araştırmalar	33
1.4.1. Sosyal Destek İle İlgili Yapılan Uluslararası Araştırmalar	33
1.4.2. Sosyal Destekle İlgili Yapılan Ulusal Araştırmalar	36
1.4.3. Yaşam Tatmini İle İlgili Yapılan Uluslararası Araştırmalar	40
1.4.4. Yaşam Tatmini İlgili Yapılan Ulusal Araştırmalar	43

II. BÖLÜM

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE METODOLOJİSİ.....	48
2.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi	48
2.2. Araştırmanın Önemi	49
2.3. Evren Ve Örneklem	49
2.4. Varsayımlar.....	50
2.5. Sınırlılıklar	50
2.6. Araştırmanın Hipotezleri	50
2.7. Veri Toplama Araçları	52

2.7.1. Kişisel bilgi formu	52
2.7.2. Sosyal Destek Ölçeği:.....	53
2.7.3. Yaşam Doyumu Ölçeği:	53
2.8. Verilerin Analizi	54
III. BÖLÜM	
3. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	56
3.1. Araştırmaya Katılanların Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	56
3.2. Araştırma Hipotezlerine İlişkin Bulgular	58
IV. BÖLÜM	
4. TARTIŞMA.....	79
V. BÖLÜM	
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	84
5.1. Sonuç	84
5.2. Öneriler	85
KAYNAKLAR	86
EKLER	
Ek 1: Demografik Özellikler.....	99
Ek 2: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	100
Ek 3: Yaşam Doyumu Ölçeği	102
Ek 4: Ölçek İzinleri.....	103
Ek 5: Etik Kurul İzni	104
ÖZGEÇMİŞ	105

TABLOLAR

Tablo 3.1: Örneklemin Demografik Özellikleri.....	56
Tablo 3.2: Ölçek ve Alt Ölçek Puanlarının Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi)	58
Tablo 3.3: Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları.....	58
Tablo 3.4: Ölçek Puanlarının Cinsiyet Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi).....	60
Tablo 3.5: Cinsiyet İle Sosyal Destek Ölçeği Arasındaki İlişki (T Testi)	60
Tablo 3.6: Cinsiyet İle Yaşam Doyumu Ölçeği Arasındaki İlişki (Mann Whitney U Testi)	61
Tablo 3.7: Ölçek Puanlarının Yaş Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi).....	61
Tablo 3.8: Katılımcıların Yaşları İle Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi).....	62
Tablo 3.9: Ölçek Puanlarının Eğitim Durumu Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi).....	63
Tablo 3.10: Katılımcıların Eğitim Düzeyleri İle Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi)	64
Tablo 3.11: Ölçek Puanlarının Medeni Durum Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi).....	65
Tablo 3.12: Katılımcıların Medeni Durumları İle Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi).....	65
Tablo 3.13: Ölçek Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi).....	66
Tablo 3.14: Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayıları İle Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi).....	67
Tablo 3.15: Ölçek Puanlarının Kanatlı Sektöründeki Çalışma Süresi Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk).....	68

Tablo 3.16: Katılımcıların Kanatlı Sektöründeki Toplam Çalışma Süreleri İle Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi).....	68
Tablo 3.17: Ölçek Puanlarının İş Hayatlarındaki Kıdem Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi).....	69
Tablo 3.18: Katılımcıların İş Hayatlarındaki Toplam Çalışma Süreleri İle Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi).....	70
Tablo 3.19: Ölçek Puanlarının Haftalık Çalışma Süresi Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi).....	71
Tablo 3.20: Katılımcıların Haftalık Çalışma Süreleri İle Ölçek Puanları Arasındaki Farklar (Mann Whitney U Testi).....	71
Tablo 3.21: Ölçek Puanlarının Aylık Gelir Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi)	72
Tablo 3.22: Katılımcıların Aile Aylık Gelir Düzeyi İle Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi)	73
Tablo 3.23: Ölçek Puanlarının Çalışma Durumu Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi)	74
Tablo 3.24: Katılımcıların Çalışma Durumu İle Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişki (Mann Whitney U Testi)	74
Tablo 3.25: Ölçek Puanlarının Çalışma Türü Değişkeni Bakımından Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi)	75
Tablo 3.26: Katılımcıların Çalışma Türü İle Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi).....	75
Tablo 3.27: Ölçek Puanlarının Çekirdek Aile Dışında Evde Yaşayan Sayısına Göre Normallik Testi Sonuçları (Shapiro-Wilk Testi).....	76
Tablo 3.28: Katılımcıların Çalışma Türü İle Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi).....	77
Tablo 3.29: Hipotez Sonuçları	78

KISALTMALAR LİSTESİ

ÇBARDÖ	: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği
YDÖ	: Yaşam Doyumu Ölçeği
S	: Sayfa
v.d.	: ve diğerleri

GİRİŞ

Günümüzde yöneticiler, işletme sahipleri, çalışanlar, aile ve arkadaş çevreleri, devlete karşı yükümlülükler işletme sahiplerini ve çalışanları stres altında çalışmaya ve hayatlarını devam ettirmeye mahkum etmektedir. Bununla birlikte işletme sahipleri ve çalışanların sosyal hayatı ve iş hayatı arasındaki ilişkiler yeni bir inceleme alanı ortaya çıkarmıştır. Bireye çevresi tarafından (aile, arkadaş, özel insan) destek verilmesi ya da destek verilmemesi ayrıca bireyin günlük yaşamındaki tatmini ya da tatminsizliği bireyin çalışma hayatını ve sosyal hayatını etkileyecektir (Özdevecioğlu 210:2004).

Sosyal destek bireyin yaşamı boyunca çevresinden devamlı olarak yardım alabilmesi şeklinde açıklanabilir. Sosyal destek bireyin sevgi, şefkat, benlik saygısı gibi genel sosyal gereksinimleri gidererek, fiziksel ve mental sağlığı doğrudan ve olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Bununla birlikte sosyal destek aile, arkadaş ve çevresiyle ilişkilerinde problemleri çözebilmesi, sosyal çevreye uyum sağlaması ve olumsuz yaşam koşulları ile başa çıkmasında en önemli etkidir. Sosyal destek aynı zamanda bireylerin özelliklerinden ve ilişkilerinden, kültürel durumlardan etkilenen aktif bir yapıya sahiptir (Gümüş, 2015:151). Buna bağlı olarak kişinin çevresiyle uyumu için aile, arkadaş ve sosyal çevresi üzerinde durulmaktadır. Buna bağlı olarak kişinin aile, arkadaş çevresi ve yakın çevresi sosyal destek kaynakları olarak ele alınır.

Yaşam tatmini bireyin yaşamı boyunca kendi belirlediği kriterlere göre iyi oluş durumudur. Bireyin bu ölçütlere göre yaşamından ne kadar memnun olduğunu göstermektedir. Yaşam tatmini kişinin yaşamından duyduğu bütün tatmin olarak ifade edilebilir. Kişinin öznel iyi oluş durumu, mutluluğu sevinçleri gibi olumlu duygularıdır. Yaşam tatmini literatür taraması sonucunda sosyal destek ile aralarında pozitif yönlü kuvvetli bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Türkmen, 2001).

Türkiye’de kanatlı sektörüne yönelik ilk adımlar 1930 yılında Ankara’da Merkez Tavukçuluk Enstitüsü’nün kurulması ile başlamıştır. 1956 yılında Yem Sanayi T.A.Ş.’nin kurulması ile bu sektörde daha hızlı şekilde ilerlemiştir. Kanatlı sektörü damızlık, kuluçka, broiler ve yumurtacı şeklinde alt sektörler ayrılmaktadır. İşletmeler genellikle kırsal alanlarda bulunmaktadır. Kanatlı sektörü, hayvancılık sektöründe bilim ve teknolojiyi en çok kullanan gelişmiş bir sektördür.

Kanatlı işletme çalışanları ise bu çalışmada üç gruba ayrılmaktadır. Taşımali sistem ile işletmede çalışanlar, işletmenin hem sahibi hem çalışanı olarak çalışanlar, işletme içinde yerleşik olarak kalan çalışanlardır.

Kanatlı işletme çalışanlarının algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini düzeylerini düşürecek birçok etken bulunmaktadır. Bu olumsuz durumlar şu şekilde açıklanabilir; kanatlı işletmelerinin fiziki yapısının kapalı çalışma ortamı olması ve ortamın tam sterilize değil, pis kokulu olmasıdır. İşletmelerin kırsal alanda bulunmasından dolayı çalışanların ulaşım ve iletişim olanaklarının kısıtlı olmasıdır. Özellikle kanatlı işletmelerinde sistemlerin otomatik olmasından dolayı yeterli sayıda işçi alımı olmaması ve çalışanların fazla mesai yapmalarının yanı sıra resmi tatillerde izin kullanamamaları, fazladan yaptıkları mesailerin ücretlerinin olmaması kanatlı işletme çalışanlarının algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini düzeylerini etkileyeceği düşünülebilir.

Bu önemli etkenlerden yola çıkılarak bu çalışmada Bolu (Yeniçağa, Dörtdivan, Gerede) ilçelerinde bulunan kanatlı işletmelerinde çalışanların ve sahip çalışanların algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini düzeylerini belirleyip bu iki değişken arasında ilişki olup olmadığını incelemek amaçlanmaktadır. Ayrıca algılanan sosyal destek ve yaşam tatmini değişkenlerinin katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, sektörde çalışma süresi, haftalık çalışma süresi, aylık gelir, işletme sahibi ya da çalışan olmaları durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını araştırmak amaçlanmıştır. Bu araştırma ile literatüre kanatlı işletme çalışanlarına yönelik yapılacak olan araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyal destek kavramının tanımı, sosyal destek kaynakları, sosyal desteğin boyutları, sosyal desteğin kategorileri, sosyal desteğin modelleri ve sosyal desteğin türleri ele alınmıştır. Devamında yaşam tatmini kavramının tanımı, yaşam tatmini kuramları, yaşam tatminine etki eden faktörler ve yaşam tatmini kategorileri üzerinde durulmuştur. Sonrasında ise kanatlı işletmeleri hakkında bilgi verilip, kanatlı işletme çalışanlarına ve kanatlı işletme çalışanlarının çalışma ortamına dair kısa bilgilendirmelere değinilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde yöntemi ve metodolojisi ne yer verilmiştir. Üçüncü bölüm araştırma bulgularından oluşmaktadır. Dördüncü bölümde tartışma kısmına yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise araştırmanın sonuçları ve öneriler yer almaktadır.

I. BÖLÜM

1. KAVRAMLAR

1.1. Sosyal Destek Kavramı

Sosyal ilişkilerin bir boyutu olan sosyal destek kavramıyla ilgili görüş birliği sağlanmış bir tanım bulunmamakla birlikte alanyazında ilk olarak kabul gören tanım Sidney Cobb'a aittir. Cobb (1976)'a göre ise sosyal destek bireyin sevilmesi, değer görmesi ve önemsenmesidir. Bu yüzden iki taraflı sorumlulukları bulunan bireyler bir grubun üyesi olduğuna dair bilgiye sahiptirler.

Başka bir tanıma göre sosyal destek, destek alan kişinin mutluluğunu geliştirmeye yönelik desteği sağlayan ve alan en az iki kişi arasında alıcının mutluluğunu artırmaya yönelik durumlardır. (Shumaker, Brownell 1984: 13).

Sosyal ilişkiler incelemelerinde, sosyal destek kavramı ile birlikte sosyal ağ (social network) kavramına da yer verilmektedir. Bireylerin sosyal ağ çevresi, onların fiziksel ve psikolojik sağlıkları ile ilgilidir (Cohen ve Wills, 1985:5).

Proctor (1999)'a göre Literatür çalışmalarında sosyal destek ve sosyal ağ kavramları aynı anlamda kullanılmaktadır. Sosyal ağ; ailenin basit problemlerinde üstesinden gelmek için yardımda bulunan kişilerden meydana gelmektedir. Bu ağın içerisinde geniş aile, arkadaş çevresi, yakın çevre, aile terapistleri, doktorlar, meslektaşlar gibi resmi veya gayri resmi birimlerden var olmaktadır. Sosyal ağı oluşturan bu kişi ve kuruluşlar genelde 'onaylama, rehberlik ve iyilik etme, duygusal yardım, bilgi ve somut yardım gibi destekleyici davranışlar göstermektedirler (Deveci

ve Ahmetoğlu 2018:124).Sosyal destek ağları genellikle stresli durumlarda psikolojik iyi olma üzerinde etkilidir.

Sosyal ağ bireyin bir grup insanla aralarındaki bağları ve o grup içindeki ilişkileri göstermek için vardır. Sosyal destek alanına kantitatif olarak yaklaşanlar sosyal ağ kavramını kullanmışlardır (Ardahan, 2006:69).Yapılan Sosyal ağ (social network) araştırmalarında sosyal ağın büyüklüğü ve yapısı algılanan sosyal desteği belirlemektedir (Berrera ve diğ, 1981:437). Alleyne, Alleyne ve Greenidge (2010: 48)'e göre, sosyal ağ bireyin çevresi ile uyum içinde olmasını fiziksel ve psikolojik sağlığının bütünlüğünü korumasıdır. Herhangi bir tehdit veya olumlu olmayan tutum ve eylemlerden geri durmasını sağlamaktadır.

Sosyal destek, bireyin stres verici durumlarla karşı karşıya kaldığı zamanlarda bu sorunlarla baş etmesini, kendi potansiyeline güvenmesini ve hayatını olumlu olarak etkilemesini sağlamaktadır (Alleyne, Alleyne, Greenidge, 2010: 48). Bireye ailesi ve arkadaşları veya yesi olduğu sosyal ağlar tarafından verilen sosyal destek, bu ağın ve ailenin başka üyelerinin tutum ve davranışlarına, bilgi ve beklentilerine de etki edebilmektedir(Allemand, Amberg, Zimprich, Fincham 2007: 71).

Sosyal destek, kişinin stres verici yaşantıları düzgün ve gerçeğe uygun olarak değerlendirebilmesini, yeteneklerini geliştirerek sorunlar ile etkili bir şekilde başa çıkma yollarını geliştirebilmesini sağlamaktadır(Birtchnell, Kennard 1983: 89). Bradbury, Karney (2004: 71)'e göre, aile, eş, arkadaş, komşu, anne baba, evlat gibi geniş sosyal ilişki içinde yaşamakta olan bireyler farklı farklı roller sürdürmektedir. Başkaları tarafından sevilen, önemsenen ve ihtiyaç duyduğu zaman yardım verilen bireyler kendini huzurlu ve güvenli hissetmektedirler (Chow 2005: 51).Kişinin karşılaştığı sıkıntılı ve stresli durumlarla başa çıkmasını olumlu olarak etkileyen sosyal destek, bireyin bu durumlarla ilgili düşüncesini ve olası durumlara yönelik tepkisini değerştirerek bireyi stresli durumların olumsuz etkilerinden koruyabilmektedir (Allemand, Amberg, Zimprich, Fincham 2007: 87).

Yeterli sosyal destek alamayan birey stresli durumlarla karşılaştığında kendisinin çaresiz ve değersiz olduğu kanaatine vararak fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklara maruz kalabilmektedir (Allemand, Amberg, Zimprich, Fincham 2007: 54). Sosyal destek bireyleri, düzenli bir şekilde yaşama yönlendiren geniş sosyal ağ ve toplum tarafından kabul görülen roller aracılığıyla birey üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır (Lisa, Davidson and Michelle, Demaray 2007: 14-15). Sosyal destek kişinin yaşamı, kendini kabul etmesi, kişilik değerlerinin farkına varması konusunda olumlu etkiler yaratarak bireyin psikolojik uyum sağlamasını da olumlu olarak etkilemektedir.

Sosyal destek, bireylerin ihtiyaç duyduğu anlarda çevresindekilerin bu ihtiyaçlar doğrultusunda yardıma hazır olması halidir. Sosyal destek kavramı pek çok araştırmacı ve bilim insanınca farklı boyutlarla ele alınmıştır (Lisa, Davidson and Michelle, Demaray 2007: 105). Cobb (1976)'a göre bir bilgi olarak tanımlanan sosyal destek, bireylerin değerli olduğuna, sevildiğine, saygı duyulduğuna, karşılıklı sorumluluklara sahip olduğuna inanması olarak tanımlanmıştır. Kişiye başkaları tarafından sağlanan maddi ve manevi kaynaklar şeklinde tanımlanan sosyal destek, kişilerin bedensel ve psikolojik sağlığı üzerinde oldukça etkilidir (Batool, Khalid 2012: 14).

Sosyal desteğin, bireylerin sosyal ilişkilerini sürdürmesinde çeşitli yararlar sağladığı gözlemlenmektedir (Alleynes, Alleyne, Greenidge 2010: 39). İnsanların temel ihtiyaçlarından biri de ait olmaktır. Bireyler özellikle kendilerinden hoşlanan kişilerle belli aralıklarda iletişim kurma ihtiyacı duymaktadırlar (Allemand, Amberg, Zimprich, Fincham 2007: 74).

Zimet, Dahlem, Zimet ve Farley (1988) de sosyal destek kişisel olarak ele alınmış, önemi belirtilmiştir ve buna bağlı olarak da değerlendirilmiştir. Lambert ise sosyal desteği farklı bir bakış açısıyla şu şekilde tanımlamaktadır; sosyal destek, bireyin sahip olduğu kaynakların miktarı, desteğinin doğası ve desteğin sağlanma şekli bakımından ele alınmıştır. (Chung, H.1990: 59; Clench-Aas, Nes, Dalgard, Aaro 2011: 36). Sosyal desteğin, bireylerin sosyal ilişkilerini sürdürmesinde çeşitli yararlar sağladığı gözlemlenmektedir (Alleynes, Alleyne, Greenidge 2010: 39). İnsanların temel

ihtiyaçlarından biri de ait olmaktır. Bireyler özellikle kendilerinden hoşlanan kişilerle belli aralıklarda iletişim kurma ihtiyaı duymaktadırlar (Allemand, Amberg, Zimprich, Fincham 2007: 74).

Sosyal destek bireyin zorluklarla mücadele etmesinde ve stres verici durumlarla karşılaşmasında, sosyal çevresinden maddi ve manevi olarak algıladığı destektir. Bu yüzden sosyal destek bireyin fiziksel ve psikolojik sağlığı için önemlidir. Bireyin çevresinden algıladığı sosyal destek; sosyal destek kaynakları, sosyal destek boyutları, sosyal destek türleri, sosyal destek kategorileri ve sosyal destek modelleri bakımından ayrılmaktadır. Literatürden yararlanılarak sırasıyla bu kavramlardan bahsedilecektir.

1.1.1. Sosyal Destek Kaynakları

Sosyal destek kaynakları resmi ve gayri resmi olmak üzere iki kısımda incelemektedir. Devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşları resmi kaynaklı kuruluşlardır (Dahlen, Martin 2005: 46). Gayri resmi kaynaklar ise bireyin ailesinden, komşusundan, arkadaşlarından ve çevresinden gelen desteklerden oluşmaktadır (zbesler 2001).

Araştırmalarda sosyal destek kaynaklarının, kişiye üç değişik Şekilde yardımda bulunduğu saptanmıştır. Bunlar; Maddi destek, Duygusal destek ve Zihinsel destektir (Diener, Emmons, Larsen, Griffin 1985: 25):

- ✓ Maddi destek: Bireyin gündelik yükümlülüklerin yerine getirilmesinde çevresinin vermiş olduğu destektir.
- ✓ Duygusal destek: Kişinin kendine olan özsaygısı, empati, sevgi ve bir gruba ait olmak istemek gibi temel sosyal ihtiyaçları karşılamaktadır. Çalışmalarda duygusal destek ve sırdaş ilişkisi birlikte ele alınmaktadır ve bu iki değişkenin önemi vurgulanmaktadır. Sırdaşı bulunmayan insanların, stresli olaylarda daha çok rahatsızlık yaşadıkları, öz değerlerinin aşırı düşük olduğu ve psikopatolojik belirtilerinin daha çok olduğu ortaya konulmuştur.
- ✓ Zihinsel destek: Bilgi ve nasihat verme ve bazı durumlar hakkında geriye dönük bildirim gibi yarar sağlayıcı bilgilerin bireye iletirme durumudur.

Bunların haricinde olumlu sosyal etkinlikler veya sosyalleşme isimli sosyal destek işlevi göz ardı edilmemelidir. Bu işleve göre, bir grup kişiyle beraber yemek yeme, sinemaya gitme gibi müşterek etkinliği paylaşma psikolojik uyum üzerinde olumlu etkiye sahiptir.

Bireyin ihtiyaç duyduğunda çevresinden elde edebileceği destek kaynakları maddi, duygusal ve zihinsel desteklerdir.

1.1.2. Sosyal Desteğin Boyutları

Araştırmacılar sosyal desteğin üç esas boyutunu bildirmektedir. Bunlar; Sosyal ortam içinde birey ve değerleri arasında bulunan bağlantılar, etkinleştirilen destek ve sübjektif bilişsel değerlendirmeleri bildiren algılanan destektir(Helsen, Vollebergh, Meeus 2000: 48).

Sosyal destek, destek alan kişinin mutluluğunu geliştirmeye yönelik desteği sağlayan ve alan en az iki kişi arasında alıcının mutluluğunu artırmaya yönelik imkanların değişimidir (Shumaker, Brownell 1984: 13).Tarry (1985:188-189)'e göre sosyal destek beş boyut olarak ele alınmaktadır. Bunlar,

- ✓ Yönü (alınabilmesi ve verilebilmesi)
- ✓ Eğilimi (destek kaynağının hazır olarak bulunması, geçerli olması ve),
- ✓ Desteğin açıklanması, değerlendirilebilmesi,
- ✓ Desteğin içeriği (duygusal olarak, bilgisel olarak ve araçsal olarak),
- ✓ Sosyal ağın sağladığı destektir.

Bazı araştırmacılar tarafından sosyal desteğin üçüncü boyutunun kalanlarına göre daha fazla önem taşıdığı belirtilerek algılanan sosyal desteğin diğerleri tarafından önemsenme ve takdir edilme sezgilerini kapsadığı ifade edilmiştir(Dahlen, Martin 2005: 59; Diener 1984: 17). Bunalım veya stresli durumlarda sosyal destek psikolojik ahengi düzenleyebilmektedir. Bu bilgilere dayanarak algılanan sosyal desteğin yalnız başına yeterli olmayacağı, kuşkusuz çok boyutlu olması gerektiği düşünülmektedir (Daalen, Sandersb, Willemsenc 2005: 39).

1.1.3. Sosyal Destek Kategorileri

Barrera ve Ainely (1983: 47-48)'e göre, sosyal destekle alakalı altı adet destek kategorisini belirtmiştir. Bu kategoriler şu şekilde sıralanmıştır:

Materyal Yardım: Para veya fiziksel maddi desteklerden oluşmaktadır.

Davranışsal Yardım: Görev dağılımı gibi fiili desteklerden oluşmaktadır.

Yakın Etkileşim: Kulak verme, özen gösterme, saygı, durumu anlayışla karşılama gibi davranışlardan oluşmaktadır.

Rehberlik: Ortama ve zamana uygun yönlendirmelerden oluşmaktadır.

Geri Bildirim: Kişilerin hal, durum ve davranışlarına karşı verilen geri bildirim şeklinde belirtilmiştir.

Pozitif Sosyal Etkileşim: Neşeli, hoşça zaman geçirme ve rahatlama için sosyal etkileşime katılma olarak tanımlanmıştır.

Araştırmaların çoğunluğunda verilen teorik açıklamaya göre sosyal desteğin üç farklı kategorisi vardır. Dahlen, Martin(2005: 59-61)'e göre, Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

Sosyal yerleşim: Bireylerin etrafındaki insanlarla aralarındaki bağdan oluşmaktadır. Çünkü bu sosyal ilişkiler ağı kişileri birbirine bağlayan bağların varlığını ve niceliğini tanımlardan oluşmaktadır (s. 59).

Algılanan sosyal destek: Bireylerin arasındaki ilişkilerin zihinsel olarak değerlendirilmesi şeklinde belirtilmiştir (s. 59). Bireylerin kendisiyle arasında bağı olan insanlara kişisel anlamlar atfetmeye yönelik öznel değerlendirmesi ve destekleyici etkileşimlere yorum katması olarak tanımlanmıştır.

Alınan sosyal destek: Bireye başkaları tarafından sağlanan destekler, gösterilen davranışlar ve eylemlerden oluşmaktadır. Sosyal desteğin davranışsal olarak değerlendirmesi şeklinde de tanımlanabilir (s. 60).

Vaux (1985), sosyal destek kavramını üç kategoriye ayırmıştır. Bunlar:

- ✓ *Kaynaklar:* desteği veren insanlar
- ✓ *Davranışlar:* dinleme, kolaylık sağlama, maddi bakımdan yardım verme, tavsiye etme

- ✓ *Kişilerin kişisel değerlendirmeleri:* kişinin, alınan desteğin niteliği ve niceliği ile alakalı algıları, destekten sağlanan tatmin gibi bölümlerden oluştuğunu vurgulamaktadır(Sherman, Lansford, Volling 2006: 39).

Barrera (1986)'ya göre sosyal desteği üç kategori olarak ayırmıştır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Sosyal kabul edilmişlik: Kişinin bir toplum veya grup tarafından sosyal yönden kabul edilmesi ve saygı görmesi şeklinde ifade edilmiştir.
- ✓ Algılanan sosyal destek: Dâhil olduğu sosyal etkileşim ağından kişinin algılamış olduğu destek olarak tanımlanmıştır.
- ✓ Yasa olarak yürütülen sosyal destek: Yetkili kurumlarca kişilere toplum hizmetlerinin sunulmasıyla gerçekleşen destek şeklinde belirtilmiştir (Bradbury, Karney 2004: 45-46).

1.1.4. Sosyal Destek Modelleri

Sosyal desteğin üç kısımdan oluştuğunu vurgulayan Cobb (1976), Bunları şu şekilde ifade etmiştir:

- ✓ Beğenilmek ve sahiplenilmek isteği
- ✓ Sayılmak ve değer görmek isteği ve
- ✓ İletişim halinde olmak, bir sosyal ağın içerisinde olmak ve bir gruba aitlik altında toplamıştır (Diener, Emmons, Larsen, Griffin 1985: 74).

Cohen ve Willss (1985), sosyal desteği iki model olarak çözümlenmiştir. Bunlar:

- ✓ Temel etki modeli ve
- ✓ Tampon modeli olarak iki modelden oluştuğunu belirterek sosyal desteğin rolü ve yönlerini bu iki modelle tanımlamaktadır (Diener, Emmons, Larsen, Griffin 1985: 49).

Temel etki modeli: Burada sosyal destek, stres düzeyi yüksek veya düşük olsa da kişileri olumlu olarak etkiler, stresli ve stresli olmayan vakitlerde de kişinin sağlığına yarar sağlar (Alleyne, Alleyne, Greenidge 2010: 102).

Tampon modeli: Burada ise sosyal destek, stresin kişinin sağlığı üzerindeki etkisini azaltır ve dengesini sağlamaktadır. Stresin insanın sağlıklı ve iyi olma durumu üzerindeki zarar verici tesirlerinden korur (Batool, Khalid 2012: 57).

Cohenn ve Wills (1985)'e göre sosyal desteğin:

- ✓ Tampon Etki Modeli
- ✓ Doğrudan Etki Modeli olarak iki temel açıklayıcı modelden oluştuğunu belirtmiştir (Birtchnell, Kennard 1983: 52).

Tampon Etki Modeli: Genel olarak stresteki kişinin iyi olma haliyle ilgili olan bu modele göre sosyal destek, kişiyi strese sebebiyet veren eylemlerin gizil patolojik etkilerinden korumaktadır (Alleyne, Alleyne, Greenidge 2010: 29).

Doğrudan Etki Modeli: Burada sosyal destek kavramı, bireyin stres altında olduğu veya olmadığı hesaba katılmadan onun iyi olmasına katkı sağlar (Allemand, Amberg, Zimprich, Fincham 2007: 74).

Tardy (1985)'e göre sosyal desteğin modellerini tanımlayan beş boyutu vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir.

- ✓ *Yönlendirme:* Alınan veya sağlanan sosyal destek gibi...
- ✓ *İstek:* İstek iki alt boyutu kapsamaktadır.
- ✓ *Ulaşma:* Kişi hangi desteğe ulaşmayı istemektedir.
- ✓ *Kullanma:* Kişi hangi destekten yararlanmaktadır.
- ✓ *Tanımlama ve değerlendirme:* Sosyal desteğin kişi tarafından kavranılması ve değerlendirilmesi olarak tanımlanmıştır.
- ✓ *İçerik:* Tardy (1985)'nin bu modelini geliştiren House (1981), bu modeli: duygusal, araçsal, bilgisel, değerlendirici destek olarak dört çeşit ögede ifade edilmiştir:

1. *Duygusal*: Güven, sevgi ve empati gibi duygusal desteklerden oluşmaktadır.
2. *Araçsal*: Para ve zaman gibi maddi desteklerden oluşmaktadır.
3. *Bilgisel*: Belirli sahalarda verilen bilgi, öneri ve tekliflerden oluşmaktadır.
4. *Değerlendirici*: Kişiyeye verilen değerlendirici geri bildirimlerden oluşmaktadır
- ✓ *Sosyal İletişim Ağı*: Aile, eş, arkadaş, öğretmen gibi kişinin çevresindeki sosyal destek kaynaklardan oluşmaktadır (akt. Elliott, Malecki, Demaray 2001)

Araştırmacılar ve alan uzmanları bireyin sağlığını ve kendisini iyi algılamasını etkileyen sosyal desteğin üç ayrı modelini vurgulamaktadırlar:

Temel Etki Modeli: Burada sosyal destek ve sağlık arasındaki ilişkide direkt olarak bağlantılı olduğu varsayılmıştır (Batool, Khalid 2012).

Bu bakımdan sosyal destek olumsuz yaşam olaylarının olup olmasına bakmaksızın bireyin fiziksel sağlığını ve kendisini iyi hissetmesini olumlu olarak etkiler(Allemand, Amberg, Zimprich, Fincham 2007: 59). Bununla birlikte bu model kişinin sosyal destekten yoksun olma durumunun onun sağlığını olumsuz olarak etkileyeceğini ileri sürer.

Tampon Etkisi Modeli: Stres doğurucu durumların çıkardığı zararları azaltmak, bireyin sağlığını dengelemek ve korumak sosyal desteğin ana işlevlerindedir. Stresi artırıcı durumlar meydana çıkmadığı takdirde sosyal desteğin yokluğu, bireyin sağlığı ve kendisini daha iyi hissetmesi olumlu yönde etkilenmektedir (Birtchnell, Kennard 1983: 51).

Bradbury, Karney (2004: 56)'e göre, sosyal destek, sıkıntılı olaylar karşısında kişinin bu durumlarla baş etmesini sağlayarak stresin olumsuz etkilerini azaltıcı tampon fonksiyonu gerçekleştirmektedir. Kısacası sosyal destek bireyin hayatında her an karşısına çıkabilecek sıkıntılı durumlara karşı baş etme stratejisidir. Sosyal desteğin tampon etkisi, stres yaratıcı olaylarla karşı karşıya kaldığında bireye ailesi ve

arkadaşlarının sıkıntılı durumlarla baş etmesi için destekte bulunmalarıdır(Batool, Khalid 2012: 21). Bireyin başka kişilerden maddi ve manevi destek alması stres verici durumların daha hafif algılanmasını ve bireyin baş etme gücünü daha kuvvetli olarak algılamasını sağlamaktadır(Alleyn, Alleyn ve Greenidge 2010: 54).

Sosyal Destek ve Olumlu Olmayan Olayların Bağımsız Etkileri Modeli: Bu modelde olumsuz yaşam olayları ile sosyal desteğin bireyin sağlık durumu ve kendini iyi duyumsaması üzerinde birbirlerine bağlı olmayan durumların varlığı ele alınmaktadır(Allemand, Amberg, Zimprich, Fincham 2007: 14-15). Yani yaşam olayları ve sosyal destek eksikliği değişkenleri bağımsız bir şekilde bireyin sağlığını olumsuz olarak etkileyebilmektedirler. Bunun yanı sıra, bu model iki değişkenin birlikte olmasının bireyin daha zorlu fiziksel rahatsızlıklara maruz kalmasına ve kendini iyi duyumsama seviyesinin azalmasına kapı aralayacağını ileri sürmektedir (Litwin 2000: 98). Lisa, Davidson, Michelle, Demaray (2007: 52)'e göre, bu üç modelin bir birlerinden farklı olmasına rağmen, bu modellerin hangi süreçlerde efektif olması, koşul ve durumlara göre değişmektedir. Bundan dolayı sosyal desteğin doğrudan, dolaylı ve hem doğrudan hem dolaylı etkileri söz konusu olabilmektedir.

1.1.5. Sosyal Destek Türleri

Bireylerin olumsuz olaylarla karşılaştığı durumlarda benlik saygılarında düşme gözlemlenebilir ve kendilerini çaresiz hissedebilirler. Cohen ve Wills (1985)'e göre sosyal destek türleri aşağıdaki gibi açıklanmaktadır (Alleyn, Alleyn ve Greenidge 2010: 36):

Saygı Desteği: Bireyin toplum içinde saygıdeğer olduğunu fark etmesi ve kabul etmesi durumudur. Bireyin sahip olduğu değerlerine ve deneyimlerine önem verilerek herhangi bir zorluk ya da bireysel hatalara rağmen kabul edilerek iletişim kurularak benlik saygısı artırılır(Allemand, Amberg, Zimprich, Fincham2007: 26). Sosyal desteğin bu türü: duygusal destek, dışavurumcu destek, benlik saygısı desteği, açığa vurma ve yakın destek olarak da atfedilmektedir (Bradbury, Karney 2004: 39).

Bilgilendirici Destek: Değerlendirme desteği olarak da bilinmektedir. Bireye bilişsel olarak yol göstermede ve sorunlu olaylar ile başa çıkmayı sağlamaktadır (Allemand, Amberg, Zimprich, Fincham 2007: 29).

Yaygın Destek: Arkadaşlık, eğlence ya da dinlenme aktiviteleri ile diğerleriyle vakit geçirmektir. Bağlantı içinde olma ve yakın ilişkiler gereksinimini karşılayarak, bireyin sorunlarına ilişkin kaygılarını bir başka yöne çekmeye yardımcı olmaktadır. Olumlu duygu durumu oluşturarak stresi azaltmaktadır. Sosyal desteğin bu türü aidiyet olarak da kullanılmaktadır (Chow 2005: 19).

Araçsal Destek: Maddi yardım ve desteklerin karşılanmasıdır. Araçsal destek, bireyin sorunlarının doğrudan çözümü veya eğlence vb. aktivitelerle daha fazla vakit geçirmeyi sağlayarak stresi azaltmasına destek olmaktadır (Birtchnell, Kennard 1983: 71). Bradbury, Karney (2004: 48)'e göre, araçsal destek aynı zamanda yardımcı ve somut destek olarak da adlandırılmaktadır.

Yukarıda da görüldüğü üzere yapılan çalışmalarda sosyal destek türleri farklı şekillerde incelendiği görülmektedir. Caplan (1974) sosyal desteğin türleri yapılan çalışmalarda beş grupta toplanmaktadır (Aktaran: Torun 1995: 23-24):

- ✓ *Duygusal Destek:* Sevgi, güven ve ilgi duygularını kapsamaktadır.
- ✓ *Takdir Desteği:* Kişinin eksikliklerini tamamen benimsemesi ve kendisine saygı duymasına dayanmaktadır.
- ✓ *Maddi Destek:* Kişinin eksikliklerini karşılayabilmesi için gerekli olan finansal desteğin sağlanabilmesidir.
- ✓ *Bilgisel Destek:* Bireyin problemlerinin çözümlenebilmesi için ihtiyacı olan bilgileri sağlamaktır.
- ✓ *Berberlik Desteği:* Bireyin sosyal alanlarda boş zamanlarını değerlendirmesidir.

Pearson (1990) tarafından sosyal destek alanında kapsamlı çalışmalar yapılmıştır. Pearson tarafından yapılan çalışmalarda sosyal destek kavramı, işlevi, önemi ve anlamı gibi konular ele alınmıştır (Aktaran: Yıldırım, 1998: 33-34).

Kişinin diğer insanlarla kurduğu ilişkiler, karşılaştığı farklı farklı sorunlarla baş etme, topluma uyum sağlama bakımından yararlı işlevleriyle katkıda bulunmaktadır. Alleyne, Alleyne ve Greenidge (2010: 74-78)'e göre, sosyal desteğin dört türü alan uzmanları tarafından görüş birliğiyle kabul edilmiştir.

- ✓ *Araçsal Destek:* Bireye verilen maddi destekler. İş ve finansal bakımdan bireye çevresindeki kişiler tarafından verilen yardımları kapsar. Bireye başkaları tarafından karşılıksız veya ödünç olarak para veya eşya verilmesi, bireyin yerine alışverişte bulunma gibi davranışlar araçsal destek işlevine örnek olarak verilebilir (s. 74). Yani bireyin namına onun sorunlarının doğrudan çözüme kavuşturulmasıdır.
- ✓ *Duygusal Destek:* Etrafındaki kişiler tarafından bireyin sıkıntılarının dinlenmesi, karşılıklı olarak duyguların paylaşılması, bireye şefkat, saygı, sevgi gösterilerek onun sevildiğinin ve önemsendiğinin hissettirilmesi veya söylenmesidir. Bireyin psikolojik sağlığıyla doğrudan bağlantılı olan duygusal destek işlevi kişinin etrafındaki insanlar tarafından sayıldığını, sevildiğini, anlaşıldığını vurgulamaktadır (s. 75). Duygusal destek bireyin özgüveninin artmasına, karşı karşıya kaldığı soruna güdülenmesine ve böylece karşılaştığı stresli durumlarla baş etmesine katkı sağlar.
- ✓ *Bilgisel Destek:* Kişiye bireyle veya çevreyle ilgili problemler hakkında öğütte bulunma, bilgi verme, geri bildirimde bulunma, öneriler yapma, yol gösterme gibi davranışlardır (s. 75). Birey yaşamında strese neden olan durumlarla karşılaşabilmektedir ve bazen bu sorunları çözmede kendisini yeterli bulamamaktadır (s. 76). Birey bilgisel destek işlevi aracılığıyla alternatif çözüm yollarına kavuşabilmektedir ve olası durumları tekrar değerlendirerek sorunlarını çözebilmektedir. Bilgisel destek, kişinin sorunlarıyla alakadar olmak, rehberlik etmek ve öneriler yapmakla sağlanmaktadır.
- ✓ *Değerlemeseli Destek:* Bu işlev bireyin etrafındaki kişiler tarafından onun davranış ve tutumları, fikir ve düşünceleri, duygu ve sezgilerine yönelik geri bildirimde bulunmasını kapsamaktadır (s. 76).

Kişi kendisine tanıdık olmayan çevrede kendisinin tutum ve davranışlarını, sezgi ve duygularını, düşünce ve fikirlerini diğer insanların arasından kendisine benzeyen kişilerinkiyle karşılaştırarak, değerlendirme yapar(Batool, Khalid 2012: 59). Değerlemesal destek kişinin kendisini yeterli olarak değerlendirmesine, iyi sonuçları elde etmesi için davranış ve tavırlarını kendi yararına değiştirmesine katkı sağlar.Sosyal destek işlevleri çeşitli niteliklere sahiptir(Birtchnell, Kennard 1983: 74).

1.2. Yaşam Tatmini Kavramı

Yaşam tatmini kavramı Neugarten, Havighurst, ve Tobin (1961) tarafından ortaya koyulmuş ve birçok araştırmacıya örnek olmuştur. Yaşam tatmini insanların hayata karşı genel tutumu ve sosyal yaşamındaki duygularıdır (Coyne, Anderson 1999: 78). Yaşam tatmininin pek çok tanımı vardır. Hayatlarını istek ve beklentilerine göre kuran insanların; iyi yaşama, mutlu olma, moral gibi pek çok istekleri kendi yaşayışları sonucu oluşur (Cooper, Chassin, Zeiss 1995: 81). 1950 yıllarında başlayan yaşam tatminiyle ilgili araştırmaların ardından 1970 yıllarından sonra yaşam tatmini ile sosyal psikolojisi ve yaşam tatmini ile endüstri psikolojisi ile ilgili pek çok araştırmalar yapılmıştır (Darling, Senatore, Strachan 2011: 26).

Türk Dil Kurumu'nun belirlediği ölçütlerde bireyin istediklerinin gerçekleşmesini sağlama, tatmin olma şeklinde tanımladığı kavram Türkçe olarak yapılan bir kısım çalışmalarda tatmin bir kısım çalışmalarda ise doyum şeklinde kullanılmaktadır. Literatürde ki bu kavramlar Batı'da gelişmiş olduğundan o kültür ile belirtilen şekli yeten, yeterli gibi anlamlara gelmektedir. Kavramsal olarak daha fazla yakınlık gösterdiğinden, Türkiye'de tatmin kavramı günlük konuşma dilinde doyum kavramından daha fazla kullanılmaktadır. Bu çalışmada kavramın Türkçe karşılığına daha yakın olan tatmin kelimesi kullanılmaktadır (Anderson, Gerbing 1988: 48; Anderson, Betz 2001: 36).

Yaşam tatmini insanların dili, dini, ırkı, yaşı, aile hayatı, iş hayatı, karakteri, hobileri ile ilişki içindedir. Öznel olarak iyi olma tanımları yaşam tatmini ile ilişkilidir. Öznel iyi oluş kişinin hayata dair yaptığı değerlendirmedir (Holt-Lunstad, Birmingham, Jones 2008: 59). Houseknecht, Macke (1991: 21)'e göre, öznel iyi oluş halinin etmenlerinden biri de yaşam tatminidir. Yaşam tatmini ve öznel iyi oluş kavramları hayatın ana hedefleri olarak görülmektedir. Kişinin kendi hayatını nasıl analiz ettiği öznel iyi oluş kavramıyla alakalıdır (Kara, Kelecek ve Aşçı 2014: 59). Kişinin mutluluğa sahip olabilmek adına belirlediği amaçlarla bu amaçları gerçekleştirip gerçekleştirmediği hakkındaki düşüncelerinin yönü mutluluğa giden yolda önemli role sahiptir (Çetinkaya 2017: 87).

Yetim (1992) yaşam tatmini insanın hayatı ile ilgili genel olarak değerlendirmelerini kapsayan kendine özgü yargısı olarak tanımlamaktadır. Bireyin bu değerlendirmeleri hoşnut olma, kıvanç, haz, sevinç gibi duyguları barındırıyorsa bu tepkiler olumludur. Eğer keder, üzülmeye durumu, üzüntü, acı, kaygı gibi duyguları barındırıyorsa olumsuz tepkilerdir. Bireyin tüm hayatı göz önünde tutulduğunda hayatı ile ilgili biriktirdiği olumlu ve olumsuz değerlendirmeleri ve yaşam hakkındaki tutumları onun yaşam tatminini oluşturmaktadır (Diener, Larsen, Griffin 1985: 105).

Yaşam tatmini kişilerin kendi belirlediği ölçütlere göre yaşamını pozitif olarak değerlendirmesidir. Bunun sonucu olarak yaşamında mutlu olabilmesidir. Yaşam tatmini kişinin yaşamından aldığı tatminlik derecesidir (Doğan ve Moralı, 1999: 18). Ayrıca bireyin şimdiye kadar algıladığı, gelecekte algılamak istediği doyumunu ifade etmektedir. Tatmin alanları iş, boş zaman, sağlık, para, benlik duygusu, yakın çevre olarak ifade edilebilir (Antonacopoulou 2000: 49). Bachmann, Simon (2014: 51)'e göre, yaşam tatmini bireyin yaşamında veya aile, arkadaş, çevre gibi yaşamın belirli alanlarında mutlu olup olmadığına dair yaptığı genel bilişsel bir değerlendirmedir. Ayrıca kişisel olarak iyi olma durumu, yaşam tatmini yüksek bireylerde olumlu duygular olumsuz duygulara göre daha çok yaşanılmaktadır. Yaşam tatmini bireyin kendi yaşamında belirlediği hedeflere ulaşarak, kendisini bilişsel olarak değerlendirmesi şeklinde ifade edilmiştir (Baldwin, Baldwin ve Ewald 2006: 19).

Kişi ihtiyaçları konusunda tatmin yaşadığında doyum gerçekleşmiş olur (Diener, Larsen, Griffin 1985: 25-26). Yaşam tatmini ise kişinin hayatını bütün hatlarıyla ele alır. Yaşam tatmini kişilerin hayatında umduğu şeylerle yaşadıklarının karşılaştırmasının bir sonucudur (Darling, Senatore, Strachan 2011: 21).

Yaşam tatmini kişinin genel anlamda pozitif ve mutlu olması ve iyi düşüncelerin kötülere meydan okuması durumudur. Yaşam tatmini kavramına yönelik literatürde çok fazla çalışma yapıldığı görülmekle birlikte yazarların yaşam tatmini kavramına farklı tanımlamalar getirdiği görülmektedir (Kara, Kelecek ve Aşçı 2014: 57). Bu tanımlamalar çalışmada şu şekilde verilmiştir:

Shin, Johnson(1978)'a göre yaşam tatminini, *'kişinin yaşamının kalitesini kendisi tarafından belirlenen ölçütlere bakarak belirlemesidir'* olarak tanımlamaktadır.

Diener, Emmons, Larsen, Griffin (1985)'e göre, yaşam tatminini, *'bireyin kendisi tarafından belirlenen kriterlere elverişli şekilde bütün hayatını olumlu bakımdan değerlendirmesi ve geniş kapsama sahip olan mutluluğun temel öğelerinden biri'* olarak bildirmektedir.

Rice, Frone ve McFarlin (1992)'e göre, yaşam tatminini, *'bireyin hayatla bağlı değerlendirmelerinin ve tutumlarının tümü'* olarak tanımlamaktadır.

Haybron (2004)'a göre yaşam tatmini, *'bireyin yaşama ilgili kendi beklentileri ile sahip olduklarının karşılaştırılması sonucuyla meydana gelen neticedir'* şeklinde ifade edilmiştir.

Yetim (1991)'e göre yaşam tatmini, *'gereksinim ve yaşamla ilgili beklentilerin hangi düzeyde gerçekleştiğini ifade eden bilişsel süreçtir'* olarak tanımlamıştır.

Çeçen (2008)'e göre yaşam tatmini, *'insanın kendisi belirlemiş olduğu ölçütler çemberinde hayatını olumlu bakımdan değerlendirmesidir'* şeklinde ifade etmiştir.

Yaşam tatmini, insanın tüm hayatını ve bu hayatın tüm içeriklerini kapsamakta, mutluluk ve öznel iyi oluş kavramlarıyla da ifade edilebilmektedir(Kara, Kelecek ve Aşçı, 2014: 45). Yaşam tatminini oluşturan kriterler insanların hayattaki yaşantıları, çevrelerinin sosyokültürel düzeyi, bireysel becerileri, deneyimler, içsel duygulanımlar olarak ortaya koyulmaktadır (Veenhoven 2012: 59-60). Kişiler mutlu hissettiklerinde hayatlarından tatmin sağlıyorlar demektir. Bireyler karakterine göre durumları değerlendirir. Yaşantıları olumlu bir şekilde yorumlayan kişiler daha dirençli olurlar. İnsan ilişkilerini arttırarak şekilde sevilen işlerle uğraşıldığında mutluluk zaten kişiyi bulacaktır. Tüm insanlar kişilerarası ilişkilerinde uyum sağlamaya yönelik yaşarlar. Bu doğuştan gelen bir özelliktir (Kaya, Tansey, Melekoğlu ve Çakıroğlu 2015: 16). Bu düzen bazı dış etkenler sebebiyle zaman zaman bozulabilir. İnsanın fizyolojik gereksinimleri ve değerlerle ilgili gereksinimleri yerine getirildiğinde düzen tekrar oluşmuş olur.

Yaşam tatmini kişi için mutluluk anlayışının bilişsel kısmıdır. Kişinin iyi ve kötü duygu durumunu ise duygusal etken oluşturur. Kişinin hayatını iyi anlamda yorumlamasıyla öznel iyi oluş meydana gelir (Houseknecht, Macke 1991: 47). Bu noktada kişinin hayata bakışı, tatmini, yaşantıları anlamlandırması ve değerleri önem taşımaktadır. Biyolojik ve ruhsal açıdan kişinin iyi hissetmesi yaşam tatmini açısından oldukça önemlidir (Kara, Kelecek ve Aşçı 2014: 51). Kişinin bireysel açıdan donanımlı olması yaşam tatmini ile ilişkilidir. Bu sebeple ilgililer çevrenin öznel iyi oluşa etkisini incelemeli ve geliştirmek için çalışmalar yapmalıdır. İnsanlar yaşam koşullarına ve ihtiyaçlarına göre tutumlar sergiler (Kaya, Tansey, Melekoğlu ve Çakıroğlu 2015: 49). Yaşam tatmini yalnızca yaşantıdan tatmin sağlamak değildir, tatmin etmeyen uyarıcılara karşı kişinin olumlu yaklaşımını koruması demektir. Birey hayatından ve koşullarından memnun olduğu ölçüde tatmin sağlamış demektir. Ergenlik döneminde yaşam tatmini konusunda değişiklikler olur (Veenhoven 2012: 102).

Yaşam tatminine bu evrede bireyin içsel çatışmaları ve dış etkenler etki edebilir. Ergenlik döneminde gençler içsel çatışmaların yaşandığı, kimlik kaygısının olduğu bu süreçte hayatlarından hoşnut değillerdir (Kaya, Tansey, Melekoğlu ve Çakıroğlu 2015: 105). Bu sebeple sorunlar meydana gelebilir. Ergenlik dönemindeki çalkantılı hayat,

yaşamı anlamsız bulma gibi olumsuz yaklaşımlar düşük yaşam tatminine sebep olmaktadır. Yaşam tatmini ile ilgili yapılan araştırmalar insanların güç durumlarda ne şekilde davranış gösterdiklerini anlamaya yardımcı olur. İnsanlar ana gereksinimlerini sağladıktan sonra amaçlarına kitlenirler. Çalışmalar neticesinde ergenlerin kaygılı olmalarıyla yaşam tatmini arasında güçlü bağlantılar bulunmuştur (Houseknecht, Macke 1991: 23). Ergenlerin zor dönemlerinde, kaygılı hissettiklerinde düşük yaşam tatmini oldukları görülmüştür (Kara, Kelecek ve Aşçı 2014: 41).

Yaşam tatmini ile ilgili yapılan araştırmalarda yaşlılara da yer verilmektedir. Kahraman vd. (2011) tarafından yapılan araştırmada Huzurevinde yaşlı kadın ve erkeğin ayrı yaşamasının onların yalnızlık ve yaşam tatminine etkisi araştırılmıştır. Bayanların ve erkeklerin ayrı yaşadığı ve bu durumdan memnun olmayan yaşlıların yaşam tatminlerinin düşük olduğu gözlemlenmiştir. Fakat kadın erkek ayrı yaşamaktan memnun olan yaşlıların yaşam tatminlerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Yaşlıların yaşam tatminini etkileyen önemli faktörler fiziksel ve ekonomik refah, psikolojik durum, sosyal çevre ile ilişkiler ve ekonomik koşullar ve sosyal destek ihtiyaçları gibi pek çok faktörleri bulunmaktadır.

Bireylerin yaşam tatmini düzeyleri pek çok değişkenden etkilenmektedir. Yaşam tatmini, yaşam tatmini kuramları, yaşam tatminine etki eden faktörler ve yaşam tatmini kategorileri şeklinde ele alınmaktadır.

1.2.1. Yaşam Tatmini Kuramları

Bireyin yaşam kalitesini genel olarak ele aldığında elde ettiği olumlu değerlendirme olarak tanımlanan yaşam tatmini hakkında bazı yaklaşımlardan söz etmek mümkündür (Holt-Lunstad, Birmingham, Jones 2008: 49).

1.2.1.1. Belli bir noktaya erişme kuramı:

Bu kuram, Wilson (1960) tarafından ortaya atılmıştır. Bireyin ihtiyaçlarının tatmin edilmesiyle bireyde mutluluk duygusu ön plana çıkar, bunun aksi durumundaysa

yani bireyin ihtiyaçlarının giderilmemesi durumunda bireyde mutsuzluk ve doyumsuzluk duygusu ön plana çıkar. Bu durumlar bireyin hayatını olumlu veya olumsuz etkiler (Kara, Kelecek ve Aşçı 2014: 47). Bu etkileşimde bireyin hayatını psikolojik çerçevede etkisi altına alır. Bu kurama göre yaşam tatmini, bireyin belirlediği hedeflerine ulaşabildiğinde ve gereksinimlerini tatmin noktasına ulaştırabildiğinde gerçekleşir. Birey belirlediği hedeflerine ulaşamadığında ve gereksinimlerini tatmin noktasına ulaştıramadığında mutsuzluk yaşar (Kaya, Tansey, Melekoğlu ve Çakıroğlu 2015: 17).

Bazı görüşlere göre: bireyin tatmininin gerçekleşmesi onun sadece farkında olduğu ihtiyaçlarının giderilmesiyle olur. Başka bir görüşe göre ise bireyin tatmininin gerçekleşmesi ister farkında olsun ister farkında olmasın bütün ihtiyaçlarının giderilmesiyle olur (Veenhoven 2012: 105; Çetinkaya 2017: 14). Kişinin belli hedefleri doğrultusunda ortaya çıkan değer yargıları kişinin hayatında rol oynarken ihtiyaçlar evrensel olabilir. Yukarıda ele aldığımız görüşlere üç eleştiri yapılmıştır. Bireysel ihtiyaçlar evrensel olsaydı bireyin ihtiyaçlarının giderilmesi veya bireyin gereksinimlerinin tatmin edilmesi sonucunda ortaya çıkan mutluluğun oranı bütün dünyada aynı olmalıydı. İkinci, kişilerin hedef ve istekleri farklılık gösterebilir, bundan ötürü bireylerin tatmine ulaşmasında farklı yöntemler takip edilebilir. Üçüncü görüşe göre hiçbir hedef ve gayesi olmayan kişilerin mutluluğu elde etmesi olağan görülmektedir.

1.2.1.2.Haz ve acı kuramı:

Kişinin gereksinim ve hedefleri eksiksiz tatmin edildiğinde mutluluğun düzeyi de yükselmektedir. Haz ve acı kendi aralarında doğrudan bağlantılıdır. Kendi hayatında eksikliğini hissetmediği veya hedeflerinin arasında olmayan bir gereksinime ulaşması bireyi tatmin noktasında mutlu etmeyecektir. Bir bireyin bütün ihtiyaçlarının giderilmesi onun çok büyük bir mutluluğa ulaşmasını sağlamayacaktır (Hawkins, Daniel, Booth 2005: 48; Houseknecht, Macke 1991: 105). Bundan ötürü bireyin bazı ihtiyaçların yokluğunu daha fazla hissetmesi gerekir. Birey bir ihtiyacının yoksunluğunu ne kadar fazla hissederse o ihtiyacını giderebilmek yani tatmin edebilmek

için o kadar fazla çabalar ve ihtiyacını karşıladığında o kadar çok tatmin alarak mutluluk duyar (Holt-Lunstad, Birmingham ve Jones 2008: 47). Böylelikle en başta ortaya koyduğu acı ve yoksunluk, daha sonra gereksinimin neticesinde ortaya çıkan haz ve sahiplik duygularını meydana getirir.

1.2.1.3.Etkinlik kuramı:

Etkinlik kuramı, mutluluğun kişinin kendi etkinliklerinden meydana çıktığı görüşüne dayanır. Bu kuramın ilk temsilcisi olan Aristoteles'e göre mutluluk, kişinin güzel ve anlamlı etkinliklerinden oluşur (Milevsky, Schlechter, Machlev 2011: 17). Çağcıl görüşlere göre etkinlikler: sosyal ilişkiler, hobiler ve egzersizler gibi geniş terimlerle tanımlanmaktadır. Etkinlik kuramının ana konusu, kişinin kendini tanımasının mutluluğu azalttığını savunmaktadır(Arasan-Acar, 2010: 48). Devamlı bir biçimde mutluluğa ulaşma düşüncesi anlamlı değildir. Bu görüşe göre kişi önemli gördüğü hususlara yoğunlaşırsa mutluluk duygusu doğrudan ortaya çıkacaktır. Annak (2005: 59)'e göre, mesela sosyal ilişkilerde iyi olan, kendine vakit bulabilen, spor yapan bireylerin yaşamlarından aldıkları tatmin düzeyi daha fazla olabilmektedir.

1.2.1.4.Yukarıdan aşağıya-aşağıdan yukarıya kuramı:

Aşağıdan Yukarıya Kuramına bakılırsa, bireyler yaşamakta oldukları haz ve acıları değerlendirerek mutlu olduklarına ya da mutlu olmadıklarına kendileri karar verebilmektedirler (Milevsky, Schlechter, Machlev 2011: 41).Bu kuram için, kişiye haz verici durumların ve kişinin hayatında sahip olduğu tatminlerin frekansı önemlidir. Bu kurama göre kişiye mutlu olduğu veya olmadığı sorusu yöneltildiğinde kişi başından geçen haz ve acıların değerlendirmesini yaparak cevap verir (Mc Knight 2005: 102). Bu kurama göre, yaşam tatmini bireyin hayatının farklı yönlerinin kısaca değerlendirilmesidir. Aşağıdan Yukarıya modeli günümüz psikolojisinde yer alan önemli yaklaşımlardan biridir. Bazı kuramcılar mutlu olmanın küçük hoşnut olma durumlarının bir araya gelmesinden oluştuğunu vurgulamışlardır(Nalbant, 1993: 28). Bu görüşe göre mutluluk, mutlu geçen dakikaların birikmesinden meydana gelir. Yukarıdan Aşağıya yaklaşımına göre, olumlu olanı görebilmek için muhtemel güç

vardır. Kişi yaşamından tatmin aldığı için mutludur. Kişi olaylara kendi ölçütlerine göre yaklaşır (Annak 2005: 59; Arasan-Acar 2010: 41). Kişi başından geçen hadiseleri pozitif ve negatif olarak ele alma etkinliğine sahiptir. Bundan dolayı kişinin yaşam olaylarını yorumlama biçimi onun mutluluğunu etkiler.

1.2.1.5.İlişkilendirici kuram:

İlişkilendirici kuramın temelinde hatırlama, şarta bağlı kalma ve zihinsel ilkeler bulunmaktadır. Olumlu hadiseler kişi tarafından içsel faktörlere bağlanıyorsa bu mutluluğun en büyük kaynağıdır. Hatırlamayla alakalı Diener (1984) çalışmasında kişilerin hayatlarında yaşadıkları hadiselerden olumlu olarak algıladıklarını daha kolay hatırladıklarını, olumsuz algıladıklarını daha az hatırladıklarını belirtmektedir. Geçmişte bu gibi olumlu olayları sıklıkla yaşayan kişilerin bu olayları olumlu bakımdan değerlendirdikleri ve daha fazla mutluluk duydukları gözlemlenmiştir (Milevsky, Schlechter, Machlev 2011: 49). Bundan dolayı kendi hayatlarından elde ettikleri tatmin düzeyi yüklemektedir.

1.2.1.6.Yargı kuramı

Yaşam tatmini yargı kuramına göre, bazı belirli ölçülerin gerçekçi durumlarla kıyaslanması neticesinde meydana gelmektedir. Diener (1984) gerçek olayların belirli ölçülere yaklaştığında tatminin meydana geldiğini vurgulamaktadır. Yargılama kuramında: kişinin ele aldığı belirli ölçüler ön planda tutulmaktadır. Kişi kendisini kıyasladığı bireylerin durumlarına göre değerlendirir. Bunun gibi kıyaslamalar bireyin psikolojik sağlığını da etkisi altına almaktadır. Wills (1981)'e göre kişinin kendisinden maddi bakımdan daha zor durumlardaki bireylerle yapmış olduğu kıyaslamalar kişinin tatminini artırmaktadır. Kearl (1981)'a göre diğer bireylerin zor durumlarda olduğunu düşünen kişilerin yaşam tatminlerinin daha yüksek seviyede olduğunu ve maddi imkânlar elde etmesinin sadece toplumdaki diğer kişilerle kıyaslanmasından meydana gelmektedir. Dianer (1984)'a göre zihinsel yargılamalar tatminin bir parçasıdır ve en önemli şey bireyin algılamaları ve değerlendirmeleridir. Mesela sağlıklı olma, mutlu olma ve maddi imkânlarla sahip olma tatminin önemli değişkenlerindedir. Fakat

bireyler bu durumları farklı algılarla buna dayanarak önemli olan ise bireyin algılama düzeyidir. Bu kuram için ortaya atılan eleştiri, kıyaslamaların ne zaman ve nasıl gerçekleştiğine ilişkin bilgilerin yetersizliğidir (Nalbant 1993: 48; Annak 2005: 99; Arasan-Acar 2010: 84).

Temel yaşantı hedeflenen koşullara ulaşır ve geçerse mutluluk meydana gelir. Bu kuramlar vakaları iyi ve kötü olarak yorumlarken neticede oluşacak hislerin yoğunluğunu tahmin etmektedir (Doğan ve Moralı 1999: 78; Anderson, Gerbing 1988: 71). Sosyal karşılaştırma kuramında birey diğer insanları bir düzey olarak düşünür. Bu düzeyde gördüğü insanlar kendisinin altında veya üstünde olabilir. Birey hangi standardı seçtiyse ona göre karşılaştırmada bulunur. Birey kendisini diğer kişilerden daha yüksek düzeyde değerlendiriyorsa yaşam tatmini yüksektir ve mutluluğa ulaşmış demektir (Anderson, Betz 2001: 39).

Yargı kuramlarında çoğu bakış açısı bütün yaşam alanlarında değil, sosyal anlamdaki kıyaslamaların ciddiyetine dikkat çekmesine karşın kişilerin hislerinin daha çok etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan kıyaslamaların belirli bir çerçevesi olması gerektiği görülmüştür (Anderson, Gerbing 1988: 48).

1.2.1.7. Bağ Kuramları

Bireylerin mutlu olma ihtiyacına yatkın olduklarını gösteren kuramlar mevcuttur. Mutluluğa bilişsel bakış son zamanlarda ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri bireylerin yaşadıkları vakaları içsel olarak değerlendirme şekilleridir. Olumlu yaşantılar içselleştirildiğinde normalden daha çok mutluluk sağlarlar (Antonacopoulou 2000: 47). Başka bir bakışa göre ise kişi içselleştirmeyi yapmasa da olumlu yaşantılar mutluluk sağlar.

Bilişsel kuramcılar zihinde mutluluğun bir etki mekanizmasının olduğunu ortaya koymuşlardır. Bower (1981), kişilerin güncel ruh hallerine dayanarak hatıralarını anımsayıp değerlendirdiklerini söylemiştir. Mutlu olan insanların anılarının bağlantılarının olumlu olduğu zihinsel araştırmalarla kabul görmüştür. Mutlu olmayan

insanların ise olumsuz zihinsel bağlantılarının olduğu görülmüştür (Anderson ve Betz 2001: 46). Olumlu bağlantıları olanların yaşantıları neticesinde verdikleri karşılıklar da iyi olmaktadır.

1.2.2. Yaşam Tatminine Etki Eden Faktörler

Yaşam tatmini kişiden kişiye ve çevreden çevreye değişiklik göstermektedir. Yaşam tatminine etki eden sayısız madde bulunmuştur. Yaş, karakteristik, özellikler, hayat şekli, sağlık koşulları, çevresel şartlar gibi durumlar yaşam tatminini belirleyen etkenlerdir (Antonacopoulou 2000: 77). Bachmann, Simon (2014: 26)'a göre, yaşam tatminine etki eden etkenler aşağıdaki altı temel maddeyle belirtilmiştir.

1.2.2.1.Uluslararası Farklılıklar ve Eğilimler

Dünyadaki tüm ülkelerde yaşam tatmini düzeyi değişiktir. Gelişmiş olan ülkelerde de ayrımlar öne çıkmaktadır. Varlıklı toplumlarda yaşam tatmini yukarıda seyrederken komünizmin ön planda olduğu toplumlarda aşağılardadır. Eskiden komünist toplumun bireyleri fikir hürriyetinin yaşam tatmininin vazgeçilmezi olarak değerlendirmişlerdir (Antonacopoulou 2000: 41). Bireysellik olanlar için olmazsa olmazdır. Maddi koşulların yaşam tatmini ile en çok bağlantılı olduğu ülkeler gelişmekte olanlardır (Baldwin, Baldwin ve Ewald 2006: 49). Bu ülkelerin koşulları iyileştikçe yaşam tatmini ile olan bağlantı azalmaktadır.

1.2.2.2.Genetik Faktörler

Yaşam tatmini genetik etmenler boyutunda önemli etkiye sahiptir. Serotonin ve dopamin düzeylerinin işleyişinde genetiğin aktif rol oynadığı kanıtlanmıştır (Antonacopoulou 2000: 47). Yapılmış olan araştırmaların sonuçlarına karşın çevre koşulları yaşam tatminine etki etmektedir. Hayat şartları farklılaştığında bireylerin yaşam tatmini düzeyleri de değişikliğe uğramaktadır (Anderson ve Betz 2001: 26).

1.2.2.3.Kişilik Özellikleri

Yaşam tatmini ve kişilik arasındaki bağlantı ile alakalı olarak yapılan araştırmalar genelde bireylerin çevreye karşı aktif ve pasif duruşlarını incelemiştir. Kimi bireyler kişilik özelliği olarak mutluluğa daha yatkındırlar (Bachmann, Simon, 2014: 48; Balcı ve Koçak 2017: 36). Kişilik yapılarının yaşam tatmini ve kişinin hislerine etkisi büyüktür. Aşağıdaki kişilik özelliklerinin yaşam tatmini ile önemli oranda bağlantısı vardır. Bachmann, Simon, (2014: 48)'e göre, bunlar; iyimserlik, öz-saygı, dışadönüklük, zeka, planlama ve organize etme yeteneği, düşük seviyede nevrozizm, kişinin durumları değerlendirme şeklinin olumlu ya da olumsuz bakış açısı, bunu durumu karakteristik özelliği olarak taşıması onun yaşam tatmininin en önemli belirleyicilerindedir (Antonacopoulou 2000: 48).Ayrıca insanlar sosyal faaliyetler aracılığıyla aktif bir yaşam tarzına yönlendirilirse daha sosyal ve dışadönük kişiler olarak yaşam tatmini düzeyleri artışa geçecektir.

1.2.2.4.Cinsiyet ve Medeni Durum

Kadınların depresyona olan yatkınlıkları erkeklere göre daha yüksektir. Buna yönelik açıklamalarda kadınların yaşadıklarını daha çok içselleştirdiklerinden ya da daha dışa dönük ve aktif ilişkileri olduğundan, çevredekilerin üzüntü ve mutluluklarına daha çok şahit olmaları sebep olarak gösterilmiştir (Anderson ve Betz 2001: 47). Kişilerin karşılıklı güven duygusu, paylaşımları, fedakârlıkları, işbölümleri, hayatı planlamaları onları sevinçve huzura taşır (Antonacopoulou 2000: 47). Bunun yanında kişilerin öteki bireylere göre yaşam tatminlerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Bu şekilde yürütülen süreçlerinde kadınlar daha etkin ve üretici olurlar böylelikle öznel iyi oluş düzeyleri de artar (Bachmann ve Simon 2014: 48; Balcı ve Koçak 2017: 23). Aynı şekilde erkekler de bu şekilde çevresi ile sağlıklı ikili ilişkide ve aile bireyleriyle daha kaliteli vakit geçirerek yüksek tatmine ulaşabilirler.

1.2.2.5.Yaş

Yaşam tatmini ve yaş değişkeni bağlantısı çok yüksek seviyede değildir. 25 yaşından daha küçük olanların yaşam tatmini seviyesinin daha yüksek olduğu

bulunmuştur. Bu yaştan sonra yaşam tatmini oranında düzenli bir yavaşlama meydana gelmektedir. Kültürel farklılıklara bağlı olarak 45-50 yaşından sonraki dönemlerde tekrar bir artış gözlemlenmektedir (Anderson ve Betz 2001: 59). Yaşlıların fazla olup büyük saygıyla karşılandığı Ülkelerde 65 yaş üzerindeki bireylerin yaşam tatmininin gençlere göre oldukça yüksek olduğu görülmüştür (Bachmann ve Simon 2014: 19). On beş Avrupa Birliği Ülkesi arasında yapılan bir çalışmada yaşı 45'in üstündeki bireyler için devletin maddi yeterlilikleri ve emeklilik koşulları önemli iken daha küçük yaştaki bireyler eğitim öğretim olanaklarının ve kariyerin yaşam tatminine daha çok etkisinin olduğunu açıklamışlardır. Yaşı daha küçük olan bireyler için yaşamdan zevk alma, anı yaşama ve bireysellik önemli iken daha büyükler için sağlık ve yaşam koşullarının düzeni önemlidir (Baldwin, Baldwin ve Ewald 2006: 23).

1.2.2.6. Bireysel Gelir

Yaşam tatmini kavramı zor maddi koşullara göre yüksek gelirli olan hayat koşullarıyla daha çok bağlantılıdır. Maddi koşulları iyi olan kişilerin maddi durumları kötü olan kişilere göre yaşam tatminleri daha yüksektir (Anderson ve Gerbing 1988: 48). Kişinin maddi olanaklarıyla yaşam tatmini arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Buna rağmen İngiltere' de uzun süredir gelir artışı olmasına karşın yaşam tatmininde olması muhtemel artışın gerçekleşmediği fark edilmiştir (Antonacopoulou 2000: 71). Bu sonuçla değişik etkenlerin bu ilişkiye etki ettiği düşünülmüştür.

1.2.2.7.İşsizlik

Günümüzde bireyler çalışma hayatının zorlu koşullarından yıprandıklarını sık sık dile getirirler. Buna rağmen işi olmayan bireylerin yaşam tatmini, işi olanlara göre çok daha düşüktür. İşle yaşam tatmini arasındaki ilişki adına yapılan araştırmaya göre kişilerin işsiz kaldıkları zamanın yaşam tatmini üzerinde istenmeyen etkisi olmaktadır (Anderson ve Betz 2001: 79; Antonacopoulou 2000: 52). İşli olan bireylerin ise yaşam tatmini düzeyleri yaptıkları işin tatmin düzeyi ile birlikte değerlendirilmelidir. Bir toplumda genel anlamda yaşanan işsizlik oranı işe sahip olan kişilere de kötü şekilde etki eder (Bachmann ve Simon 2014: 58). O ülkede işsizlik oranının yüksek olması

çalışan kişilerde işini kaybetmeye dayalı kaygı yaratacaktır. İşsizlikle birlikte kişiler toplumdan ve kişiler arası ilişkilerden uzak kalarak en büyük yıkımı yaşarlar (Baldwin, Baldwin ve Ewald 2006: 49). Çevrelerinde iletişimde oldukları kişiler de iş sahibi değilse kendilerini daha az tatminsiz hissederler.

1.2.2.8.Sağlık

Sağlık faktöründe fiziksel ve ruhsal sağlık boyutu ele alınmaktadır. Yaşam tatminin en önemli etkenlerinden biri sağlıktır. Sağlıkla ilgili kişinin yaşadığı olumsuzluklar onun yaşam tatminini oldukça olumsuz etkilemektedir (Antonacopoulou, 2000: 47). Sağlıklı bir yaşam süren bireyin yaşam tatmini seviyesine nazaran, sağlık durumu kötüleşen bireyin yaşam tatmini seviyesi daha çok değişikliğe uğramaktadır (Anderson ve Betz 2001: 23). İnsanlar sağlıkla ilgili bir problem yaşamadıklarında hayattan aldıkları haz konusunda farkındalıkları yoktur. Yani yaşam tatmini kötü olma haliyle daha çok bağlantılıdır.

Yapılan bir araştırmada felç olan bir grup insanla sağlıklı grup karşılaştırılmıştır. Beklendiği gibi felçlilerin yaşam tatmini düzeyi diğer sağlıklı gruba göre çok daha azdır (Anderson ve Betz 2001: 71). Bunun yanı sıra aniden felç hastası olan kişiler ilk şoku atlattıktan sonra kendileriyle aynı problemleri yaşayan bireylerle aynı ortama girecek aynı konularda iletişime geçecek ve bu hayata zamanla alışacaktır (Balcı ve Koçak 2017: 19). Yani kişinin en başta yaşadığı yoğun yaşam tatmini düşüklüğü zamanla duruma alışıkça mutsuzluk oranının azalmasıyla normalleşecektir. Kişilerin yaşları ilerledikçe sağlık, yaşam tatminine etki eden daha etkili bir değişken olmaya başlar (Baldwin, Baldwin ve Ewald 2006: 13; Bandura 1977: 23).

1.2.2.9.Eğitim

Eğitim ile yaşam tatmini arasında anlamlı bağlantı bulunmaktadır. Yüksek eğitim düzeyine sahip olan kişilerin yaşam tatmini seviyelerinin de fazla olduğu öngörülmüştür (Anderson ve Gerbing, 1988: 36). Bu bağlantı eğitimle birlikte gelir ve sosyokültürel seviyenin de artışı ile birlikte açıklanmıştır. Bu etkenler çıkarıldığında

eğitim faktörü etkisini yitirmiştir. Eğitim seviyesi yüksek kişilerin iş olanaklarının iyi olduğu, gelirlerinin fazla olduğu ve kendine güvenen bireyler oldukları bilinmektedir(Bachmann ve Simon 2014: 48).

1.2.2.10.Sosyal Çevre ve Toplumsal İlişkiler

Etkili bir şekilde iletişim sağlayabilmek kişilerin hayatları boyunca önemli bir yer tutmaktadır. Etrafımızdaki bireylerle iletişim içinde olmamız hayatı anlamlı bir şekilde yaşamamızı sağlamaktadır. Son dönemlerde incelenen araştırmalarda kişinin yakın çevresinde kişilerarası iletişimi ve etkileşimi güçlü olanların hayatlarında mutluluk faktörünün daha yüksek oranda olduğu ortaya çıkmıştır (Antonacopoulou 2000: 49-50). Mutluluk ve sosyal sermaye ile ilişkili yapılan araştırmada yaşam tatmininin toplumsal ilişkilere ve bağlantılara dayalı olduğunu belirlenmiştir. Bunlar aile ve yakın arkadaşlık ilişkileri, akrabalarla olan yakınlık, komşularla iletişim ve dini görevleri yerine getirme gibi etkenlerdir (Anderson ve Gerbing 1988: 26; Anderson ve Betz 2001: 19).

1.2.3. Yaşam Tatmini Kategorileri

Alan uzmanları yaşam tatminini üç kategoride ele almışlardır (Baldwin, Baldwin ve Ewald 2006: 59-60):

- ✓ Birinci grupta: Yaşam tatmini iyi olma ve erdemli olma ölçütleri çerçevesinde tanımlanmaktadır (s. 59).
- ✓ İkinci grupta ise: Kişilerin hayatlarını olumlu olarak algılamalarına sebep olan şeyin ne olduğuyla ilgili ortaya atılan soruyla temellendirilmektedir. Bu grupta kişilerin kendi hayatlarıyla ilişkili olan durumları etkilemekte olan faktörler ele alınmıştır (s. 59).
- ✓ Üçüncü grupta: Yaşam tatmini, gündelik hayatın işlenişi bakımından ele alınmıştır. Bu durum da gündelik hayatta olumlu duyguların olumsuz duyguları bastırıldığını ifade etmektedir (s. 60).

Diener (1984)'e göre yaşam tatmini kavramının üç kategorisi vardır (Bachmann ve Simon 2014: 27-29)

- ✓ Dışsal Kriterler: Sosyo-kültürel yapı ve toplumsal etkenler bireyin yaşam tatminini algılamasını etkileyen faktörlerdendir (s. 27).
- ✓ İçsel Kriterler: Bireylerin belirlemiş oldukları hedeflerine göre yön bulan yaşam kalitesine bağlı değerlendirmeler ve bu hedefleri elde etme durumu yaşam tatmininin düzeyini belirleyen faktörlerdendir (s. 27). Kişilerin hedeflerine ulaşması yaşam tatminini olumlu yönde etkiler.
- ✓ İçsel/Duygu Durum: Bireyin bir olay karşısında yaşadığı hoşnut olma durumu bireyin yaşam tatmininin göstergelerinden biri olarak kabul edilebilir (s. 28). Heyecan, eğlenme, mutluluk gibi anlık durumlar bireyin yaşam tatmini düzeyini etkileyen faktörlerdendir.

1.3. Kanatlı İşletmeleri

1930 yılında Ankara Merkez Tavukçuluk Enstitüsü'nün kurulması ile Türkiye'de kanatlı sektörüne yönelik ilk adımlar atılmıştır ([https://www.kuzka.gov.tr/paylasim/tavukculuk_sektor_analizi_\(2016\).pdf](https://www.kuzka.gov.tr/paylasim/tavukculuk_sektor_analizi_(2016).pdf), 3 Eylül 2019'da erişildi). 1970'li yıllarda aile işletmeleri şeklinde, pahalı ve sınırlı üretim kapasiteleriyle faaliyette bulunmuştur. 1980'li yıllara gelindiğinde piliç eti entegre tesislerin artması ve sözleşmeli üretim modelinin uygulanması ile önemli bir yapısal değişim göstermiştir. Bu değişimin sonucunda kanatlı sektörü üretim planlamasını yapabilen ve ülke ihtiyacını karşılayabilen önemli bir üretim dalı olmuştur(<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423877108.pdf>, 3 Eylül 2019'da erişildi). Tavukçuluk sektörü, hayvancılık içerisinde bilim ve teknolojiyi en çok kullanan ve bu yönüyle de en çok gelişmiş hayvancılık dalıdır.

Hayvancılık alanında devamlı gelişen Tavukçuluk sektörü kendi içerisinde de yumurtacı, damızlık, broiler ve etçi olarak alt sektörlerle ayrılmış olup; yapısal olarak farklılık göstermektedir.

Etlik piliç yetiştiriciliği, günümüzde ya bireysel olarak ya da şahsın entegre bir firma ile sözleşme yaparak üretim yapması şeklindedir. Bireysel üretim sisteminde kümesi olan yetiştirici, hayvan ve yem materyalini, bakım ilaç ve kontrollerini ve yetiştirilen ürünlerin pazarlanmasını kendi yapar. Sözleşmeli üretim sisteminde ise üreticinin entegre firma ile sözleşme dahilinde, hayvan ve yem materyalinin, aşı uygulamalarının, veterinerlik hizmetlerinin ilgili firmaca karşılanması ve hayvanlar kesim yaşına geldiğinde firmaya teslim edilmesi şeklinde yapılır. Günümüzde, sözleşmeli yetiştiricilik sistemi daha yaygın kullanılan bir modeldir ([https://www.kuzka.gov.tr/paylasim/tavukculuk_sektor_analizi_\(2016\).pdf](https://www.kuzka.gov.tr/paylasim/tavukculuk_sektor_analizi_(2016).pdf), 3 Eylül 2019'da erişildi).

Yumurta tavukçuluğunda ise etlik piliç yetiştiriciliğinde yaygın olarak görülen entegre üretim yapısına pek rastlanılmamaktadır. Bu nedenle yumurta tavukçuluğundaki işletmeler daha bağımsız olup; metropollere yakın yerlerde yoğunlaşsa da Türkiye'nin her tarafına yayılmış durumdadır.

Damızlık yetiştiriciliğinde ise materyal üretimi ve araştırmaları yapmanın maliyetinin oldukça yüksek olması, hayvan hastalıkları, ihracatta yeni pazar ihtiyaçları ve sektörün ürünlerine yönelik bilgi kirliliği dolayısıyla etlik ve yumurtacı yetiştiriciliğine baktığımızda daha az sayıda yer almaktadır (<https://www.tarimorman.gov.tr/TAGEM/Belgeler/yayin/Kanatli%C4%B1%20Hayvanc%C4%B1%20Sekt%C3%B6r%20Politika%20Belgesi%202018-2022.pdf>, 3 Eylül 2019'da erişildi).

1.3.1.Kanatlı İşletme Çalışanları Ve Sahip Çalışanları

Kanatlı işletme çalışanları çalışmamızda bahsedildiği üzere üç şekildedir. Taşımali sistem ile çalışanlar, işletme içerisinde kalarak çalışanlar, işletmenin sahibi olarak çalışanlardır.

Taşımali sistem çalışanları servis ile kanatlı işletmelerinde vardiyalı sistemde çalışmaktadırlar. İşletme içerisinde kalarak kanatlı işletmelerinde çalışanların ve sahip

çalışanların ise daha fazla sorumlulukları vardır. Gece ve gündüz mesailerini yapmaktadırlar ve iş yükleri daha fazladır. Sistem içerisinde birçok faktörün otomatik sistem olmasından dolayı kümesleri sürekli kontrol altında tutulmaktadır.

1.3.1.1.Kanatlı İşletme Çalışanlarının Genel Olarak Görevleri

Mesleğinin gerektirdiği ekipman ve aletleri rahatlıkla kullanabilirler. Kanatlı hayvanlar için hazırlanacak yemlerin gerekli hijyen ve donanımını sağlarlar ve hayvan bakımını yaparlar. Kümesi temizler ve bakımından sorumludurlar. Ayrıca kanatlı grubuna giren hayvanların bakımlarında hassas olmak gerekmektedir. Öyle ki kümesteki en ufak hastalık tüm kümes hayvanlarına aynı gün içinde bulaşmak da ve sonunda ölümlerine yol açmaktadır

Kanatlı hayvanları uygun bir şekilde beslenmelidir ve elverişli kümes içi çevre koşullarının ayarlanması gerekmektedir. Kümes içi çevre koşullarından da, kümes havasını etkileyen fiziksel (sıcaklık, nem, hava hareketi) ve kimyasal (havanın bileşimindeki karbondioksit ve amonyak) faktörlerdir (<https://www.muhendisbeyinler.net/kumes-hayvanlari-yetistiriciligi-bolumu/>, 3 Eylül 2019'da erişildi).

Çiftlikteki sıcaklık ve nem kontrolü otomatik olarak yapılmaktadır. Tavuk yetiştirilmesi sırasında iç sıcaklıklar ise çeşitli sebeplerden dolayı sabit kalmamaktadır. Tavuğun günlük gelişme yapısına bağlı olarak iç ortam sıcaklıklarının değişmesi gerekmektedir (Akyüz, Bayraktar ve Oktay 2009: 46). Sıcaklığın çok iyi sağlanmadığı durumlarda tüm kanatlı hayvanları telef olabilir. Bu yüzden çiftlik çalışanları büyük sorumluluklar üstlenmektedirler.

1.3.1.2.Kanatlı İşletme Çalışanlarının Çalışma Koşulları

Kanatlı işletme çalışanları kapalı ortamlarda çalışmaktadırlar. Ortam tam sterilize değil ve pis kokuludur. Ayrıca kanatlı hayvanlardan kuş gribi gibi tehlikeli hastalıkların bulaşma ihtimali de vardır ve gerekli önlemler alınmakla birlikte kendilerinin de korunmaları gerekmektedir.

Ayrıca kanatlı işletme çalışanları kümes hayvancılığı yapılacak olan yerlerin kırsal bölgelerde bulunması ve diğer tavukçuluk işletmelerinden, yerleşim alanlarından ve ana yollardan mümkün olduğu kadar uzak olmasından dolayı ulaşım, iletişim ve yalnızlık sorunu yaşamaktadırlar.

1.4. İlgili Araştırmalar

1.4.1. Sosyal Destek İle İlgili Yapılan Uluslararası Araştırmalar

Dunst, Trivette ve Cross (1986) yaptıkları araştırmada, stres altındaki çocuğa sahip ailelerin, duygusal ve fiziksel yönden sağlıklarını ve aileye sağlanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir.

Çalışmada aileye yapılan sosyal destek ile duygusal ve fiziksel sağlık arasında doğrudan bir ilişki tespit edilmiştir. Sosyal destek ağına sahip olan ailelerin çocuklarına yönelik tutumlarının da olumlu olduğu, çocuğun ruh sağlığı ve gelişimine dolaylı yoldan katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Helsen ve Volleberghin (2000), tarafından yapılan araştırmada ergenlerin duygusal sorunları ile aile ve arkadaş çevresinden algıladıkları sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir.

Çalışmada, aile ve arkadaş çevresinden algılanan sosyal desteğin birbirinden bağımsız olduğu, ergenlik döneminin ilk başlarında arkadaş çevresinden daha yüksek düzeyde sosyal destek algılansa da ergenlik dönemi boyunca aileden algılanan sosyal destek olduğu ve kızların erkeklere oranla arkadaşlarından daha çok sosyal destek algıladıkları tespit edilmiştir.

Malecki ve Demaray'ın (2003) yaptıkları araştırmada , sosyal destek çeşitleri ve sosyal destek kaynaklarını ele almış; ayrıca sosyal desteği, sosyal ve davranışsal yönden araştırmışlar.

Elde edilen verilere göre, kızların sınıf arkadaşlarından daha çok destek aldıkları belirtilmiş; ailelerin duygusal ve bilişsel destek sağlamada, öğretmenlerin bilişsel destek sağlamada, arkadaş çevrelerinin ise duygusal ve araçsal destek sağlamada etkili oldukları anlaşılmıştır. Araştırmada, aileden sağlanan sosyal desteğin, öğrencilerin okula olan uyumlarıyla ilgili olduğunun da bildirildiği, öğretmenlerden algılanan sosyal desteğin ise öğrencilerin gösterdikleri sosyal yetenek, akademik başarı ve okula uyum problemlerine etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Beest ve Baervelat (1999), yaptıkları araştırma sonucunda yeterli arkadaş desteği edinebilen öğrencilerin aile desteği algılarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sebeple aile desteği ile arkadaş çevresi desteği arasında olumlu bir ilişki olduğu belirtilmiştir.

Sarason ve ark. (1991), tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin algılanan sosyal destekle ilk olarak kendi ile ilgili başkalarının algıları, ikinci olarak da kendisi ve çevresinin algıları arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre; öğrencilerin sosyal destek algılarıyla, kendisine olan algıları ve başkalarının fikirleri ile pozitif ilişkisinin olduğu, ayrıca aile ve arkadaşlarının gerçek düşünceleriyle de yakın olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada algılanan sosyal destek ve bireyin çevresiyle arasındaki ilişkisinin ve kişiliğin önemli olduğu tespit edilmiştir.

Dahlen ve Martin (2005), tarafından yapılan bu incelemede, öfke ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada, öfke ve algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirtmiş, algılanan sosyal destek düzeyinin yükselmesinin öfke kontrolünü kolaylaştırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca, algılanan sosyal destek düzeyinin artmasının öfkenin içsel olarak kontrol edilmesi becerisini de arttırdığı saptanmıştır.

Davidson ve Demaray'ın (2007) yaptığı araştırmada, sosyal desteğin farklı sebeplerden dolayı oluşan üzüntüyü yok etmede tampon olarak görev yaptığı saptanmıştır. Araştırmada, erkek öğrencilerde zorbalık nedeniyle oluşan üzüntünün ortadan kaldırılmasında sınıf arkadaşlarından ve okuldan alınan desteğin etkin olduğu,

kız öğrencilerde ise aile ve yakın arkadaş çevresinin desteğinin etkin olduğu tespit edilmiştir.

Hamdan-Mansour ve Dawani'nin (2008), yaptıkları bu çalışmada, algılanan sosyal destek ve algılanan stres arasındaki ilişki incelenmiştir. Algılanan sosyal destek miktarının artmasının algılanan stres düzeyini düşürdüğü saptanmıştır. Ayrıca, destek ile stres arasında olumsuz bir bağlantı olduğu tespit edilirken, kızların daha fazla sosyal destek algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Hoffman, Ushpiz ve Leavly (1993)yaptıkları çalışmada, belli bir kaynaktan edilen sosyal desteğin kişilik saygısına olumlu olarak etki ettiği tespit edilmiş ve aileden alınan sosyal desteğin kişilik saygısında daha etkili olduğu saptanmıştır.

Kaner (2004),yaptığı çalışmada, engelli çocukların ebeveynlerinin algıladıkları stres, sosyal destek ve yaşam tatmini düzeyleri ele alınmıştır. Araştırmanın örneklemini zihinsel yetersizliğe sahip çocuğu olan 104 anne, 102 baba ile birlikte işitme yetersizliğine sahip çocuğu olan 101 anne, 109 baba toplam 416 kişi oluşturmuştur. Araştırma sonuçları; zihinsel yetersizliğe sahip çocuğu olan ebeveynler, işitme engelli çocuğu olan ana babalara göre çocuklarını daha yetersiz algıladıkları görülmüştür. Anne-babaların algıladıkları stres düzeyi çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği, küçük yaşta çocuğu olan anne-babaların ise maddi desteğe daha fazla ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Zihinsel engelli çocuğu olan anne babalar, işitme engeli olan çocuğu olan anne babalara göre çocuklarının işlevlerini daha yetersiz görmekte ve daha karamsarlar davranmaktadırlar. Anne babaların yaşam tatmini düzeyleri arttıkça algıladıkları stres azalmaktadır. Çocuğun zihinsel engelli ve küçük yaşta olması, ailenin sosyal desteklerinin yeterli olması anne babanın stresinin azalmasında en önemli etkendir.

Windle (1992)tarafından yapılan araştırmada, elde edilen bulgulardan yola çıkarak, aile ve arkadaş desteğinin fazla olması ergenlerde depresif belirtilerin daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Armsden ve Grenenberg (1987), tarafından ele alınan araştırmada algılanan aile ve arkadaş çevresinin desteği ile, ergenlerin kişilik saygısı, yaşam tatmini ve hisleri arasındaki ilişki incelenmiştir. 179 lise öğrencisi üzerine araştırmaya devam edilmiştir. Araştırma neticesinde, algılanan arkadaş çevresi desteği ve aile desteği ile psikolojik durum arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Patterson (1995), yaşlı bireylerin sosyal destek olarak bakım evlerindeki yaşamının düzenlenmesini incelediği çalışmada kendilerini sağlık yönünden değerlendirmelerini istemiş ve anomiya (nesnelerin adlarını hatırlama yetisinde zayıflama) ile sosyal destek gibi iki sorunla karşılaşmıştır. Rastgele seçilmiş dört huzureviden 91 yaşlı birey araştırmaya dahil edilmiştir. Bireylerin seçilmesinde İngilizce konuşup anlayabilmeleri, bilişsel olarak sağlıklı ya da hafif bilişsel sorunları olma kriterlerine dikkat edilmiştir. Elde edilen veriler çözümlendiğinde anomiyayı iddia eden sadece tek bir hipotezin kişisel sağlığa doğrudan negatif etkisinin olabileceği desteklenmiştir.

Hall (1991)'e göre annelerin psiko-sosyal durumlarının incelendiği çalışma da sosyal kaynaklar azaldıkça, kronik stres düzeyinin arttığı görölmüştür. Kronik stresle baş etme de kaçınma davranışını daha fazla kullanan anneler aile ve arkadaş desteği az olan bireylerdir. Fazla sosyal kaynakları olan annelerin kaçınmayı daha az kullanırken, aktif davranışlarla baş etmeyi etkin olarak kullandıkları görölmüştür.

1.4.2. Sosyal Destekle İlgili Yapılan Ulusal Araştırmalar

Sirvanlı-Özen (1998) tarafından incelenen araştırmada çiftler arası çatışmanın ve ayrılmanın çocukların davranışları ve uyum problemleri ile algıladıkları sosyal destek üzerindeki ilişki ele alınmıştır. Yapılan bu çalışmaya 5, 10, 13 ve 16 yas grubundan 196'sı erkek 225'i kız toplam 421 öğrenci eklenmiştir. Uyumlu anne babaların çocuklarının uyumsuz ve ayrılmışların çocuklarına göre çevrelerinden daha da fazla sosyal destek aldığı görölmüştür. Kızların erkeklere göre ve öğrencilerin yasları büyüdükçe daha az sosyal destek algıladıkları fark edilmiştir.

Aksüllü ve Doğan (2004), huzurevi ve kendi evinde yaşayan yaşlı kişilerin algıladıkları sosyal destek ile depresyon seviyelerini karşılaştırıp, sosyal destek ve depresyon arasındaki ilişkiyi belirlemek için “huzurevlerinde ve evde yaşayan yaşlılarda algılanan sosyal destek etmenleri ile depresyon arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında huzur evlerinde yaşayan yaşlı bireylerin algıladıkları sosyal desteğin, evde yaşayanlarınkinden daha az olduğunu bulmuşlardır. Huzur evlerinde yaşayanların %68,9’unda, evde yaşayan ise %27,9’unda depresyon saptanmıştır. Bununla beraber depresyonla sosyal destek arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Eksisu (2009) tarafından ele alınan araştırmada liseli öğrencilerinin ağır baskı düzeyleri, aile ilişkileri ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma 683 lise öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Elde edilen verilere göre, anne babanın ayrılmış veya birlikte olmaları ile aile desteği arasında fark olmayıp, arkadaş ve öğretmen desteğinde fark görülmemiştir. Anne babası boşanmış olan öğrencilerin algıladıkları aile desteği, birlikte olanlardan daha azdır. Aile içerisinde problem yasadıklarını belirten öğrencilerin algıladıkları aile, öğretmen ve arkadaş desteği, diğerlerine göre azdır. Bu olumsuz ilişkinin önemi özellikle algılanan aile desteğinde oldukça fazladır. Öğrencilerin algıladıkları aile, arkadaş ve öğretmen desteği arttıkça, baskıcı kişilik düşmekte ve kendilerine olan güven, baskıcı tavırlardan kaçınma artmaktadır.

Erdeğer (2001) tarafından ele alınan araştırmada öğrencilerin sosyal destek düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Yalnızlık ile sosyal destek arasında negatif bir bağlantı olduğu bulunmuş; kızların sosyal destek düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanında akademik yöndeki başarılarını iyi olarak değerlendiren öğrencilerin daha yüksek düzeyde sosyal destek algıladıkları; ebeveynleri demokratik olan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyinin ebeveynleri otoriter ve koruyucu öğrencilere nazaran daha fazla olduğu; arkadaşlık ilişkilerinden memnun olanların daha yüksek düzeyde sosyal destek algıladıkları; kardeşleriyle yaşadıkları ilişkilerinden memnun olan öğrencilerin de algıladıkları sosyal destek düzeyinin çok daha fazla olduğu saptanmıştır.

Kahriman (2002)'ın, ergenlerin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, cinsiyet, okul türü, aylık gelir, arkadaş grubunun olması, kendisinde kronik sağlık sorunu olması derste aktif olma, arkadaşlarının olması, duygularını ifade etmekte zorluk yaşama değişkenlerinin hem aileden hem de arkadaşlardan algılanan sosyal desteği etkilediği görülmüştür. Araştırmada aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyinin artması ile benlik saygısının artması arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Eldeleklioğlu (2006), depresyon düzeyleri ve kaygı düzeylerinin, algılanan sosyal destek düzeyleri ile arasındaki ilişki incelenmiştir. Depresyon ve algılanan sosyal destek arasında ise negatif bir ilişkinin olduğunu, algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça depresyon düzeyinin düştüğünü göstermiştir.

Sağlam (2007), aileden algılanan sosyal destek ve algılanan ebeveynlerin tutumu arasındaki ilişkiyi incelemek için yaptığı inceleme, anne-baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin anne-baba tutumunu olumsuz olarak algılayan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde sosyal destek algıladığını göstermiştir.

Altıparmak (2009) bu çalışmada huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonuçları, huzurevinde yaşayan kişilerin sosyal destek ve yaşam tatmini düzeylerini artırmak için kurum ve arkadaş desteği öncelikli olarak sosyal desteklerini artırmaya yönelik düzenlemeler yapılmasının gerekliliğini saptamıştır.

Gökler ve Aydın (2011) huzur evlerinde yaşayan yaşlıların benlik algılarının yordanması ve algılanan sosyal desteğin etkisi çeşitli sosyo-demografik özelliklere göre incelenmiştir sosyal desteğin huzurevlerinde kalan yaşlı bireyler için benlik algısını yordanmasında anlamlı düzeyde etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Kurumlarda yaşamlarını sürdüren, toplumdan uzak kalan, sosyal destekten mahrum kalan bireylerde yaşlılığın getirdiği değişimlerle birlikte benlik algılarında düşüş görülmüştür. Elde edilen verilerle yaşlı bireylerin benlik algısının şekillenmesinde etkili olan riskler ve koruyucu etkenler anlaşılmıştır.

Akın ve Emirođlu (2006) tarafından ele alınan araştırmada evde yaşamını sűrdüren yaşlılarda sosyal destek yapısı ile sağlık durumu ilişkisi araştırılmıştır. Kadın, cinsiyet ve dul olma durumu sosyal destek yapısı ile ilişkili bulunmuş ancak yař, eğitim durumu, yalnızlık, sosyal gűvenceye sahip olma değişkenleri ile ilişki tespit edilememiştir. Fiziksel, sosyal yeti ve hastaneye yatma ile sosyal destek arasında ilişki bulunmamıştır. Sağlık alışanlarının sosyal destek yapısına dikkat etmeleri gerektiği sonucu çıkarılmıştır.

etin (2002) tarafından ele alınan araştırmada kırsal alanda evde ve bakımevlerinde kalan 60 yař ve űzerindeki yaşlı bireylerde sosyal sorunların ele alınması ve karşılaştırılmasını incelediği çalışmasını sağlık açısından değerlendirildiğinde evde yaşayan yaşlıların %5.3'űnűn, bakım evinde yaşayan yaşlıların %19.1'inin kendilerini kűtű hissettiği tespit edilmiştir. Boř zamanlarında etkinlik yapanların oranı evde yaşayan yaşlılarda bakımevinde yaşayanlara gűre daha yűksek değerde bulunmuştur. Sosyal destek açısından bakıldığında bakımevlerinde yaşayanların %57.0'sinin dertlerini anlatacakları arkadaşlarının olmadığını, evde yaşanların ise %68.0'inin paylaşabileceği arkadaşının olduğu anlaşılmıştır. Sigara, alkol kullanma durumları bakımından, kaza ve ameliyat geçirme durumları bakımından, kronik hastalık ve ilaç kullanma durumları bakımından her iki grupta da belirgin bir fark tespit edilememiştir.

Ųzer ve Fadilođlu (2006) tarafından ele alınan arařtırmada, 65 yař ve űzeri olan bir grup yařlı insanın aile, sađlık ve sıhhatlerini sosyal yařamlarını ve algıladıkları aile destek űlűtlerinin deđerlendirilmesini inceledikleri çalıřmalarında, yařlıların farklılařan toplum içerisinde problemlerine ve ihtiyaçlarına en net biçimde cevap verebilmek ve aileleriyle toplumla kaynařmalarını daha rahat ve huzurlu yařamalarını elde etmek için yeni hizmet űrneklerinin geliřtirilmesi, aile içi iliřkilerin gűenmesi ve ailelerin yařlılıkla ilgili sorunlarının űzűműne katkıda bulunmak için yařlılık hizmetleri içerisinde yařlılıđa hazırlık eđitiminin verilmesi, aile iliřkilerinin dűzenlenmesi ve aile bűtűnlűđűnűn korunması amacıyla arařtırmalar yapılması, űzűm ve űnerilerin geliřtirilmesi, biliřsel yeteneklerini kaybetmemeleri amacıyla ailenin yanı

sıra toplumdan uzak kalması engellenerek toplum yaşamında yer almalarının sağlanması ve sosyal ağlarının genişletilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

1.4.3. Yaşam Tatmini İle İlgili Yapılan Uluslararası Araştırmalar

Araştırmanın bu kısmında yaşam tatmini ile ilgili yapılmış yabancı literatür çalışmalarına yer vermiştir. Yapılan çalışmaların birçoğunda yaşam tatmini farklı değişkenlerle birlikte, yurtiçi ve yurtdışında pek çok araştırmaya konu olduğu söylenebilir.

António ve Paül (2008) tarafından ele alınan araştırmada yaşlı bireylerde iyi olma ölçüsü olarak yaşam kalitesi ile yaşam tatmini arasındaki farkları incelemek ve yaşam kalitesi ile yaşam tatmininin bireysel, sosyal, ilişkisel konularda ve günlük yaşam aktivitelerinde nasıl ilişkisi olduğunu belirlemek amacı ile yapmışlardır. Yaşam tatminine bir etkide bulunmayan fakat yaşam kalitesini etkileyen düşük gelir düzeyine ve eğitim düzeyine sahip yaşlı bireyler oldukları belirtilmiştir. Psikolojik bir boyut olarak kabul edilen yaşam tatmini fiziksel, sosyal ve çevresel olup olmadıkları dikkate alınmadan dış değişkenlerden daha çok kişisel özelliklerden etkilendiği tespit edilmiştir. Yaşam kalitesinin algılanışı, sadece sosyo-demografik değişkenler değil aynı zamanda fiziksel ve bağlamsal değişkenlerle de ilişkili oldukları tespit edilmiştir.

Barbato ve diğ. (2004) tarafından ele alınan çalışmada, ağır psikolojik rahatsızlığı bulunan hastaların yaşam tatmini düzeyleri incelenmiştir. Hastaların bazı fizyolojik ihtiyaçları; yani yiyecek, giyecek, barınma gibi konularda yaşam tatminlerinin olduğu; buna karşı olarak maddi şartlarda, arkadaşlık ilişkilerinde ve cinsellik konusunda ise yaşam tatminlerinin olmadığı saptanmıştır.

Braun (1977) tarafından ele alınan araştırmada gençlerin iyi ve kötü duyguları çok daha fazla ifade ettikleri; ancak yaşlıların çok daha fazla genel hoşnutluk ifadelerini bildirdikleri tespit edilmiştir. Farklı olan sonuçları neticelendirmek için yapılan metaanaliz çalışmasında, yaşam tatmini ile yaş arasındaki korelasyonun sıfıra yakın olduğu doğrulanmıştır.

Liu, Liand Feldman (2013) tarafından Çin’de yapılan araştırmada çalışan bireylerin evli olanların, bekâr olanlara göre yaşam tatminlerinin fazla olduğu belirtilmiştir. Ayrıca yaşam tatmini yüksek olanların, aile ilişkilerinin de yüksek olduğu saptanmıştır. Bekârların, evli bireylere göre yaşam tatminlerinin fazla olduğu bulgulanmıştır.

Moghaddam Akbari (2016) tarafından ele alınan araştırmada kalp koroner hastalarıyla yapılan çalışmada psikolojik dayanıklılık ile yaşam tatmini arasındaki ilişki araştırılmıştır. Yapılan bu araştırma bulgularına göre değişkenler arasında anlamlı yönde ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Ghazwin ve arkadaşları (2016) tarafından yürütülen incelemede cinsiyet ve medeni duruma göre yaşam tatmininin farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Kaygı, depresyon, stres ve düşük ekonomik gelirin ise yaşam tatminini düşürdüğü belirlenmiştir.

Goldbeck ve diğerleri (2007)’nin bu araştırması yaşam tatmininin ergenlik boyunca azalıp azalmadığını ortaya koymak için yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 1274 ergen oluşturmaktadır. Çalışma neticesinde arkadaş tatmini ve Partner tatmini yüksek bir seviyede çıkmasına karşın aile tatmini düşük olduğu grlmştir. Yaşam tatmininin ergenlikte sağlıklı olma ile ilgili bir parça olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Neto (2001), tarafından yapılan bu araştırmada Portekiz’deki göç eden ailelerdeki ergenlerin yaşam tatmini düzeyini araştırmıştır. G eden ailelerin yaşam tatmini düzeyinin g etmemiş olanlara göre daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kişilik saygısı ve yaşam tatmini arasında anlamlı bir ilişki olduğu grlmştir.

Gilman ve Huebner (2006), tarafından yapılan araştırmada yüksek yaşam tatminine sahip olan ergenlerin özelliklerini araştırmıştır. Araştırmanın neticesinde düşük yaşam tatminine sahip olan ergenlere göre çok daha yüksek yaşam tatminine sahip ergenler umut, kişilik saygısı ve i koordinasyonunda daha düşük puanlar almıştır.

Fakat sosyal stres, kaygı, bunalım ve öğretmenlere karşı olumsuz olabilecek tutumlarda ise ortalamanın üstünde puanlar aldıkları görülmüştür.

De Neve ve Cooper (1998), pek çok farklı kişilik tipini inceledikleri araştırmaları sonucunda kişiliğin yaşam tatmininin yordayıcılarından olduğunu belirtmişlerdir.

Zullig, Valois, Huebner, Oeltman ve Drane (2001), tarafından yapılan araştırmada yaşam tatmini ve madde bağımlılığı ilişkisini inceledikleri geniş kapsamlı çalışmalarında 1997 yılında yapılan South Carolina Gençlik Risk Davranışı Araştırması'na ait verileri kullanarak sigara, tütün, kokain, alkol ve damar yoluyla alınan uyuşturucu bağımlılığının yaşam tatmini ile negatif ilişki sergilediğini ortaya koymuştur. Bulgulara göre erken (on üç yaş altı) ilk alkol, marihuana, kokain ve sigara deneyimi de yaşam tatminiyle negatif yönde ilişkilidir.

Suldo ve Huebner (2004), 1201 kişi ile gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda yaşam tatmini ve demokratik anne baba tutumunun korelatif olduğunu, en güçlü korelasyonun ise alt boyutlardan biri olan ebeveynlerden algılanan ilgi ve kabul ile ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Bir yıl sonra ise Suldo ve Huebner (2005), araştırmalarında 698 ergene ait yaşam tatmini düzeyini incelemiş ve yüksek yaşam tatmininin ergenler için avantajlı olup olmadığını irdelemiştir. Sonuçta katılımcıların %10'unun çok yüksek, %25'inin orta ve %10'unun düşük yaşam tatmini sergilediği bulgular arasında yer almıştır. Çok yüksek yaşam tatmini sergileyen öğrencilerin duygusal ve davranışsal problemlere ilişkin puanlarının en az olduğu ortaya konmuş ve bulgular yüksek yaşam tatmininin pozitif psiko-sosyal işlev ile ilişkilendirilebileceği biçiminde yorumlanmıştır.

Gilman ve Huebner (2006), 485 ergenin katılımı ile yaptıkları araştırma sonunda yaşam tatmini yüksek ergenlerin diğerlerinden daha iyi sosyal ilişkiler kurduğunu ve bu kişilerde kaygı, depresyon gibi içsel problemlerin daha nadir görüldüğünü ortaya koymuştur. Bu kişilerde umut ve özdenetim hislerinin de nispeten yüksek olduğu bulgular arasında yer almaktadır.

Dew ve Huebner (1994), 222 kişilik örneklemi ile yürüttükleri araştırma sonucunda ergen-ebeveyn ilişkisinin ergenlerde yaşam tatmininin en belirgin yordayıcısı olduğunu ortaya koymuşlardır.

Diener (1984) tarafından yürütülen incelemede, huzurevinde yaşayan yaşlıların yaşam tatminleriyle fiziksel aktiviteleri arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bu doğrultuda, yaşam tatmini ile sağlık arasında anlamlı ve yüksek derecede ilişki bulunmuştur.

1.4.4. Yaşam Tatmini İlgili Yapılan Ulusal Araştırmalar

Altay ve Avcı (2009) tarafından yapılan araştırmada, huzurevinde yaşayan yaşlılarda öz bakım gücü ve yaşam tatmini arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yaşam tatmini günlük işlerini kendi kendilerine halledenlerde ve uyku sorunu bulunmayanlarda fazla bulunmuştur. Yaşam tatmini ile kişisel bakım gücü arasında olumlu yönde bir ilişki görülmüştür.

Kalınkara ve Erarı (2002) tarafından yapılan araştırmada yaşlıların yaşam tatminlerinin ve refahlarının demografik-vesosyo-ekonomik durumlarının etkilerini araştırdıkları çalışmalarında yaşlıların yarısından çoğunun yaşamının tatmin edici olduğu tespit etmişlerdir. Yaşamını tatmin edici bulmayanların ekonomik sıkıntı yaşadığını, hastalık ve fiziksel yetersizlik nedeniyle günlük yaşamda sıkıntı çektiklerini, yalnızlık yaşadıklarını ve sıkıldıklarını belirtmişlerdir. Bunların dışında yaşamı monoton bulma, istediklerinin yeterince karşılanmaması, aile içi sorunlar, toplum içi eşitsizlik, iletişim kuramama, diğer insanlara yardımcı olamama gibi onların yaşamdan tatmin almalarına engel olan etmenlerin de var olduğu ortaya koyulmuştur. Refaha yönelik tutumlara baktığımızda, sığınabilecekleri kişilerin olduğunu, arkadaşları dostları olmadığı ve başkaları tarafından istenmediği görüşüne katılmadıklarını belirtmişlerdir. Kendilerine yakın hissettikleri insanların çoğu kez var olduğunu belirtmiştir. Araştırma sonucunda yaş faktörü yaşam tatmini üzerinde etkiliyken, refah düzeyi üzerinde etkili olmadığı, kentsel kesimdeki yaşlıların yaşam tatmini düzeyinin daha fazla olmasına karşın refah düzeyleri arasında belirgin bir fark olmadığı bulunmuştur. Erkeklerin refah düzeyleri kadınlara göre fazla tespit edilmiştir. Medeni durumun yaşam tatmini üzerinde etkili

olmadığı ancak evli olanların dul olanlara ve ayrılmış olanlara göre yaşam tatmininin çok daha fazla olduğu bulunmuştur. Öğrenim düzeyi arttıkça yaşam tatmini ve refahı arttığı, hiç çalışmayanların, emekli ve halen çalışanlara göre yaşam tatmini ve refah düzeyinin daha düşük olduğu, geliri yüksek olanların yaşam tatmini ve refah düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Özer ve Karabulut (2003) tarafından ele alınan çalışmada yaşlıların yaşam tatminini inceledikleri araştırmalarında yaşlıların çevreleriyle uyum içerisinde olması gerektiği, yaşlıların toplum içerisinde hareketli yani aktif olabilecekleri olanakların sağlanması gerektiği, yaşlıların hala işe yaradığı duygusu kazandırılması gerektiği, yaşamı olumlu yönleriyle görmesinin sağlanması gerektiği, fiziksel sağlığın korunması için düzenli sağlık kontrollerinden geçirilmesi gerektiği, yaşlıya hizmet verecek sağlıkçıların özel eğitim almaları gerektiği ve topluma yaşlı eğitimi verilip, bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerektiğini saptamışlardır.

Karataş (1990) tarafından ele alınan araştırmada yaşlılıkta yaşam tatminini etkileyen etmenleri araştırdığı çalışmada yaşlıların yaşam tatmini düzeyi ortalaması 10.2 olarak tespit etmiştir. Kurumlarda kalan yaşlılar içinde kadın yaşlıların oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Huzurevinde kalma isteği sorusuna kadın deneklerin yarısı olumlu, yarısı olumsuz, erkek deneklerin ise çoğu olumsuz yanıt vermiştir. Yaş değişkeninin yaşam tatmini üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Kent doğumlu yaşlılar kendilerine karşı daha olumlu duygular beslemelerine karşın, kır kesiminde doğanlar kendilerine karşı daha olumsuz duygular beslemektedir. Gelir düzeyi, sağlık durumu, zamanı değerlendirebilme, akraba ve arkadaşlarla ilişkileri sürdürebilme, daha çok arkadaşına sahip olma, huzur evinden hoşnut olmak gibi etmenler yaşam tatmini üzerinde etkili bulunmuştur.

Kılıçoğlu ve Yenilmez (2005) tarafından ele alınan araştırmada huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerde yaşam kalitesi ve bireye özgü etkenlerle ilişkisini inceledikleri çalışmalarına 39 yaşlı bireyi katmışlardır. Bu katılımcılar ile görüşme yapılmış ve sosyo-demografik veri anketi, yaşlılar için depresyon ölçeği, yaşam kalitesini değerlendirmek üzere kısa form, çok boyutlu sosyal destek ölçeği uygulanmıştır. Eğitim

durumu yüksek olanların, kronik rahatsızlıkları olmayanların, fiziksel aktivite etkinliklerine katılanların yaşam kalitesi daha yüksek bulunmuştur. Huzur evinde kalan bireyler için eşin hayatta olmasının yaşam kalitesi açısından değerlendirildiğinde anlamlı bir ilişki elde edilememiştir.

Dudak vd. (2006) tarafından ele alınan araştırmada kayserinin il merkezinde olan yaşlıların mediko-sosyal problemlerini ve yaşamdan memnuniyetlerine etki eden faktörleri araştırmışlardır. Yapılan bu araştırmada yaşlıların günlük aktiviteleri esnasında en çok doktora gitme, seyahat etme, telefonla arama, sosyal destek ve alışveriş yapmada başkalarının yardımlarına ihtiyaç duydukları bulgulanmıştır. Yaşlıların %38,3'ünün işitme, %55,2'sinin yürüme, %34,6'sının çığneme güçlüğü çektiği tespit edilmiştir. Yaşlıların %79,4'ünde tanısı belli olmuş en az bir kronik rahatsızlık vardır ve en çok tekrarlanan hastalıklar hipertansiyon, şeker hastalığı, kardiyovasküler hastalıklar ve romatizmal hastalıklar olduğu tespit edilmiştir. Yaşlıların %46,9'u sağlık durumunda bir problem olmadığını %80,4'ü yaşamından memnuniyet duyduğunu belirtmiş olup evliler, doğalgazlı evde oturanlar, ekonomik durumunu iyi veya orta olarak belirtenlerin yaşamdan memnun olduğu saptanmıştır. Sosyo-ekonomik ve sağlık durumunda bir problem olmayan yaşlıların yaşamdan daha fazla olarak memnun oldukları anlaşılabilir yaşlı bireylere bir grup anlayışı içinde sürekli sosyo-ekonomik ve sağlık desteğinin sağlanmasının onların yaşam kalitesini yükselteceği ifade edilmektedir.

Arpacı (2008), Ankara'da huzur evinde yaşayan yaşlıların yaşam kalitesinin ele alınması üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini 272 yaşlı birey oluşturmaktadır. Araştırmacı yaşlı bireyin, ekonomik, sağlık, sosyal ve psikolojik durumunu yaşam kalitesinin belirlenmesinde temel olarak ele almıştır. Araştırmaya katılan yaşlıların %85,5'inin aylık gelire sahip olduğu, %56,3'ünün sosyal güvencesinin olduğu, %84,6'sının sağlık sorununun var olduğu, %95,2'sinin ilaç kullandığı, %27,2'sinin sigara içtiği, 27,9'unun fiziksel egzersiz yaptığı, %88,2'sinin sağlık hizmetlerinden yararlandığı, %63,2'sinin bireysel ihtiyaçlarını kendisi karşıladığı tespit edilmiştir. Huzur evinde yaşayan yaşlı bireylerin yaşam kalitesi orta düzeyde bulgulanmıştır. Gelir durumunun yaşam kalitesi üzerinde doğrudan etkisinin olduğu

belirlenmiştir. Huzurevinde kalan yaşlı kadınlar daha sık akraba ve yakınlarla görüşürken, erkekler satranç, dama gibi oyunları daha sık oynadığı tespit edilmiştir. Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin yaşam kalitelerini artırmak için öncelikle kaldıkları odaların fiziksel olarak koşullarının iyileştirilmesi ve dekorasyon düzenlemesi yapılması gerektiği, kurumda sosyal faaliyetlerin artırılması gerektiği önerilmiştir.

Palabıykoğlu ve vd. (1992) tarafından ele alınan çalışmada yaşlılarda depresyon ve yaşam tatminini inceledikleri çalışmada huzurevinde kalan yaşlı bireylerin bilişsel ve efektif açıdan risk içinde oldukları tespit edilmiştir.

Özmete (2008) tarafından ele alınan çalışmada yaşlılıkta yaşamın anlamını; ekonomik yeterlilik, konut durumu, sağlıklı durumu gibi objektif ve yaşam tatmini, mutluluk, kişisel arası ilişki, aile içi iletişim gibi sübjektif refah göstergeleri açısından araştırılmıştır. Araştırma bulgularının, yaşlı olan kişilerin gelirlerinin yeterli seviyede olmamasına rağmen idare ettikleri, konutları kendilerine ait olanların ekonomik açıdan daha rahat oldukları, erkek yaşlı bireylerin kendilerini daha sağlıklı ve aktif hissettikleri, eşleri hayatta olan ve evlatlarından sosyal destek alanların daha fazla huzurlu oldukları ve yaşam tatminlerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Kurt (2008) tarafından ele alınan çalışmada Sivas ilinde kendi ailesi içinde ve bakımevinde yaşayanların farklı sosyoekonomik seviyedeki 65 yaş ve üzeri yaşlı bireylerin, yaşamdan tatmin olma seviyesini incelemiştir. Bu çalışmada yaşlılığın önemini koruyan hatta gittikçe karmaşıklaşan sorunlar nedeniyle, sorunların çözümünde farklı sosyal refah modellerine gereksinim duyulan bir toplumsal sorun kategorisi olarak varlığını sürdürdüğü, yaşlıların yaşlılık dönemini mutlu geçirmelerini sağlayacak çözüm yollarını bulunması gerektiğini tespit edilmiştir.

Şener (2009) tarafından ele alınan çalışmada yaşlılık, yaşam tatmini ve boş zaman faaliyetlerini incelediği çalışmasına göre, boş zaman faaliyetleri yaşam tatminini etkileyen en önemli faktörler olarak tespit edilmiştir. Boş zaman faaliyetleri yaşlı bireyin değişen yaşamına uyum sağlamasını kolaylaştırdığı için yaşam kalitesini etkilediği saptanmıştır. Boş zaman faaliyetlerine katılan bireylerin yaşlılığa daha olumlu

baktıkları, değişen yaşamlarına kolay uyum sağladıkları, fiziksel ve mental yönden daha sağlıklı oldukları, yaşam tatminlerinin ve yaşam kalitelerinin arttığı belirlenmiş, yaşlıların etkinlik yapabilecekleri sosyal hizmet veren kurumların yaygınlaştırılması gerektiği tespit edilmiştir.

II. BÖLÜM

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE METODOLOJİSİ

2.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu araştırmanın amacı kanatlı işletmelerinde çalışan bireylerin algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemektir.

Ayrıca algılanan sosyal destek ve yaşam tatmini değişkenlerinin katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, sektörde çalışma süresi, haftalık çalışma süresi, aylık gelir, işletme sahibi ya da çalışan olmaları durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koyabilmektir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmaktadır:

- ✓ Kanatlı işletmelerde çalışan bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterir.
- ✓ Kanatlı işletmelerde çalışan bireylerin yaşam tatminleri çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterir.
- ✓ Kanatlı işletmelerde çalışan bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile yaşam tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmada nicel araştırma modeli kullanılmıştır. Sosyal destek ve yaşam tatmini ile ilgili olarak alanyazın araştırılmıştır. Alanyazın araştırmasına göre, birincil veri toplamada kullanılan anket içerisinde yer alacak ölçekler belirlenmiştir. Yaşam

tatmini, sosyal destek ve sosyal desteğin alt boyutları demografik değişkenlere göre analiz edilip yorumlanmıştır. Sosyal desteğin alt boyutları aile, arkadaş ve özel insandır.

Araştırma anketleri için katılan kanatlı işletme çalışanlarının soruları cevaplama sürecini kolaylaştırmak için yüz yüze görüşülüp ölçekler hakkında gerekli bilgilendirme sağlanmıştır. Ayrıca yeterli süre tutularak ölçek ifadelerinin doğru bir şekilde cevaplanması sağlanmıştır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Bolu (Gerede, Dörtdivan ve Yeniçağa) ilçelerinde bulunan kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini düzeylerini bazı sosyo-demografik değişkenlere göre ölçülmesi bakımından literatüre kazandırılmıştır.

Ayrıca kanatlı işletme çalışanlarının algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini düzeylerini artıracak tedbirler ve öneriler verilmesi bakımından kanatlı işletme çalışanlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Bolu (Gerede, Dörtdivan, Yeniçağa) ilçelerinde bulunan kanatlı işletmelerinde çalışanların toplam sayısı 1025'tir ve çalışanların tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak elde edilen 268 anket analizlere dahil edilmiştir.

2.4. Varsayımlar

Bu araştırma işleminde;

- ✓ Ulaşılmış örneklem sayısının araştırma evrenine genelleme yapmaya yeterli düzeyde olduğu,
- ✓ Ölçme araçlarının katılımcılar tarafından doğru ve samimi bir şekilde yanıtlandığı,
- ✓ Algılanan sosyal destek ve yaşam tatmini düzeylerini ölçmede araştırmada kullanılmış olan ölçme araçlarının yeterli olduğu varsayılmıştır.

2.5. Sınırlılıklar

- ✓ Bu araştırmanın bulguları Bolu (Gerede-Dörtdivan-Yeniçağa) ilinde 2018-2019 yıllarında kanatlı işletmelerinde çalışmakta olan bireyler ile sınırlıdır.
- ✓ Araştırmanın bulguları kullanılan ölçme araçlarından elde edilen bulgular ile sınırlıdır.
- ✓ Araştırmanın bulguları kullanılan araştırma yönteminden elde edilen bulgular ile sınırlıdır.

2.6. Araştırmanın Hipotezleri

H0: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi ile yaşam tatmini düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi cinsiyete göre farklılaşma gösterir.

H2: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi cinsiyete göre farklılaşma gösterir.

H3: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi yaşa göre farklılaşma gösterir.

H4: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi yaşa göre farklılaşma gösterir.

H5: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi eğitim durumuna göre farklılaşma gösterir.

H6: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi eğitim durumuna göre farklılaşma gösterir.

H7: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi medeni hale göre farklılaşma gösterir.

H8: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi medeni hale göre farklılaşma gösterir.

H9: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi çocuk sayısına göre farklılaşma gösterir.

H10: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi çocuk sayısına göre farklılaşma gösterir.

H11: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi kanatlı sektöründe toplam çalışma süresine göre farklılaşma gösterir.

H12: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi kanatlı sektöründe toplam çalışma süresine göre farklılaşma gösterir.

H13: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi iş hayatlarındaki toplam çalışma durumuna göre farklılaşma gösterir.

H14: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi iş hayatında toplam çalışma süresine göre farklılaşma gösterir.

H15: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi haftalık çalışma saati göre farklılaşma gösterir.

H16: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi haftalık çalışma saatine göre farklılaşma gösterir.

H17: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılaşma gösterir.

H18: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılaşma gösterir.

H19: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi işletmenin sahiplik veya çalışan olma durumuna göre farklılaşma gösterir.

H20: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi işletmenin sahiplik durumu ve çalışan olma durumuna göre farklılaşma gösterir.

H21: Kanatlı işletmelerinde çalışan bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri çalışma türüne göre farklılaşma gösterir.

H22: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi çalışma türüne göre farklılaşma gösterir.

H23: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısı durumuna göre farklılaşma gösterir.

H24: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısına göre farklılaşma gösterir.

2.7. Veri Toplama Araçları

Best'e (1970) göre yaşamda ve toplulukta herhangi bir değişikliğe uğramadan aynı ile değerlendirilen ilişkilerin, durumların, inançların ve davranışların nasıl olduğunun anlatılması; var olan durumun, öncesinde olan durum ile gerçekleşme ihtimalinin ortaya koyulması ve bu durumun o andaki şartları etkileme ihtimalinin belirlenmesi ile ilgili çalışmalar, nicel araştırma olarak değerlendirilmektedir.

Nicel araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları, anket, ölçek, test, gözlem, görüşme olarak sıralanmaktadır. Araştırmanın verileri, kanatlı işletmelerinde çalışanların sosyo-demografik özelliklerini içeren anket formu, Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) kullanılarak elde edilmiştir.

2.7.1. Kişisel bilgi formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sayısı gibi demografik bilgilerini toplamak amacıyla 12 sorudan oluşan bir kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Bu form ile aynı zamanda çalışanların işletmenin sahibi olup olmadıkları, işletmenin içinde kalıp kalmadıkları ya da işletmeye taşınmalı sistem ile gelip gelmedikleri, kendi işlerini yoksa çalışan mı oldukları, haftalık çalışma süreleri, iş

hayatındaki toplam çalışma süreleri ve kanatlı sektöründeki çalışma süreleri, çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısı olarak ilgili bilgiler de toplanmıştır.

2.7.2. Sosyal Destek Ölçeği:

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği 1988’de Zimmet ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş ve bireylerin algıladıkları sosyal destek unsurlarını belirlemeye yönelik olup Türkiye’de Ekler ve Arkar (1995) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ni (ÇBASDÖ) en son Eker, Arkar ve Yıldız (2001) tarafından Türkçe uyarlanmış, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Toplam 12 maddeden oluşan ölçek “kesinlikle hayır” ile “kesinlikle evet” arasında değişen 7 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin aile, arkadaş, özel kişi desteğini belirlemek üzere dört maddeden oluşan üç alt ölçeği vardır. Yapılan çalışma sonucunda 3 faktörün bizim kültürümüz için de geçerli olduğu görülmüştür. Alt ölçeklerden alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan 28’dir. Ölçeğin tamamından elde edilecek en düşük puan 12, en yüksek puan 84’dür. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach alfa değeri kullanılmıştır. Değerler 0.80 ile 0.95 arasındadır. Ölçek ve alt ölçekler kabul edilebilir seviyede iç tutarlılık göstermektedirler. Elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu gösterir (Eker, Arkar ve Yıldız, 2001: 19-21).

Bu çalışma için 268 kişiye uygulanan ölçeğin Cronbach’s Alpha katsayısı 0.864 bulunmuştur.

2.7.3. Yaşam Doyumu Ölçeği:

Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilmiş 5’li Likert tipi beş maddelik bir ölçektir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.80 ile 0.89 arasında değişmektedir. Türkçe’ye Köker (1991) tarafından uyarlanmıştır. Yetim (1991) de düzeltilmiş split-half değerini 0,75 ve Kuder Richardson-20 değerini ise 0,79 olarak hesaplamıştır.

Ölçeğin aysan (2001) aysan tarafından yapılan çalışmasında iç tutarlılık katsayısı 0.85 olarak tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada bu sistemde ölçekteki ifadelerin puanlanması; “Hiç katılmıyorum (1), Çok az katılıyorum (2), Orta düzeyde katılıyorum (3), Büyük oranda katılıyorum (4) ve Tamamen katılıyorum (5)”, şeklindedir. “Yaşam Doyumu Ölçeği” (YDÖ)” Türkçeye uyarlanırken önce Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına, ardından yapı geçerliğine değinilmiştir (Dağlı ve Baysal, 2016:1252).

Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı sıfır değerine yaklaştıkça güvenilirlik düzeyi azalmakta, bire yaklaştıkça güvenilirlik düzeyi artmaktadır. Aldığı değerlere göre aşağıda ifade edildiği gibi değerlendirilir. Ölçeğin 0.80 – 1.00 yüksek güvenilirlik, 0.60 – 0.79 güvenilir, 0.40 – 0.59 düşük güvenilirlik, 0.00 – 0.39 güvenilir değil şeklinde bir ilişki olduğu tanımlanır (Dağlı ve Baysal, 2016:1255).

Bu çalışma için 268 kişiye uygulanan ölçeğin Cronbach’s Alpha katsayısı 0.823 bulunmuştur.

2.8. Verilerin Analizi

Araştırmanın ilgili kısmında kanatlı işletme çalışanlarının algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Algılanan sosyal destek ve yaşam tatmini değişkenlerinin katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, sektörde çalışma süresi, haftalık çalışma süresi, aylık gelir, işletme sahibi ya da çalışan olmaları durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Değişkenlerin normal dağılıma uygun olup olmadığı Shapiro-Wilk testi ile test edilmiştir. Normal dağılıma uyan değişkenler ortalama±standart sapma ile verilmiş olup, iki bağımsız grup arasında karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Normal dağılıma uymayan değişkenler medyan(min-max) değerleri ile verilmiş olup iki bağımsız grup arasındaki karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi, üç ve daha fazla bağımsız grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Kruskal Wallis testinden sonraki ikili grup karşılaştırmalarında Bonferonni düzeltmesi ile düzeltilmiş(yeni) alfa değeri hesaplanıp Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Ölçekler arası ilişkiler Spearman Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir.

İstatistiksel analiz programı kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 alınmıştır. Anlamlılık seviyesi $p < 0.05$ olması durumunda anlamlı bir farklılığın olduğu, $p > 0.05$ olması durumunda anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

III. BÖLÜM

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Araştırmaya Katılanların Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 3.1:Örneklemin demografik özellikleri

	Değişken	Birim sayısı	Yüzde	Geçerli Yanıtlarda Yüzde	Birikimli Yüzde
Cinsiyet	Erkek	193	72	72	72
	Kadın	75	28	28	100
Yaş	16-25	38	14.2	14.2	14.2
	26-35	89	33.2	33.2	47.4
	36-45	66	24.6	24.6	72
	46-55	46	17.2	17.2	89.2
	56-65	29	10.8	10.8	100
	66+	0	0	0	100
	Eğitim düzeyi	Okuryazar değil	3	1.1	1.1
Okuryazar		5	1.9	1.9	3
İlkokul		130	48.5	48.5	51.5
Ortaokul		60	22.4	22.4	73.9
Lise		45	16.8	16.8	90.7
Önlisans		10	3.7	3.7	94.4
Lisans		15	5.6	5.6	100
Medeni durum	Lisansüstü	0	0	0	100
	Evli	224	83.6	83.6	83.6
	Bekar	40	14.9	14.9	98.5
Çocuk Sayısı	Diğer	4	1.5	1.5	100
	Çocuksuz	49	13.8	18.4	18.4
	1	48	17.9	18	36.3
	2	96	35.8	36	72.3
Aylık gelir	3+	74	27.6	27.7	100
	1-2000	42	15.7	15.7	15.7
	2001-4000	144	53.7	53.7	69.4
	4001-6000	70	26.1	26.1	95.5
	6001+	12	4.5	4.5	100
Çalışma türü	Hem işletme sahibi hem çalışan	105	39.2	39.2	39.2
	İşletme içinde kalan çalışan	105	39.2	39.2	78.4
	İşletmeye taşınmalı sistem ile gelip giden çalışan	58	21.6	21.6	100

Tablo 3.1 (devamı): Örneklemin demografik özellikleri

	Değişken	Birim sayısı	Yüzde	Geçerli Yanıtlarda Yüzde	Birikimli Yüzde
Çalışma durumu	Ücretli/Maaşlı	163	60.8	60.8	60.8
	Kendi işi	105	39.2	39.2	100
Haftalık çalışma süresi	40 saatten az	22	8.2	8.2	8.2
	40 saatten fazla	245	91.4	91.4	99.6
Çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısı	Yok	188	70.1	70.1	70.1
	1-2 kişi	67	25	25	95.1
	3-4 kişi	11	4.1	4.1	99.3
	5+	2	0.7	0.7	100
	1 yıldan az	20	7.5	7.5	7.5
Kanatlı sektöründeki toplam çalışma süresi	1-5 yıl	115	42.9	42.9	50.4
	6-10 yıl	46	17.2	17.2	67.5
	11-15 yıl	27	10.1	10.1	77.6
	16-20 yıl	34	12.7	12.7	90.3
	21+	25	9.3	9.3	99.6
Hayatındaki toplam çalışma süresi	1 yıldan az	5	1.9	1.9	1.9
	1-5 yıl	59	22	22	23.9
	6-10 yıl	60	22.4	22.4	46.3
	11-15 yıl	33	12.3	12.3	58.6
	16-20 yıl	38	14.2	14.2	72.8
	21+	73	27.2	27.2	100

Araştırmaya katılan kanatlı sektörde çalışanların %39.22 (105 çalışan) aynı zamanda işletmenin sahibidir. Katılımcıların %39.2'si (105 çalışan) işletme içinde kalmaktayken %21.6'lık oranla 58 çalışan işe taşınmalı sistem ile gelip gitmektedir.

Araştırmaya katılan kanatlı sektörde çalışanların %60.8'lik kısmı maaşlı/ücretli çalışmaktayken %39.2'lik kısım ise kendi işini yapmaktadır.

Araştırmaya katılan kanatlı sektörde çalışanların büyük bir çoğunluğu olan %91.4'lük dilim 40 saatten fazla çalışmaktayken, %8.2'lik kısım 40 saatten az çalışmaktadır.

Araştırmaya katılan çalışanların %42.9'u kanatlı sektörde 1-5 yıl çalışma süresine sahipken, 6-10 yıl çalışma süresine sahip olanların oranı %17.2 ve 16-20 yıl çalışanların oranı ise 12.7'dir. 1 yıldan az, 11-15 ve 21 yıldan daha fazla çalışanlar ise daha küçük yüzdelerle karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan çalışanların %42.9'u kanatlı sektörde 1-5 yıl çalışma süresine sahipken, 6-10 yıl çalışma süresine sahip olanların oranı %17.2 ve 16-20 yıl

çalışanların oranı ise 12.7'dir. 1 yıldan az, 11-15 ve 21 yıldan daha fazla çalışanlar ise daha küçük yüzdelerle karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan çalışanların %27.2'sinin hayatları boyunca toplam çalışma süresi 21 yıl ve üzeridir. 6-10 yıl çalışma geçmişine sahip olanların oranı %22.4, 1-5 yıl çalışma geçmişine sahip olanların ise %22'dir. %14'si ise 16-20 yıl çalışma geçmişine sahiptir. 1 yıldan az ve 11-15 yıl çalışma geçmişine sahip olanlar ise daha küçük yüzdelerle karşımıza çıkmaktadır.

3.2. Araştırma Hipotezlerine İlişkin Bulgular

H0: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi ile yaşam tatmini düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Sosyal Destek Ölçeği, Sosyal Destek Alt ölçekleri ve Yaşam Doyumu ölçeklerinin normallik varsayımı Shapiro-wilk testi ile test edilmiştir.

Tablo 3.2: Ölçek ve alt ölçek puanlarının normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Statistic	Sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	0.984	268	0.004
Sosyal Destek Ölçeği (aile)	0.909	268	0.000
Sosyal Destek Ölçeği (arkadaş)	0.976	268	0.000
Sosyal Destek Ölçeği (özel)	0.762	268	0.000
Yaşam Doyumu Ölçeği	0.973	268	0.000

Test sonucunda tüm ölçek ve alt ölçekler için elde edilen p değerleri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğundan normallik varsayımı sağlanamamıştır. Normallik varsayımı sağlanamadığından nonparametrik ilişki testi olan Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Tablo 3.3: Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1) Sosyal Destek Ölçeği	1	0.548**	0.869**	0.707**	0.502**
(2) Sosyal Destek Ölçeği (aile)		1	0.365**		0.363**
(3) Sosyal Destek Ölçeği (arkadaş)			1	0.46**	0.469**
(4) Sosyal Destek Ölçeği (özel)				1	0.302**
(5) Yaşam Doyumu Ölçeği					1

**p<0.01, *p<0.05 alınmıştır.

Yapılan analiz sonucunda sosyal destek düzeyi ile yaşam tatmini düzeyi arasında orta dereceli anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($r=0.502$) Katılımcıların sosyal destek düzeyleri arttıkça yaşam tatmini düzeyleri de artmaktadır. Başka bir ifade ile katılımcıların Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları puanlar arttıkça Yaşam Doyumu Ölçeği'nden aldıkları puanlarda artmaktadır.

Yaşam Doyumu Ölçeği ile Sosyal Destek Alt Ölçekleri arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Katılımcıların ailelerinden gördükleri sosyal destek ile yaşam tatminleri arasında zayıf dereceli anlamlı bir ilişki vardır. ($r=0.363$) Katılımcıların Sosyal Destek Alt Ölçeği (aile)'nden aldıkları puanlar arttıkça Yaşam Doyumu Ölçeği'nden aldıkları puanlarda artmaktadır yani katılımcıların ailelerinden gördükleri sosyal destek düzeyi arttıkça yaşam tatminleri de artmaktadır.

Katılımcıların arkadaşlarından gördükleri sosyal destek ile yaşam tatminleri arasında orta dereceli anlamlı bir ilişki vardır. ($r=0.46$) Katılımcıların Sosyal Destek Alt Ölçeği (arkadaş)'nden aldıkları puanlar arttıkça Yaşam Doyumu Ölçeği'nden aldıkları puanlarda artmaktadır yani katılımcıların arkadaşlarından gördükleri sosyal destek düzeyi arttıkça yaşam tatminleri de artmaktadır.

Katılımcıların özel olarak nitelendirilen kişilerden gördükleri sosyal destek ile yaşam tatminleri arasında zayıf derecede anlamlı bir ilişki vardır. ($r=0.302$) Katılımcıların Sosyal Destek Alt Ölçeği (özel)'nden aldıkları puanlar arttıkça Yaşam Doyumu Ölçeği'nden aldıkları puanlarda artmaktadır yani katılımcıların özel olarak nitelendirilen kişilerden gördükleri sosyal destek düzeyi arttıkça yaşam tatminleri de artmaktadır.

H1: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi cinsiyete göre farklılaşma gösterir.

H2: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi cinsiyete göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların cinsiyetine göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının cinsiyet değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.4. Ölçek puanlarının cinsiyet değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Cinsiyet	Statistic	Sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Erkek	0.987	193	0.071
	Kadın	0.975	75	0.152
Yaşam Doyumu Ölçeği	Erkek	0.976	193	0.002
	Kadın	0.967	75	0.048

Sosyal Destek Ölçeğinde her iki grup içinde (kadın ve erkek) elde edilen p değerleri 0.05 anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için ($p=0.071$ ve $p=0.152$) Normallik varsayımı sağlanmıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden alınan puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığının tespiti için parametrik iki bağımsız grup karşılaştırma testi olan t testi kullanılmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği için en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımı sağlanamamıştır. Bu nedenle Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik iki bağımsız grup karşılaştırma testi olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 3.5: Cinsiyet ile Sosyal Destek Ölçeği arasındaki ilişki (t testi)

	Cinsiyet	N	ortalama±standart sapma	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Erkek	193	46.68±13.15	$p<0.001$
	Kadın	75	41.32±9.38	

Analiz sonuçlarına göre kadınlar ile erkekler arasında Sosyal Destek Ölçeği'nden alınan puanlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu doğrultuda erkeklerin sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.6: Cinsiyet ile Yaşam Doyumu Ölçeği arasındaki ilişki (Mann Whitney U testi)

	Cinsiyet	N	medyan(min-max)	Z;p değeri
Yaşam Doyumu Ölçeği	Erkek	193	11(5-22)	-2,611;0.009
	Kadın	75	10(5-18)	

Analiz sonuçlarına göre kadınlar ile erkekler arasında Yaşam Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu doğrultuda erkeklerin yaşam tatmini düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

H3: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi yaşa göre farklılaşma gösterir.

H4: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi yaşa göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların yaşlarına göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının yaş değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.7:Ölçek puanlarının yaş değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Yaş	Statistic	Sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	16-25	0.969	38	0.359
	26-35	0.973	89	0.063
	36-45	0.962	66	0.042
	46-55	0.938	46	0.017
	56-65	0.901	29	0.011
Yaşam Doyumu Ölçeği	16-25	0.921	38	0.011
	26-35	0.955	89	0.004
	36-45	0.966	66	0.07
	46-55	0.963	46	0.156
	56-65	0.963	29	0.122

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımları sağlanmamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik üç

veya daha fazla bağımsız grup karşılaştırma testi olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 3.8: Katılımcıların yaşları ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki (Kruskal Wallis testi)

	Yaş	N	Medyan (min-max)	χ^2 ;p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	16-25	38	44(15-77)	3.545;0.471
	26-35	99	44(17-78)	
	36-45	66	45(20-80)	
	46-55	46	45(22-66)	
	56-65	29	43(30-73)	
	66+	0	-	
Yaşam Doyumu Ölçeği	16-25	38	9(5-19)	17.5;0.002
	26-35	99	10(5-22)	
	36-45	66	12(5-21)	
	46-55	46	11(7-18)	
	56-65	29	11(6-18)	
	66+	0	-	

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların Sosyal Destek Ölçeği puanlarının yaşa göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. (p=0.471) Araştırma kapsamındaki kişilerde sosyal destek düzeyi yaşa göre değişmemektedir.

Yaşam Doyumu Ölçeği puanlarının yaşa göre farklılaştığı tespit edilmiştir. (p=0.002) Farklılığın hangi yaş gruplarından kaynaklandığının tespiti için kullanılan bonferonni düzeltmesi ile hesaplanmış düzeltilmiş(yeni) alfa değeri ($\alpha=0.0033$) kullanılarak uygulanan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre hem 36-45 yaş aralığındaki hem de 46-55 yaş aralığındaki katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeği'nden aldıkları puanlar 16-25 yaş grubunda bulunan katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu da 36-45 ve 46-55 yaş grubuna sahip katılımcıların 16-25 yaş aralığında olanlara göre yaşam tatminlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. (sırasıyla p=0.003 ve p=0.002) Diğer gruplar arasında ise anlamlı fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

H5: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi eğitim durumuna göre farklılaşma gösterir.

H6: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi eğitim durumuna göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının eğitim durumu değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.9: Ölçek puanlarının eğitim durumu değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Eğitim Durumu	Statistic	Sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	okuryazar değil	0.923	3	0.463
	Okuryazar	0.993	5	0.989
	İlkokul	0.967	130	0.003
	Ortaokul	0.969	60	0.133
	Lise	0.971	45	0.320
	Önlisans	0.941	10	0.563
	Lisans	0.954	15	0.589
Yaşam Doyumu Ölçeği	okuryazar değil	0.980	3	0.726
	Okuryazar	0.933	5	0.617
	İlkokul	0.953	130	0.000
	Ortaokul	0.958	60	0.039
	Lise	0.965	45	0.184
	Önlisans	0.861	10	0.078
	Lisans	0.917	15	0.175

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımları sağlanmamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik üç veya daha fazla bağımsız grup karşılaştırma testi olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 3.10: Katılımcıların eğitim düzeyleri ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki (Kruskal Wallis testi)

	Eğitim Düzeyi	N	Medyan (min-max)	χ^2 ; p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Okuryazar değil	3	32	40.187;p<0.001
	Okuryazar	5	39	
	İlkokul	130	42	
	Ortaokul	60	44	
	Lise	45	52	
	Önlisans	10	54	
	Lisans	15	54	
	Lisansüstü	0	-	
Yaşam Doyumu Ölçeği	Okuryazar değil	3	10	25.978;p<0.001
	Okuryazar	5	14	
	İlkokul	130	10	
	Ortaokul	60	10	
	Lise	45	12	
	Önlisans	10	11	
	Lisans	15	14	
	Lisansüstü	0	-	

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların hem Sosyal Destek Ölçeği puanları hem de Yaşam Doyumu Ölçeği puanları eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır. Yani katılımcıların hem sosyal destek düzeyleri hem de yaşam tatmini eğitim düzeyine göre değişmektedir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti için bonferonni düzeltmesi uygulanarak yeni alfa değeri ($\alpha=0.0017$) ile Mann Whitney U testi sonuçlarına göre lise eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların Sosyal Destek Ölçeğinden aldıkları puanların ilkokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu yani lise eğitim düzeyinde sosyal destek düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. ($p<0.001$) Sosyal destek bakımından diğer gruplar arasında ise anlamlı farklılık bulunmamıştır. Lisans eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçek puanları ilkokul ve ortaokul eğitim düzeyine göre daha yüksek olduğu, tatmin düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. (sırasıyla $p<0.001$, $p<0.001$) Yaşam tatmini bakımından ise diğer gruplar arasında ise anlamlı fark olmadığı görülmüştür.

H7: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi medeni hale göre farklılaşma gösterir.

H8: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi medeni hale göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların medeni durumlarına göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının medeni durum değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.1: Ölçek puanlarının medeni durum değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Medeni Durum	Statistic	sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Evli	0.979	224	0.002
	Bekar	0.983	40	0.801
	Diğer	0.916	4	0.513
Yaşam Doyumu Ölçeği	Evli	0.974	224	0.000
	Bekar	0.947	40	0.061
	Diğer	0.946	4	0.689

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımları sağlanamamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların medeni durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik, üç veya daha fazla bağımsız grup karşılaştırma testi olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 3.12: Katılımcıların medeni durumları ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki (Kruskal Wallis testi)

	Medeni durum	N	Medyan (min-max)	χ^2 ; p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Evli	224	44(17-80)	1.195; 0.384
	Bekar	40	46(15-77)	
	Diğer	4	48(45-52)	
Yaşam Doyumu Ölçeği	Evli	224	11(5-21)	0.533; 0.766
	Bekar	40	10.5(5-22)	
	Diğer	4	12(8-14)	

Analiz sonuçlarına göre Sosyal Destek Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği puanlarının medeni duruma göre farklılaşmadığı görülmektedir. (sırasıyla p=0.384 ve

p=0.766) Diğer bir ifade ile katılımcıların sosyal destek düzeyleri ve yaşam tatminleri medeni durumlarına göre değişmemektedir.

H9: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi çocuk sayısına göre farklılaşma gösterir.

H10: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi çocuk sayısına göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların çocuk sayılarına göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının çocuk sayısı değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.13: Ölçek puanlarının çocuk sayısı değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Çocuk Sayısı	Statistic	sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Çocuksuz	0.971	49	0.275
	1 çocuk	0.967	48	0.194
	2 çocuk	0.924	96	0.000
	3+ çocuk	0.962	74	0.027
Yaşam Doyumu Ölçeği	Çocuksuz	0.941	49	0.017
	1 çocuk	0.939	48	0.015
	2 çocuk	0.974	96	0.055
	3+ çocuk	0.968	74	0.055

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımları sağlanmamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların çocuk sayılarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik, üç veya daha fazla bağımsız grup karşılaştırma testi olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 3.14: Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayıları ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki (Kruskal Wallis testi)

	Çocuk sayısı	N	Medyan (min-max)	χ^2 ;p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	çocuksuz	49	47(15-77)	8.497;0.014
	1	48	39(17-72)	
	2	96	44.5(23-80)	
	3+	74	44.5(25-78)	
Yaşam Doyumu Ölçeği	çocuksuz	49	10(5-22)	10.196;0.006
	1	48	9(5-17)	
	2	96	11(5-21)	
	3+	74	11(5-20)	

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların hem Sosyal Destek Ölçeği puanları hem de Yaşam Doyumu Ölçeği puanları sahip oldukları çocuk sayılarına göre farklılaşmaktadır. (sırasıyla $p=0.014$ ve $p=0.006$) Yani katılımcıların hem sosyal destek düzeyleri hem de yaşam tatmini çocuk sayılarına göre değişmektedir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti için kullanılan bonferonni düzeltilmiş alfa değeri ($\alpha=0.008$) ve Mann Whitney U testi sonuçlarına göre iki çocuklu katılımcıların sosyal destek düzeyleri bir çocuklu katılımcılara göre daha yüksektir. ($p=0.003$) Yine aynı şekilde üç çocuklu katılımcıların bir çocuklu katılımcılara göre sosyal destek düzeyleri daha yüksektir. ($p=0.004$) Diğer gruplar arasında ise anlamlı fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Yine Mann Whitney U testi sonuçlarına göre iki çocuklu katılımcıların yaşam tatminlerinin bir çocuklu katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. ($p=0.002$) Diğer gruplar arasında ise anlamlı fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

H11: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi kanatlı sektöründe toplam çalışma süresine göre farklılaşma gösterir.

H12: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi kanatlı sektöründe toplam çalışma süresine göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların kanatlı sektöründeki toplam çalışma sürelerine göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının kanatlı sektöründe çalışma süresi değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.15: Ölçek puanlarının kanatlı sektöründeki çalışma süresi değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk)

Ölçekler	Kanatlı sektöründeki çalışma süresi	Statistic	sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	1 yıldan az	0.953	20	0.409
	1-5 yıl	0.988	115	0.418
	6-10 yıl	0.963	46	0.152
	11-15 yıl	0.967	27	0.520
	16-20 yıl	0.795	34	0.000
	21+ yıl	0.939	25	0.144
Yaşam Doyumu Ölçeği	1 yıldan az	0.942	20	0.256
	1-5 yıl	0.957	115	0.001
	6-10 yıl	0.959	46	0.103
	11-15 yıl	0.949	27	0.203
	16-20 yıl	0.934	34	0.042
	21+ yıl	0.827	25	0.001

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımları sağlanmamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların kanatlı sektöründeki çalışma sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik, üç veya daha fazla bağımsız grup karşılaştırma testi olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 3.16: Katılımcıların kanatlı sektöründeki toplam çalışma süreleri ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki (Kruskal Wallis testi)

	Kanatlı sektörde toplam çalışma süresi	N	Medyan (min-max)	χ^2 ;p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	1 yıldan az	20	44.5(28-70)	21.239;0.001
	1-5 yıl	115	43(15-77)	
	6-10 yıl	46	46.5(21-78)	
	11-15 yıl	27	48(33-67)	
	16-20 yıl	34	44.5(36-80)	
	21+	25	40(23-66)	
Yaşam Doyumu Ölçeği	1 yıldan az	20	11(5-22)	29.408;p<0.001
	1-5 yıl	115	10(5-20)	
	6-10 yıl	46	10.5(6-17)	
	11-15 yıl	27	12(6-18)	
	16-20 yıl	34	13(9-21)	
	21+	25	10(7-18)	

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların hem Sosyal Destek Ölçeği puanları hem de Yaşam Doyumu Ölçeği puanları kanatlı sektöründeki toplam çalışma sürelerine göre farklılaşmaktadır. (sırasıyla p=0.001 ve p<0.001) Yani katılımcıların hem sosyal destek düzeyleri hem de yaşam tatmini çocuk kanatlı sektöründeki toplam çalışma sürelerine

göre değişmektedir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti için kullanılan bonferonni düzeltmesi ile elde edilen alfa ($\alpha=0.0033$) ve Mann Whitney U testi sonuçlarına göre kanatlı sektöründe 11-15 yıl çalışma süresine sahip kişilerin sosyal destek düzeyleri 1-5 yıl çalışanlara göre daha yüksektir. 21 yıl ve daha fazla süredir çalışanların ise sosyal destek düzeyleri 11-15 yıl çalışanlara göre daha yüksektir. Diğer gruplar arasında sosyal destek düzeyleri bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır. 11-15 yıl ve 16-20 yıl çalışma süresine sahip katılımcıların yaşam tatminleri 1-5 yıl çalışanlara göre daha yüksek, 21+ yıl çalışanların ise hem 11-15 yıl çalışanlara göre hem de 16-20 yıl çalışanlara göre daha yüksektir. (sırasıyla $p=0.001$, $p<0.001$, $p=0.001$, $p=0.001$)

H13: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi iş hayatlarındaki toplam çalışma durumuna göre farklılaşma gösterir.

H14: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi iş hayatında toplam çalışma süresine göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların iş hayatlarındaki kıdemlerine göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının iş hayatlarındaki kıdem değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.17: Ölçek puanlarının iş hayatlarındaki kıdem değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	İş hayatlarındaki kıdem	Statistic	sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	1 yıldan az	0.940	5	0.663
	1-5 yıl	0.967	59	0.109
	6-10 yıl	0.956	60	0.030
	11-15 yıl	0.952	33	0.150
	16-20 yıl	0.929	38	0.018
	21+ yıl	0.970	73	0.081
Yaşam Doyumu Ölçeği	1 yıldan az	0.877	5	0.296
	1-5 yıl	0.935	59	0.004
	6-10 yıl	0.932	60	0.002
	11-15 yıl	0.979	33	0.766
	16-20 yıl	0.980	38	0.724
	21+ yıl	0.967	73	0.051

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımları sağlanmamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların iş hayatlarındaki toplam çalışma sürelerine göre farklılaşp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik, üç veya daha fazla bağımsız grup karşılaştırma testi olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 3.18: Katılımcıların iş hayatlarındaki toplam çalışma süreleri ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki (Kruskal Wallis testi)

	İş hayatındaki kıdem	N	Medyan (min-max)	χ^2 ;p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	1 yıldan az	5	52(33-75)	10.379; 0.065
	1-5 yıl	59	41(19-77)	
	6-10 yıl	60	43(15-78)	
	11-15 yıl	33	46(17-78)	
	16-20 yıl	38	46.5(33-70)	
	21+	73	45(20-80)	
Yaşam Doyumu Ölçeği	1 yıldan az	5	10(6-19)	29.256; <0.001
	1-5 yıl	59	9(5-19)	
	6-10 yıl	60	10(5-22)	
	11-15 yıl	33	12(5-18)	
	16-20 yıl	38	12(5-20)	
	21+	73	11(6-21)	

Analiz sonuçlarına katılımcıların Sosyal Destek Ölçeklerinden aldıkları puanlar iş hayatlarındaki toplam çalışma sürelerine göre değişmemektedir. ($p=0.065$) Diğer bir ifade ile katılımcıların sosyal destek düzeyleri iş hayatlarındaki toplam çalışma sürelerine göre farklılık göstermemektedir. Yaşam Doyumu Ölçeklerinden aldıkları puanlar ise iş hayatlarındaki toplam çalışma sürelerine göre değişmektedir. Değişkenliğin hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığının tespiti için bonferonni düzeltmesi ile elde edilen düzeltilmiş alfa ($\alpha=0.0033$) değeri ile Mann Whitney U testleri kullanılmıştır.

Yapılan Mann Whitney U ikili karşılaştırma testlerine göre yaşam tatmini en yüksek grup 21+ yıl iş deneyimine sahip olan katılımcılardır. 1-5 yıl ve 6-10 yıl iş deneyimine sahip olan katılımcıların yaşam tatminleri ise 11-15 ve 16-20 yıl iş deneyimine sahip olan katılımcılardan daha yüksektir. 1-5 yıl ve 6-10 yıl iş deneyimine sahip katılımcıların yaşam tatminleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H15: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi haftalık çalışma süresine göre farklılaşma gösterir.

H16: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi haftalık çalışma saatine göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların haftalık çalışma sürelerine göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının haftalık çalışma süresi değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.19: Ölçek puanlarının haftalık çalışma süresi değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Haftalık çalışma süresi	Statistic	sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	40 saatten az	0.962	22	0.352
	40 saatten fazla	0.983	245	0.004
Yaşam Doyumu Ölçeği	40 saatten az	0.971	22	0.728
	40 saatten fazla	0.972	245	0.000

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımları sağlanmamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların haftalık çalışma sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik, üç iki bağımsız grup karşılaştırma testi olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 3.20: Katılımcıların haftalık çalışma süreleri ile ölçek puanları arasındaki farklar (Mann Whitney U testi)

	Haftalık çalışma süresi	N	Medyan (min-max)	Z;p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	40 saatten az	22	52(36-78)	-3.204; 0.001
	40 saatten fazla	245	44(15-80)	
Yaşam Doyumu Ölçeği	40 saatten az	22	12(6-19)	-1.223; 0.222
	40 saatten fazla	245	11(5-22)	

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların Sosyal Destek Ölçek puanları haftalık çalışma saatlerine göre değişmektedir. Haftalık 40 saatten daha az çalışanların sosyal

destek düzeyleri daha fazla çalışanlara göre anlamlı derecede yüksektir. Katılımcıların yaşam tatminleri ise haftalık çalışma saatlerine göre değişmemektedir.

H17: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılaşma gösterir.

H18: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi aylık gelir düzeyine göre farklılaşma gösterir.

Ailenin aylık gelirin'e göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının aylık gelir değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.21: Ölçek puanlarının aylık gelir değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Ailenin aylık geliri	Statistic	sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	1-2000	0.982	42	0.731
	2001-4000	0.975	144	0.009
	4001-6000	0.954	70	0.012
	6001+	0.942	12	0.520
Yaşam Doyumu Ölçeği	1-2000	0.828	42	0.000
	2001-4000	0.949	144	0.000
	4001-6000	0.960	70	0.025
	6001+	0.928	12	0.359

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğundan normallik varsayımları sağlanmamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların aylık gelirlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik, üç veya daha fazla bağımsız grup karşılaştırma testi olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 3.22: Katılımcıların aile aylık gelir düzeyi ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki (Kruskal Wallis testi)

	Aylık gelir düzeyi	N	medyan(min-max)	χ^2 ;p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	1-2000	42	35.5(15-63)	25.955;<0.001
	2001-4000	144	44(19-78)	
	4001-6000	70	46(21-80)	
	6001+	12	51(37-66)	
Yaşam Doyumu Ölçeği	1-2000	42	7(5-16)	40.364;<0.001
	2001-4000	144	10(5-22)	
	4001-6000	70	12(7-21)	
	6001+	12	13(6-18)	

Katılımcıların aylık gelirlerine göre hem sosyal destek düzeyleri hem de yaşam tatminleri farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti için bonferonni düzeltmesi yapılarak yeni alfa değeri hesaplanmış ($\alpha=0.0083$) ve Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre sosyal destek düzeyi bakımından farklılığın 1-2001 tl aylık gelir düzeyine sahip gruptan kaynaklandığı ve bu grubun sosyal destek düzeyinin diğer gruplardan düşük olduğu görülmüştür. Yaşam tatmini bakımından ise farklılığın yine 1-2001 tl aylık gelir düzeyine sahip gruptan kaynaklandı ve bu grubun tatmin düzeyinin diğer gruplardan düşük olduğu görülmüştür. Aynı zamanda 4001-6000 tl aylık gelire sahip grubun tatmin düzeyi, 2001-4000 tl gelire sahip aileden daha yüksektir. Diğer gelir grupları arasında ise hem sosyal destek düzeyi hem de yaşam tatmini bakımından anlamlı farklılık yoktur.

H19: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi işletmenin sahiplik veya çalışan olma durumuna göre farklılaşma gösterir.

H20: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi işletmenin sahiplik durumu ve çalışan olma durumuna göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların işletme sahibi ya da çalışan olma durumuna göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının çalışma durumu değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.23. Ölçek puanlarının çalışma durumu değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Çalışma durumu	Statistic	Sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Ücretli/Maaşlı	0.982	163	0.031
	Kendi işi	0.906	105	0.000
Yaşam Doyumu Ölçeği	Ücretli/Maaşlı	0.945	163	0.000
	Kendi işi	0.979	105	0.094

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımları sağlanmamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik iki bağımsız grup karşılaştırma testi olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 3.24: Katılımcıların çalışma durumu ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki (Mann Whitney U testi)

	Çalışma Durumu	N	Medyan (min-max)	Z;p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Ücretli/Maaşlı	163	44(15-80)	-1.945; 0.052
	Kendi işi	105	44(34-77)	
Yaşam Doyumu Ölçeği	Ücretli/Maaşlı	163	10(5-22)	-3.286; 0.001
	Kendi işi	105	12(5-18)	

Analiz sonuçlarına göre sosyal destek düzeyi çalışma durumu bakımından farklılık göstermemektedir. Yaşam tatmini ise çalışma durumuna göre farklılaşmakla birlikte kendi işini yapanların yaşam tatmini ücretli ya da maaşlı çalışanlara göre anlamlı derecede yüksektir.

H21: Kanatlı işletmelerinde çalışan bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri çalışma türüne göre farklılaşma gösterir.

H22: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi çalışma türüne göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların çalışma türüne göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının çalışma türü değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.25: Ölçek puanlarının çalışma türü değişkeni bakımından normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Çalışma türü	Statistic	sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Sahip çalışan	0.906	105	0.000
	İşletmenin içinde kalan çalışan	0.987	105	0.382
	Taşımali sistem ile gelip giderek çalışan	0.975	58	0.260
Yaşam Doyumu Ölçeği	Sahip çalışan	0.979	105	0.094
	İşletmenin içinde kalan çalışan	0.943	105	0.000
	Taşımali sistem ile gelip giderek çalışan	0.981	58	0.503

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımları sağlanmamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların çalışma türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik, üç veya daha fazla bağımsız grup karşılaştırma testi olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 3.26: Katılımcıların çalışma türü ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki (Kruskal Wallis testi)

	Çalışma türü	N	Medyan (min-max)	χ^2 ; p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Sahip çalışan	105	44(34-77)	77.988; <0.001
	İşletmenin içinde kalarak çalışan	105	38(15-68)	
	Taşımali sistem ile gelip giderek çalışan	58	55(27-80)	
Yaşam Doyumu Ölçeği	Sahip çalışan	105	12(5-18)	64.405; <0.001
	İşletmenin içinde kalarak çalışan	105	9(5-18)	
	Taşımali sistem ile gelip giderek çalışan	58	13(6-22)	

Analiz sonuçlarına göre hem sosyal destek düzeyi hem de yaşam tatmini çalışma türüne göre farklılaşmaktadır. Farklılaşmanın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığının tespiti için bonferonni düzeltmesi ile yeni alfa değeri ($\alpha=0.016$) hesaplanmış ve Mann Whitney u testi uygulanmıştır. Bu test sonuçlarına göre hem sosyal destek düzeyi hem de yaşam tatmini en yüksek grup taşımali sistem ile işe gelip gidenler, en düşük grup ise işletme içinde kalarak çalışanlardır.

H23: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısı durumuna göre farklılaşma gösterir.

H24: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısına göre farklılaşma gösterir.

Katılımcıların çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısına göre ölçek puanları arasındaki farklar

Ölçek puanlarının çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısı değişkeni bakımından normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının testi için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Tablo 3.27: Ölçek puanlarının çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısına göre normallik testi sonuçları (Shapiro-Wilk testi)

Ölçekler	Çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısı	Statistic	sd	p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Yok	0.982	188	0.015
	1-2 kişi	0.963	67	0.044
	3-4 kişi	0.789	11	0.007
	5+ kişi	-	-	-
Yaşam Doyumu Ölçeği	Yok	0.965	188	0.000
	1-2 kişi	0.929	67	0.001
	3-4 kişi	0.924	11	0.352
	5+ kişi	-	-	-

Her iki ölçek içinde en az bir grup için elde edilen p değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için normallik varsayımları sağlanmamıştır. Bu nedenle Sosyal Destek Ölçeğinden ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısına göre farklılaşp farklılaşmadığının tespiti için nonparametrik, üç veya daha fazla bağımsız grup karşılaştırma testi olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 3.28: Katılımcıların çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısı ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki (Kruskal Wallis testi)

	Çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısı	N	medyan(min-max)	χ^2 ; p değeri
Sosyal Destek Ölçeği	Yok	188	44(15-80)	5.315; 0.150
	1-2 kişi	67	44(20-73)	
	3-4 kişi	11	40(37-69)	
	5+ kişi	2	55(55-55)	
Yaşam Doyumu Ölçeği	Yok	188	10(5-21)	11.309; 0.01
	1-2 kişi	67	11(6-22)	
	3-4 kişi	11	9(6-13)	
	5+ kişi	2	17.5(5-22)	

Analiz sonuçlarına katılımcıların Sosyal Destek Ölçeklerinden aldıkları puanlar çekirdek aile dışında evde yaşayanların sayısına göre değişmemektedir. ($p=0.150$) Diğer bir ifade ile katılımcıların sosyal destek düzeyleri çekirdek aile dışında evde yaşayanların sayısına göre farklılık göstermemektedir. Yaşam Doyumu Ölçeklerinden aldıkları puanlar ise çekirdek aile dışında evde yaşayanların sayısına göre değişmektedir. Değişkenliğin hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığının tespiti için bonferonni düzeltmesi ile elde edilen düzeltilmiş alfa ($\alpha=0.0083$) değeri ile Mann Whitney U testleri kullanılmıştır.

Elde edilen test sonuçlarına göre evde çekirdek aile dışında 5+ kişi yaşayanların yaşam tatmini, sadece çekirdek aile olarak yaşayanlara göre oldukça yüksektir. Diğer gruplar arasında ise anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Tablo 3.29: Hipotez Sonuçları

H0: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi ile yaşam tatmini düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.	KABUL
H1: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi cinsiyete göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H2: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi cinsiyete göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H3: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi yaşa göre farklılaşma gösterir.	RED
H4: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi yaşa göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H5: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi eğitim durumuna göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H6: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi eğitim durumuna göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H7: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi medeni hale göre farklılaşma gösterir.	RED
H8: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi medeni hale göre farklılaşma gösterir.	RED
H9: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi çocuk sayısına göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H10: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi çocuk sayısına göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H11: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi kanatlı sektörde toplam çalışma süresine göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H12: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi kanatlı sektörde toplam çalışma süresine göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H13: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi iş hayatlarındaki toplam çalışma durumuna göre farklılaşma gösterir.	RED
H14: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi iş hayatında toplam çalışma süresine göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H15: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi haftalık çalışma saati göre farklılaşma gösterir.	RED
H16: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi haftalık çalışma saatine göre farklılaşma gösterir.	RED
H17: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H18: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H19: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi işletmenin sahiplik veya çalışan olma durumuna göre farklılaşma gösterir.	RED
H20: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi işletmenin sahiplik durumu ve çalışan olma durumuna göre farklılaşma gösterir.	RED
H21: Kanatlı işletmelerinde çalışan bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri çalışma türüne göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H22: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi çalışma türüne göre farklılaşma gösterir.	KABUL
H23: Kanatlı işletmelerinde çalışanların algıladıkları sosyal destek düzeyi çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısı durumuna göre farklılaşma gösterir.	RED
H24: Kanatlı işletmelerinde çalışanların yaşam tatmini düzeyi çekirdek aile dışında evde yaşayan sayısına göre farklılaşma gösterir.	KABUL

IV. BÖLÜM

4. TARTIŞMA

Araştırmada sosyal destek ve yaşam tatmini ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Analiz sonucuna göre erkeklerin sosyal destek düzeyleri daha yüksek belirlenmiştir. Gümüş (2015) ve Karabacak (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda da benzer sonuca rastlanmıştır ve erkeklerin sosyal destek düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Yaşam tatmini ile cinsiyet arasında sosyal destek algısında olduğu gibi anlamlı farklılıklar saptanmıştır Buna göre erkeklerin kadınlara göre yaşam tatmininin daha yüksektir.

Ünal ve arkadaşları (2001) tarafından gerçekleştirilen araştırmada bu araştırma sonucuna benzer şekilde erkeklerin kadınlara göre yaşam tatminleri daha yüksek bulunmuştur. Chow (2005) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise çalışanların araştırmamızın aksine çalışanların yaşam tatmini ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Özkan (2013) tarafından 411 katılımcı ile gerçekleştirilen araştırmada ise çalışmamızın aksine kadınların yaşam tatminlerinin erkeklerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yine Sarıkadıoğlu (2016) tarafından gerçekleştirilen ve 421 kişiyi kapsayan araştırmada yaşam tatmini ve cinsiyet arasında anlamlı ilişki gözlemlenmiş ve kadınların erkeklere oranla daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu saptanmıştır.

Sosyal destek ve yaşam tatmini ile yaş değişkeni arasındaki ilişki değerlendirildiğinde sosyal destek ile yaş değişkeni arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır. Yazın incelendiğinde Uyan (2014) tarafından yapılan araştırmada benzer sonuca ulaşılarak yaş değişkeni ile sosyal destek arasında anlamlı bir ilişkiye

rastlanmamıştır. Yine Altay (2017) tarafından 434 okul çalışanı ile yapılan araştırmada yaş değişkeni ile sosyal destek arasında anlamlı ilişki gözlemlenmemiştir.

Araştırmamızda yaşam tatmini ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre, 36-45 ve 46-55 yaş aralığında bulunan katılımcıların yaşam tatmininin 16-25 yaş grubunda yer alan katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Yazın incelendiğinde bazı araştırmalarda yaşam tatmini ve yaş arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Buna örnek olarak verilebilecek bir araştırma örneği Baştemur (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Emniyet personellerinin yaşam tatmininin araştırıldığı araştırmada yaş değişkeni ile yaşam tatmini arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Öte yandan Şeker ve Zırhlıoğlu (2009) tarafından yapılan ve iş doyumunu ile yaşam tatmini arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada katılımcıların yaşam tatmininin işte çalışma süresi ve yaş değişkenine göre farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir.

Sosyal destek ve yaşam tatmini ile eğitim düzeyi değişkeni arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, hem sosyal destek hem de yaşam tatmini puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaştığı gözlemlenmiştir. Buna göre, lise düzeyinde eğitime sahip olan katılımcıların sosyal destek algısının ilkökul düzeyinde eğitimi bulunan katılımcılara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öte yandan lisans düzeyinde eğitimi bulunan katılımcıların yaşam tatmini puanlarının ilkökul ve ortaokul düzeyinde eğitime sahip katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Turgut (2014) tarafından yapılan araştırmada tıpkı araştırmamızda olduğu gibi yaş değişkeni ile sosyal destek düzeyi arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre yaş arttıkça sosyal destek düzeyinin de arttığı gözlemlenmiştir. Çalışmamızda eğitim seviyesinin arttıkça yaşam doyumunun da arttığı gözlemlenmiştir. Doruk (2008) tarafından yapılan araştırmada çalışmamızda olduğu gibi çalışma hayatında bulunan insanların eğitim seviyeleri arttıkça yaşam tatminlerinin de arttığı gözlemlenmiştir.

Katılımcıların medeni durum değişkeni ile sosyal destek ve yaşam tatmini arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucuna göre yaşam tatmini ve sosyal destek algısı medeni durum değişkenine göre farklılık göstermemektedir. Sönmezsoy (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada tıpkı araştırmamızda olduğu gibi medeni durum değişkeni ile sosyal destek arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Yazın incelendiğinde farklı sonuçlarla karşılaşmak mümkündür. Turgut (2014) tarafından yapılan araştırmada evli çiftlerin sosyal destek düzeylerinin bekâr katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmamızda yaşam tatmini ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken Lee, Seccombe ve Shaken (1991) tarafından gerçekleştirilen araştırmada yaşam tatmini ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ülkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde yaşam tıpkı çalışmamızda olduğu gibi yaşam tatmini ve medeni durum arasında bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir (Ünal vd. 2001; Çetinkaya 2004).

Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı ile sosyal destek ve yaşam tatmini arasındaki ilişki değerlendirildiğinde hem sosyal destek hem de yaşam tatmini puanlarının sahip olunan çocuk değişkenine göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre iki ve üç çocuklu katılımcıların sosyal destek düzeylerinin tek çocuklu katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Yaşam tatmini ile sahip olunan çocuk sayısı arasındaki ilişki değerlendirildiğinde ise, yine iki çocuklu katılımcıların yaşam tatminlerinin tek çocuklu katılımcılara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların kanatlı sektöründe çalışma süreleri ile sosyal destek ve yaşam tatminleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda hem sosyal destek hem de yaşam tatmininin sektörde çalışma süresine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. 11-15 yıl çalışma süresine sahip çalışanların sosyal destek düzeyleri 1-5 yıl çalışma süresi bulunan bireylere göre daha yüksek tespit edilmiştir. 21 yıl ve daha fazla çalışma süresine sahip olan çalışanların sosyal destek düzeylerinin ise, 11-15 yıl çalışma süresi bulunanlara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Sektörde çalışma süreleri ve yaşam tatminleri değerlendirildiğinde 11-15 ve 16-20 yıl çalışma süresine sahip olan katılımcıların yaşam tatminlerinin 1-5 yıl çalışma süresi bulunanlara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda 21 yıl ve daha fazla çalışma süresi bulunan

katılımcıların yaşam tatminleri 11-15 ve 16-20 yıl çalışma süresi bulunan katılımcılara göre daha yüksektir. Araştırmamızda yaşam tatmininin çalışma süresi arttıkça artış gösterdiği görülmektedir. Yazın incelendiğinde Yılmaz-Boylu (2002) tarafından Adalet Bakanlığı'na bağlı kurum çalışanlarını konu alan araştırmada araştırmamızın aksine katılımcıların çalışma süreleri arttıkça yaşam tatminlerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Song (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise 1 yıl altında çalışma süresi bulunan katılımcıların sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Sosyal destek ve yaşam tatmininin katılımcıların haftalık çalışma süresine göre değerlendirilmesinde sosyal desteğin katılımcıların haftalık çalışma süresine göre değişiklik gösterdiği gözlemlenirken, yaşam tatmini ile haftalık çalışma süresi değişkeni arasında ilişki bulunamamıştır. Gil-Monte ve Peiro (1998) tarafından gerçekleştirilen çalışmada araştırmamız ile örtüşmektedir. Bu araştırmada da çalışma süresi ile yaşam tatmini arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sosyal destek ile haftalık çalışma süresi arasındaki ilişki değerlendirildiğinde haftalık 40 saatten az çalışanların sosyal destek düzeyleri 40 saatten fazla çalışan katılımcılara göre anlamlı derecede yüksek tespit edilmiştir. Jupp ve Shaul (1991) tarafından yapılan araştırmada çalışanların çalışma saatlerinin artması ile sosyal destek düzeyinin azaldığı gözlemlenmiştir.

Sosyal destek ve yaşam tatmininin katılımcıların aile aylık gelirleri arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, 1-2001 TL aylık gelire sahip olan katılımcıların sosyal destek algılarının diğer gelir gruplarına göre düşük olduğu gözlemlenmiştir. Yaşam tatmini ve aile aylık geliri arasında da aynı sonuç gözlemlenmiş ve yine 1-2001 TL gelire sahip olan katılımcıların diğer gelir gruplarına göre yaşam tatmini düşük bulunmuştur. Aynı zamanda 4001-6000 TL aylık geliri bulunan katılımcıların 2001-4000 TL geliri bulunan ailelere göre yaşam tatminlerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Kee Johnson ve Hunt (1998) tarafından gerçekleştirilen araştırmada benzer sonuçlara rastlanmış gelir düzeyi düşük katılımcıların sosyal destek düzeyleri ve yaşam doyumlarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcıların işletme sahibi ya da çalışan olmaları ile sosyal destek ve yaşam tatminleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda çalışan ya da kendi işi olma değişkenleri ile sosyal destek arasında ilişki bulunmazken, kendi işini yapan katılımcıların çalışan pozisyonunda bulunanlara göre yaşam tatminlerinin anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Bates (2002) tarafından yapılan araştırmada da çalışan veya iş sahibi olma ile yaşam tatmini ve sosyal destek arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, kendi işini yapanların sosyal destek düzeylerinin düşük olduğu, yaşam doyumlarının ise çalışanlara göre yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

V. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Sosyal destek ve yaşam tatmini pek çok değişkeni kapsayan ve bu özelliği nedeniyle ölçülmesi ve değerlendirilmesi kolay olmayan kavramlardır. Sosyal destek ve yaşam tatminini etkileyen örgütsel faktörlerle birlikte kanatlı işletmelerinde çalışan katılımcıların kişisel özellikleri ve sosyo-demografik farklılıkları bulunmaktadır.

Kanatlı işletme çalışanları işlerinden ve çalıştıkları ortamdan beklentilerini alamadıklarında memnuniyetsizlik yaşamaktadırlar. Bu durum işletme çalışanlarının hem sosyal hayatlarına hem de iş verimliliklerine yansımaktadır. Çalışanlara sosyal desteğin sağlanması ve yaşam tatminlerini iyileştirmeye yönelik adımların atılması bu açıdan önem taşımaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde iş tatmininin yaşam doyumu üzerindeki etkisi göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. İşletme tarafından çalışanların beklentilerinin tatmin edici derecede karşılanması çalışanların yaşam doyumu üzerinde doğrudan etki eden bir faktördür.

Araştırma sonunda ulaşılan sonuçlar değerlendirildiğinde kanatlı işletme çalışanlarının yaşam tatmini ve sosyal destek düzeylerinin pek çok sosyo-demografik değişkene göre şekillendiği görülmektedir. Bu değişkenler arasında yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir, sektörde geçen çalışma süresi, sahip olunan çocuk sayısı, haftalık çalışma süresi, iş sahibi veya çalışan olma durumudur.

Kanatlı işletme çalışanları üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonuçları değerlendirildiğinde sosyal destek üzerinde anlamlı etkide bulunan değişkenlerin cinsiyet, eğitim durumu, sahip olunan çocuk sayısı, eğitim düzeyi, sektördeki çalışma süresi, haftalık çalışma süresi ve aile aylık geliri olduğu gözlemlenmiştir.

Yine araştırma sonuçları değerlendirildiğinde kanatlı işletme çalışanlarının yaşam tatmini üzerinde anlamlı etkisi olan değişkenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, sahip olunan çocuk sayısı, sektördeki çalışma süresi, aile aylık geliri, işletme sahibi veya çalışan olma durumu olduğu gözlemlenmiştir.

5.2. Öneriler

Kanatlı işletme firmalarının sosyal desteğin var olduğu bir ortam yaratmak konusunda girişimlerde bulunmaları yaşam tatminini ve iş performansını olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca çalışanların iş yaşam dengesinin sağlanması konusunda girişimlerde bulunulmalıdır.

Çalışma saatlerinin düzenlenmesi, koşulların iyileştirilmesi yaşam tatminini artıracaktır. Böylelikle çalışanların hayatlarını idame ettirecek miktarda para kazanmaları bireylerin yaşam doyumunu olumlu yönde etkileyecektir.

Yaşam tatmini ve sosyal destek konusunda farklı sektörlerde araştırmalar yapmak literatüre katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir. Çalışan destek merkezlerinin artırılması bireylerin algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatminini olumlu yönde etkileyecektir.

Literatürde kanatlı işletmelerde çalışanlar üzerine yapılmış başka çalışmaya rastlanamamıştır. Elde edilen sonuçların genellenebilmesi amacıyla daha fazla çalışma yapmak literatüre katkı sağlayacaktır. Yaşam tatmini ve sosyal destek konusunda yapılacak araştırmaların farklı sektörler bazında zenginleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Akbari Moghaddam Kakhki, Reza, vd. (2016). "Effect of digestible methionine+ cystine concentration on performance, egg quality and blood metabolites in laying hens." *British poultry science* 57(3): 403-414.
- Aksüllü, Nihayet ve Doğan Selma (2004). "Huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda algılanan sosyal destek etkenleri ile depresyon arasındaki ilişki/Relationship of social support and depression in institutionalized and non-institutionalized elderly." *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 5(2): 76.
- Allemand, Mathias vd. (2007). "The Role of Trait Forgiveness and Relationship Satisfaction in Episodic Forgiveness." *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26(2), 199-217.
- Alleyne, Marry vd.(2010). "Life Satisfaction and Perceived Stress among University Students in Barbados" *Journal of Psychology in Africa*, 20(2), 291-297.
- Altay, Birsen ve Aydın Avcı, İlknur (2009). "Huzurevinde yaşayan yaşlılarda özbakım gücü ve yaşam doyumu arasındaki ilişki." *Dicle Tıp Dergisi* 36(4): 275-282.
- Altay, Mehmet (2007). *Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ve çok boyutlu algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altıparmak, Saliha (2009). "Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin yaşam doyumu, sosyal destek düzeyleri ve etkileyen faktörler." *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi* 23 (3): 159-164.

- Anderson, C. James ve Gerbing W. David (1988). "Structural Equation Modeling in Practice: A Review and Recommended Two-Step Approach". *Psychological Bulletin*, 103 (3): 411-423.
- Anderson, L. Steven ve Betz E. Nancy (2001). "Sources of Social Self-Efficacy Expectations: Their Measurement and Relation to Career Development". *Journal of Vocational Behavior*. 58 (1): 98-117.
- Annak, Binay, Bilge (2005). Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yaşam Kalitesi ve YaşamDoyumu: Duygu Durum ve Anksiyete Bozukluğu Tanısı Alan Kişiler ve Düzenli Hemodiyaliz Tedavisi Gören Hastalar Açısından Bir Karşılaştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi.
- Antonacopoulou, P. Elena (2000). "Employee Development through Self-Development in Three Retail Banks". *Personal Review*, 29 (4): 491-508.
- Arasan, B. N. Acar (2010).*Akademisyenlerde Yaşam Doyumu İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Ardahan, Melek (2016). "Sosyal Destek ve Hemşirelik". *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 9.2: 68-75
- Armsden, C. Gay ve Mark T. Greenberg (1987). "The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence." *Journal of youth and adolescence* 16(5): 427-454.
- Arpacı, Fatma (2008). Ankara'da huzurevlerinde yaşayan yaşlıların yaşam kalitesinin incelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(1): 1-13.

- Bachmann, S. Anne ve Simon, Bernd. (2014). "Society Matters: The Mediational Role of Social Recognition in the Relationship between Victimization and Life Satisfaction among Gay Men". *European Journal of Social Psychology*, 44 (3): 195-201.
- Baldwin, M. Kim vd. (2006). "The Relationship Among Shame, Guilt and Self-Efficacy". *American Journal of Psychotherapy*, 60 (1): 1-23.
- Baştemur, Yakup (2006). "İş Tatminiyle Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkiler: Kayseri Emniyet Müdürlüğü'nde Bir Araştırma". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Bates, B. David (2002). "A workshop assessing the effects of social support on the incidence of Burnout". Doktora Tezi, Alaska. Alaska Fairbanks Üniversitesi.
- Batool, Syeda Shahida ve Khalid, Ruhi (2011). "Emotional intelligence: a predictor of marital quality in Pakistani couples." *Pakistan Journal of Psychological Research*, 27(1): pp-65-88.
- Birtchnell, John ve Kennard, John (1983). "Does Marital Mal adjustment lead to Mental Illness?" *Social Psychiatry*, 18: 193-198.
- Boylu, A. Yılmaz (2012). Adalet Bakanlığına Bağlı Kurumlarda Çalışan Personelin Yaşam Doyumu, İş Doyumu Ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Cinsiyet Ve Hizmet Süresi Değişkenine Göre İncelenmesi, *Adalet Dergisi*, 44: 123-141.
- Bradbury, N. Thomas ve Karney, R. Benjamin (2004). "Understanding and Altering The Longitudinal Course of Marriage" *Journal of Marriage and Family*, 66: 862-869.
- Caplan, Gerald (1974). *Support systems and community mental health: Lectures on concept development*. Behavioral Publications.

- Chow, P.H. Henry (2005). "Life Satisfaction among University Students in a Canadian Prairie City: A Multivariate Analysis". *Social Indicators Research*, 70 (2): 139-150.
- Chung, Hyunsook (1990). "Research on Marital Satisfaction: A Critical Review" *Family Science Review*, 3(1): 1015-1022.
- Clench-Aas, Jocelyn vd (2011). "Dimensionality and Measurement Invariance in the Satisfaction with Life Scale in Norway". *Quality of Life Research*, 20(8): 1307-1317.
- Cooper, Kristina vd. (1995). "The Relation of Sex Role, Self Concept and Sex Role Attitudes to the Marital Satisfaction and Personal Adjustment of Dual Worker Couples With Preschool Children". *Sex Roles*, 12(1/2): 227-241.
- Coyne, C. James ve Anderson, K. Krista (1999). "Marital Status, Marital Satisfaction, and Support Processes among Women at High Risk for Breast Cancer". *Journal of Family Psychology*, 13(4): 629.
- Çeçen, A. Rezan (2008). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordamada Bireysel Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu Ve Benliksaygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4.1: 19-30.
- Çetinkaya, Burak (2017). *Çalışanların pozitif duygulanım, başkalarına duyduğu güven ve yaşam doyumu düzeylerinin iş motivasyonuna etkileri: Beklenti kuramı yaklaşımı*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Çetinkaya, Hatice (2004). *Beden İmgesi, Beden Organlarından Memnuniyet, Benlik Saygısı, Yaşam Doyumu ve Sosyal Karşılaştırma Düzeyinin Demografik Değişkenlere Göre Farklılaşması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Daalen Van, Geertje vd. (2005). "Sources of Social Support as Predictors of Health, Psychological Well-Being and Life Satisfaction among Dutch Male and Female Dual-Earners". *Women & Health*, 41(2): 43-62.
- Dağlı, Abidin ve Baysal, Nigah (2016) Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Electronic Journal of Social Sciences*, 15(59).
- Dahlen, R. Eric ve Martin, C. Ryan (2005). "The experience, expression, and control of anger in perceived social support". *Personality and Individual Differences*, 39(2), 391-401.
- Darling, A Carol vd. (2012). "Fathers of Children with Disabilities: Stress and Life Satisfaction". *Stress and health*, 28.4: 269-278.
- De Neve, M. Kristina ve Harris Cooper (1998). "The happy personality: A meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being." *Psychological bulletin* 124(2) 197.
- Deveci, Meral ve Ahmetoğlu, Emine (2018). "Zihin Engelli Çocuğu Olan Ailelerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyinin İncelenmesi". *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 123-131.
- Dew, Tammy ve Scott, E. Huebner (1994). "Adolescents' perceived quality of life: An exploratory investigation." *Journal of School psychology* 32(2): 185-199.
- Diener, Ed (1984). Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin*, 95 (3), 542-575.
- Diener, Ed (2000). Subjective Well-Being: The Science of Happiness and A Proposal for A National Index. *American Psychologist*, 55 (1), 34-43.
- Diener, Ed vd. (1999). "Subjective Well-being: Three Decades of Progress". *Psychological Bulletin*, 125(2): 276

- Diener, Ed vd. (1985). "The satisfaction with life scale". *Journal Of Personality Assessment*, 49(1): 71-75.
- Diener, Ed ve Suh, Eunkook (1997). "Measuring Quality of Life: Economic, Social and Subjective Indicators". *Social Indicators Research*.40 (1-2), 189-216.
- Dockery, A. Michael (2004). "Happiness, Life Satisfaction and The Role of Work: Evidence from Two Australian Surveys". *Full Employment Imperative*, 77.
- Doğan, Birol ve Moralı, Süleyman (1999). "Üniversite Öğretim Elemanlarının Sporla İlgili Tutumları İle Yaşam ve İş Doyum Düzeylerinin Spor Yapma Alışkanlıklarıyla İncelenmesi". *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1): 16-27.
- Doruk, Ç. Nihal (2008). Organizasyonlar İş Aile ve Aile İş Çatışmalarının Bireylerin Performansları Üzerindeki Etkisinde İş ve Yaşam Tatmininin Rolü. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Dunst, J. Carl (1986). Mediating influences of social support: Personal, family, and child outcomes. *American journal of mental deficiency*.
- Eker, Doğan ve Arkar, Haluk (1995). "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği". *Türk Psikoloji Dergisi*, 10.34: 45-55.
- Erdeğer, Nuray (2001). "Lise öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi." *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gilman, Rich ve Scott, E. Huebner (2006). "Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction." *Journal of youth and adolescence* 35(3): 293-301.

- Gil, Monte vd. (1998). "A study on significant sources of the burn out syndrome in workers in occupational centers for the mentally disabled". *Psychology in Spain*, 2(1), 116-123.
- Gökler, Iğın ve Aydın, Gülşah (2011). "Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Benlik-Algılarının Yordanmasında Sosyodemografik Özellikler ve Algılanan Sosyal Desteğin Rolü." *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 24(24): 69-92.
- Gümüş, Hülya (2015). Evli Bireylerin Algılanan Sosyal Destek Düzeyi ve Yaşam Doyumları ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- Hawkins, N. Daniel ve Booth Alan(2005). "Unhappily Ever After: Effects of Long-Term, Low-Quality Marriages on Well-Being". *Social Forces*, 84(1): 451-471.
- Helsen, Marianne vd. (2000), "Social support from parents and friends and emotional problems in adolescence". *Journal of Youth and Adolescence*, 29(3): 319-335.
- Hoffman, A. Michael vd. (1993), "Moderating Effects of Adolescent Social Orientation on the Relation between Social Support and Self-Esteem", *Journal of Youth and Adolescence*, 22 (1): 23-31.
- Holt-Lunstad, Julianne vd. (2008). "Is There Something Unique about Marriage? The Relative Impact of Marital Status, Relationship Quality, and Network Social Support on Ambulatory Blood Pressure and Mental Health". *Annals of Behavioral Medicine*, 35(2): 239-244.
- Houseknecht, K. Sharon ve Macke, S. Anne (1991). "Combining Marriage and Career: The Marital Adjustment of Professional Women" *Journal of Marriage and the Family*, 43: 651-661.
- Huebner, E. Scott ve Rich Gilman (2006). "Students who like and dislike school." *Applied Research in Quality of Life* 1(2): 139-150.

- Kahraman, Selma vd. (2011). “Bir huzurevinde yaşlı kadın ve erkeğin ayrı yaşamasının onların yalnızlık ve yaşam doyumuna etkisi”. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 14.2: 1-16.
- Kaner, Sema (2004). “Engelli Çocukları Olan Ana Babaların Algıladıkları Stres, Sosyal Destek ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi”. *Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri*, Proje No: 2001-0901-007.
- Kara, F. Meryem vd. (2014). “Sporcu Eşlerinin Yaşam Doyumu ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi” *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(2): 56–66.
- Karabacak, Gözde (2013). *İş-Aile Çatışmasının İş ve Yaşam Doyumuna Etkilerin İş Stresi ve Algılanan Sosyal Destek Açısından Otel Personeli üzerinde İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kaya, Cahit vd. (2015). “Stress and Life Satisfaction of Turkish College Students” *College Student Journal*, 49(2): 257-261.
- Kee, J. Alan (2002). “Burn Out and Social Support in Rural Mental Health Counselors”. *Journal of Rural Community Psychology*, 5(1).
- Kılıçoğlu, Alev ve Yenilmez, Çınar (2005). Huzurevindeki yaşlı bireylerde yaşam kalitesi ve bireye özgü etkenler ile ilişkisi. 4: 187-195.
- Lee, Gary vd. (1991). “Marital Status and Personal Happiness: An Analysis of Trend Data”. *Journal of Marriage and the Family* 53, 839-844.
- Lisa, M. Davidson ve Michelle, K. Demaray, (2007). “Social Support as a Moderator between Victimization and Internalizing–Externalizing Distress from Bullying”. *School Psychology Review*, 36(3), 383.

- Litwin, Howard (2000) Activity, social network and well-being: An empirical examination. *Canadian Journal on Aging/La Revue canadienne du vieillissement*, 19.3: 343-362.
- Mc Knight, David (2005). *An Investigation into the Relationship between Spirituality and Life Satisfaction*. Unpublished Master Thesis, California State University, Long Beach, California.
- Milevsky, Avidan vd (2011). Effects of Parenting Style and in Volvement in Sibling Conflict on Adolescent Sibling Relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(8): 1130–1148.
- Nalbant, Aygöl (1993). *15-22 Yaşları Arasında Bulunan İslahevindeki, Gözetim Altındaki ve Suç İşlememiş Gençlerin Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Okday, Zuhul vd. (2009). “Hibrid yenilenebilir enerji sistemlerinin endüstriyel tavukçuluk sektörü için ekonomik açıdan değerlendirilmesi: Bir uygulama”. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 11(2): 44-54.
- Özbesler, Cengiz (2001). *Çocukluk Çağı Lösemileri Ve Sosyal Destek Sistemlerinin Aile İşlevlerine Etkisi*. Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Anabilim Dalı. Basılmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Özdevecioğlu, Mahmut (2004). Sosyal destek ve yaşam tatmininin mesleki stres üzerindeki etkileri: Kayseri’de faaliyet gösteren işletme sahipleri ile bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1): 209-233.
- Özer, Melek ve Karabulut, Ö. Özlem (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Geriatrics*, 6(2): 72-74.

- Özkan, Özgün (2013). İnternet Kullanımıyla İlgili Değişkenlerin Cinsiyet, Kişilik Özellikleri, Yaşam Doyumu ve Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özmete, Emine (2008). "Yaşlılıkta yaşamın anlamının refah göstergeleri ile yordanması." *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 15(15): 7-20.
- Patterson, J. Barbara (1995). "The process of social support: adjusting to life in a nursing home." *Journal of Advanced Nursing* 21(4): 682-689.
- Rice, W. Robert (1992). "Work-nonwork conflict and the perceived quality of life". *Journal of Organizational behavior*, 13.2: 155-168.
- Sherman, M. Aurora vd. (2006), "Sibling relationships and best friendships in young adult hood: Warmth, conflict and well-being". *Personal Relationships*, 13(2): 151-165.
- Shin, C. Doh ve Johnson, M. Dan (1978). "Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life". *Social indicators research*, 5.1-4: 475-492.
- Shumaker, A. Sally ve Brownell, Arlene (1984). "Toward a theory of social support: Closing conceptual gaps". *Journal of social issues*, 40(4), 11-36.
- Song, Zhongying (2008). "Current situation of job burn out of junior high school teachers in Shangqiu urban areas and its relationship with social support". *Frontiers of Education in China*. 3(2), 295-309.
- Suldo, M. Shannon ve Scott, E. Huebner (2004). "The role of life satisfaction in the relationship between authoritative parenting dimensions and adolescent problem behavior." *Social indicators research* 66(1-2): 165-195.

- Şeker, B. Diler ve Zırhloğlu, Gürol (2009). “*Van emniyet müdürlüğü kadrosunda çalışan polislerin tükenmişlik, iş doyumunu ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi*” *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(4): 1-26.
- Şirvanlı, D. Özen (1998). “*Eşler arası çatışma ve boşanmanın farklı yaş ve cinsiyetteki çocukların davranış ve uyum problemleri ile algıladıkları sosyal destek üzerindeki rolü.*” Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tardy, H. Charles (1985). Social support measurement. *American journal of community psychology*, 13(2): 187-202.
- Torun, Alev (1995). *Tükenmişlik, aile yapısı ve sosyal destek ilişkileri üzerine bir inceleme.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turgut, Gizem (2014). *Algılanan Sosyal Destek ve Duyusal Zekâ Düzeyinin İş Tatminine Etkisinin Devlette Çalışan Üç Farklı Meslek Grubunda Karşılaştırılması: Mühendis, Doktor ve Öğretmen.* Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türkmen, Mustafa (2001), “*Öznel İyi Oluşun Yapısı ve Anababa Tutumları, Özsaygı ve Sosyal Destekle İlişkisi Bir Model Sınaması*”, Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uyan Adil (2014). *Ergenlerde Algılanan Stres ile Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,
- Ünal, Süheyla vd. (2001). “*Hekimlerde Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeylerinin Yaşam Doyumu Düzeyleri İle İlişkisi*”. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 4.2: 113-118.
- Van Beest, Mirka ve Baerveldt, Chris (1999). The relationship between adolescents' social support from parents and from peers. *Adolescence*, 34.133: 193-202.

Veenhoven, Ruut (2012). *Happiness: Also Known As, Life Satisfaction and, Subjective Well-Being. Handbook of Social Indicators & Quality of Life Research*, Publisher: Springer Science& Business Media B.V.

Windle, Michael. (1992) "Temperament and social support in adolescence: Interrelations with depressive symptoms and delinquent behaviors." *Journal of Youth and Adolescence* 21(1): 1-21.

Yetim, Ünsal (1991). *Kişisel Projelerin Organizasyonu ve Örüntüsü Açısından Yaşam Doyumu*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yıldırım, İbrahim (2016). "Akademik başarı düzeyleri farklı olan lise öğrencilerinin bazı değişkenlere göre sosyal destek düzeyleri". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(10).

Zimet, D. Gregory vd. (1988). "The multi dimensional scale of perceived social support". *Journal of personality assessment*, 52(1), 30-41.

EKLER

Ek 1: Demografik Özellikler

Cinsiyet	Erkek	
	Kadın	
Yaş	16-25	
	26-35	
	36-45	
	46-55	
	56-65	
	66 yaş ve üzeri	
Medeni Durum	Evli	
	Bekar	
	Diğer	
Çocuk Sayısı	Çocuksuz	
	1 çocuk	
	2 çocuk	
	3 çocuk ve üzeri	
Çocuk Yaşı (Toplam Kaç Çocuğunuz Varsa Her Birinin Yaşlarını Ayrı İşaretleyiniz.)	1-5 yaş	
	6-9 yaş	
	10-13 yaş	
	14-17 yaş	
	18 yaş ve üzeri	
Çekirdek Aile Dışında Evde Yaşayan Sayısı	Yok	
	1-2 kişi	
	3-4 kişi	
	5 ve üzeri	
Ailenin Toplam Aylık Gelir Düzeyi	1-2000 TL	
	2001-4000 TL	
	4001-6000 TL	
	6001 ve üzeri TL	
Çalışma Durumu	Ücretli - Maaşlı	
	Kendi İşi	
Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	
	Okuryazar	
	İlkokul	
	Ortaokul	
	Lise	
	Ön Lisans	
	Lisans	
Lisansüstü		
Haftalık Çalışma Süresi	40 saatten daha az	
	40 saatten daha fazla	
İş Hayatında Kıdem (Hayatınızda Toplam Çalışma Süreniz)	1 yıldan az	
	1-5 yıl	
	6-10 yıl	
	11-15 yıl	
	16-20 yıl	
21 yıl ve üzeri		
Sektörde Çalışma Süresi (Kanatlı Sektöründe Toplam Çalışma Süreniz.)	1 yıldan az	
	1-5 yıl	
	6-10 yıl	
	11-15 yıl	
	16-20 yıl	
21 yıl ve üzeri		

Ek 2: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Sosyal Destek Ölçeği

Aşağıda 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemek için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini işaretleyiniz. Bu şekilde 12 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz.

Lütfen hiçbir cümleyi cevapsız bırakmayınız. Sizce doğruya en yakın olan rakamı işaretleyiniz.

1. Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya çalışır.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

2. İhtiyacım olan duygusal yardım ve desteği ailemden (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) alırım.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

3. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

4. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

5. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

6. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

7. Sorunlarımı ailemle (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) konuşabilirim.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

8. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

9. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

10. Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

11. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

12. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

Ek 3: Yaşam Doyumu Ölçeği

Yaşam Doyumu Ölçeği

	Maddeler	Hiç katılmıyorum (1)	Çok az katılıyorum (2)	Orta düzeyde katılıyorum (3)	Büyükoranda katılıyorum (4)	Tamamen katılıyorum (5)
1	İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.					
2	Yaşam koşullarım mükemmeldir.					
3	Yaşamımdan memnunum.					
4	Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.					
5	Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.					

Ek 4: Ölçek İzinleri

Gönderen: haluk arkar
 <haluk.arkar@ege.edu.tr>
Gönderildi: 7 Eylül 2018 Cuma 14:36
Kime: derya yalcın
Konu: Re: Yüksek lisans tezi için ölçek kullanım izni

Sayın Derya Yalçın,
 Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek ölçeğini çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ölçeği ve puanlamasını aşağıdaki kaynakta bulabilirsiniz. Başarılar dilerim.
 Prof. Dr. Haluk Arkar
 Eker, D., H. Arkar ve H. Yıldız,
 "Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği", Türk Psikiyatri Dergisi, 12, 17-25 (2001).

Kimden: "derya yalcın" <derya-ylcinn@hotmail.com>
Kime: "haluk arkar" <haluk.arkar@ege.edu.tr>
Gönderilenler: 7 Eylül Cuma 2018 14:18:00
Konu: Yüksek lisans tezi için ölçek kullanım izni

Gönderen: abidin dagli <dagli@dicle.edu.tr>
Gönderildi: 7 Eylül 2018 Cuma 14:53
Kime: derya yalcın
Konu: Re: Yüksek lisans tezim için ölçek kullanma

Sayın Derya YALÇIN,
 Yaşam Doyumu Ölçeğini çalışmalarınızda kullanmanızda bir sakınca yoktur. Kolay gelsin.
 Sevgilerimle...
 Dr. Öğr. Üyesi Abidin DAĞLI

7 Eyl 2018 Cum 14:20 tarihinde derya yalcın <derya-ylcinn@hotmail.com> şunu yazdı:

Merhabalar Hocam. Ben Derya Yalçın. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler İşletme yüksek lisans öğrencisiyim. İzniniz olursa eğer Yaşam Doyumu Ölçeğinizi kullanmak istiyorum Hocam. SAYGILARIMLA..

Ek 5: Etik Kurul İzni

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Derya YALÇIN
 Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
 Sosyal Bilimler Enstitüsü
 İşletme ABD

Sayın **Derya YALÇIN**,

“**Kanathlı İşletmelerde Çalışanların Yaşam Tatmini ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri (Gerde-Dörtdivan) Örneği**” adlı İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvuru (Protokol NO. 2018/270) kurulumuzun 13.12.2018 tarihli ve 2018/10 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur/bulunmamıştır. Bilgilerinize sunarız.

 Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

 Prof. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

 Prof. Dr. Altay EREN (Üye)

 Doç. Dr. H. Birol YALÇIN (Üye)

 Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

 Doç. Dr. Abdullah DURAKOĞLU (Üye)

 Av. Zühal Demirci (Üye)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Derya YALÇIN

Doğum Tarihi : 10.08.1992

Doğum Yeri : Yeniçağa / Bolu

Eğitim Durumu : 2017-2019 Abant İzzet Baysal Üniversitesi İşletme Yüksek Lisans
Eğitimi

2012-2015 Bülent Ecevit Üniversitesi (Zonguldak) İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi İşletme Lisans Eğitimi

2011-2012 Bülent Ecevit Üniversitesi Lisans Öncesi İngilizce
Hazırlık

2007-2011 Gerede Anadolu Lisesi (Bolu / Gerede)

1999-2007 Şair Dertli İlköğretim Okulu (Yeniçağa / Bolu)

Yabancı Diller : İngilizce (Orta Seviye)